

สมรรถนะของเด็กปฐมวัย ในการพัฒนาตามวัย 0-3 ปี

แนวแนะสำหรับพ่อแม่ ผู้ปกครอง ผู้ดูแลเด็ก



สํานักงานเลขาธิการสภาการศึกษา
กระทรวงศึกษาธิการ



**สมรรถนะของเด็กปฐมวัยในการพัฒนาตามวัย 0-3 ปี:
แนวแนะสำหรับพ่อแม่ ผู้ปกครอง ผู้ดูแลเด็ก**

**สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา
กระทรวงศึกษาธิการ**

372.21
ส 691 ส

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา
สมรรถนะของเด็กปฐมวัยในการพัฒนาตามวัย 0-3 ปี:
แนวแนะสำหรับพ่อแม่ ผู้ปกครอง ผู้ดูแลเด็ก
กรุงเทพฯ : 2553

82 หน้า

ISBN: 978-616-7324-56-2

1. สมรรถนะของเด็กปฐมวัย 2. เด็กปฐมวัย 3. ชื่อเรื่อง

สมรรถนะของเด็กปฐมวัยในการพัฒนาตามวัย 0-3 ปี:
แนวแนะสำหรับพ่อแม่ ผู้ปกครอง ผู้ดูแลเด็ก

สิ่งพิมพ์ สกศ.

อันดับที่ 57/2553

พิมพ์ครั้งที่ 1

กรกฎาคม 2553

จำนวน

2,000 เล่ม

ผู้จัดพิมพ์เผยแพร่

สำนักนโยบายด้านพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษา
สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา

กระทรวงศึกษาธิการ

99/20 ถนนสุขุโขทัย เขตดุสิต กรุงเทพฯ 10300

โทรศัพท์ 0-2668-7123 ต่อ 2512, 2518

โทรสาร 0-2243-1129, 0-2668-7329

Website : <http://www.onec.go.th>

ผู้พิมพ์

บริษัท พริกหวานกราฟฟิค จำกัด

90/6 ซอยจรัญสนิทวงศ์ 34/1 ถนนจรัญสนิทวงศ์

แขวงอรุณอมรินทร์ เขตบางกอกน้อย กรุงเทพฯ 10700

โทรศัพท์ 0-2424-3249 0-2424-3252

โทรสาร 0-2424-3249 0-2424-3252

กิตติกรรมประกาศ

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา และองค์กรทุนเพื่อเด็กแห่งประเทศไทย (ยูนิเซฟ) ประเทศไทย ได้ดำเนินการศึกษาวิจัยโครงการสมรรถนะของเด็กปฐมวัยในการพัฒนาตามวัย (อายุ 0 - 3 ปี) โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อเพิ่มความเข้าใจเกี่ยวกับความสามารถแสดงออกหรือพฤติกรรมตามวัยของเด็กในด้านต่างๆ ว่าเด็กสามารถทำอะไรได้ (Can Do) ในแต่ละช่วงอายุ อายุต่ำกว่า 1 ปี 1 ปี และ 2 ปี ตัวชี้วัดเชิงพฤติกรรมส่วนหลัก 4 ด้าน ตัวชี้วัดเชิงพฤติกรรม 286 ข้อตัวชี้วัดเหล่านี้สามารถนำไปใช้เทียบเคียงกับพฤติกรรมของเด็กในแต่ละช่วงวัยได้

ในกรณีที่เด็กยังไม่สามารถแสดงพฤติกรรมตามวัยได้ พ่อแม่ ผู้ปกครอง ผู้ดูแลเด็กควรมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมกับเด็กเพื่อพัฒนาเด็กให้มีสมรรถนะตามวัยนั้นๆ คณะทำงานโครงการฯ จึงได้จัดทำเอกสารสมรรถนะของเด็กปฐมวัยในการพัฒนาตามวัย 0-3 ปี : แนวแนะสำหรับพ่อแม่ ผู้ปกครอง ผู้ดูแลเด็กขึ้น เพื่อช่วยให้พ่อแม่ ผู้ปกครอง ผู้ดูแลเด็กใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาเด็ก

ผู้ที่มีบทบาทสำคัญยิ่งในการจัดทำเอกสารฉบับนี้ คือ พ่อแม่ ผู้ปกครอง ผู้ดูแลเด็ก ที่มีส่วนร่วมในการวิจัย รวมทั้งนักวิชาการและผู้ทรงคุณวุฒิ โดยเฉพาะ ดร.สายสุรี จุติกุล คุณเรืองศักดิ์ ปิ่นประทีป อาจารย์ธิดา พิทักษ์สินสุข แพทย์หญิงนิตยา คชภักดี และคุณทิพย์สุดา สุเมธเสนีย์ สำนักงานฯ ขอขอบคุณไว้ ณ โอกาสนี้ รวมทั้งองค์กรทุนเพื่อเด็กแห่งประเทศไทย (ยูนิเซฟ) ประเทศไทย ที่ให้การสนับสนุนโครงการฯ อันเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาเด็กปฐมวัยของประเทศไทย

สำนักงานฯ หวังเป็นอย่างยิ่งว่าเอกสารฉบับนี้ จะเป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อพ่อแม่ ผู้ปกครอง ผู้ดูแลเด็ก สามารถนำไปใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาเด็กต่อไป



(ศาสตราจารย์พิเศษทอง จันทรางศุ)

เลขาธิการสภาการศึกษา

ความนำ



ที่มาของสมรรถนะด้านต่างๆ และพฤติกรรมบ่งชี้

สมรรถนะด้านต่างๆ ของเด็กปฐมวัยและพฤติกรรมบ่งชี้ของเด็ก ไม่ได้เป็นเรื่องใหม่สำหรับประเทศไทย แต่ที่ใช้กันในปัจจุบันจะไม่มีครบทุกด้าน และมีพฤติกรรมบ่งชี้จำนวนน้อยตัว แต่เป็นเหตุให้เป็นข้อจำกัดในการใช้ประโยชน์

ในต่างประเทศ ทั้งประเทศที่พัฒนาแล้วและกำลังพัฒนา ผู้เชี่ยวชาญด้านเด็กและองค์กรที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาเด็กได้ให้ความสนใจสมรรถนะและพฤติกรรมบ่งชี้มากขึ้น ส่วนหนึ่งเป็นเพราะตระหนักถึงความสำคัญมากของการพัฒนาเด็กในช่วงปฐมวัย อีกส่วนหนึ่ง คือ การพัฒนาวิชาการด้านนี้ที่เพิ่มรายละเอียดน่าจะช่วยให้อุพ่อแม่ผู้ปกครอง ผู้ดูแลเด็ก ครูอาจารย์ เข้าใจเด็ก และวิธีการเลี้ยงดูเด็กให้ได้คุณภาพดียิ่งขึ้น และสามารถสร้างแนวแนะให้อุพ่อแม่ผู้ปกครอง ผู้ดูแลเด็กมากขึ้น

คณะศึกษาวิจัยที่สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา แต่งตั้งขึ้นโดยได้รับการสนับสนุนจากองค์กรทุนเพื่อเด็กแห่งสหประชาชาติ (ยูนิเซฟ) ประเทศไทย จึงได้ค้นคว้าข้อมูลจากเอกสารทั้งในและต่างประเทศ จากนั้นได้มีการปรึกษาหารือกับผู้เชี่ยวชาญจากมหาวิทยาลัยและองค์กรที่เกี่ยวข้องทั้งในและต่างประเทศ สรุปเป็นร่าง ทำการทดสอบด้วยการสังเกตเด็ก รวมทั้งสอบถามเพิ่มเติมจากพ่อแม่ผู้ปกครอง ครูอาจารย์ และผู้ดูแลเด็กเป็นเบื้องต้น ก่อนที่จะทำการวิจัยภาคสนามจำนวนเด็กที่ได้เฝ้าสังเกตมี 600 คน จากหลายๆ จังหวัดทุกภาคภูมิศาสตร์ และได้รับข้อคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดทำ “แนวแนะ” จากพ่อแม่ผู้ปกครอง และผู้ดูแลเด็ก รวมทั้งครูอาจารย์อีกเป็นจำนวนมาก



วิธีใช้เอกสารนี้

เรื่องที่ต้องทำความเข้าใจก่อนอ่านรายละเอียด คือ

(1) แม้ว่าพฤติกรรมบ่งชี้จะมีเป็นจำนวนมาก (286 ข้อ) ซึ่งถือว่ามากที่สุดที่เคยมีผู้ศึกษาในประเทศไทย แต่ก็ยังไม่ได้ครอบคลุมพฤติกรรมทั้งหมดที่แสดงพัฒนาการของเด็กในวัย 0 - 3 ปี

อย่างไรก็ดี พฤติกรรมบ่งชี้ที่ปรากฏนี้เป็นการ “บ่งชี้” คร่าวๆ ในแต่ละด้าน เพื่อช่วยให้ผู้ใช้เอกสารนี้ “เห็นภาพ” ว่าพฤติกรรมในแต่ละด้านน่าจะมีอะไรได้บ้าง

(2) การกำกับอายุของเด็กในวงเล็บหลังแต่ละพฤติกรรม เป็นอายุประมาณการว่าเด็กน่าจะทำได้ประมาณอายุนั้นๆ ไม่ใช่เป็นอายุตายตัว สำหรับเรื่องนี้พ่อแม่ผู้ปกครอง ผู้ดูแลเด็ก ครูอาจารย์ หรือผู้อ่าน ต้องเข้าใจด้วยว่า

(2.1) อายุ 1 เดือน ครอบคลุมตั้งแต่วันแรกที่เกิดวันที่ 1 ถึง 29 วัน ถ้า 12 เดือน ก็จะครอบคลุมถึง 12 เดือนกับอีก 29 วัน ถ้า 36 เดือน ก็อาจจะครอบคลุมเพิ่มเติมไปอีก 6 เดือน ก็เป็นไปได้

(2.2) อายุเหล่านี้เป็นเพียง “ประมาณการ” ในความเป็นจริงเด็กบางคนอาจสามารถแสดงพฤติกรรมนั้นได้ เช่น ถ้าเขียนว่า (2 ปี) อาจหมายความว่าทำได้ตั้งแต่อายุ 1 ปี 11 เดือนหรือก่อนนั้น หรือทำได้เมื่ออายุ 2 ปี 1 เดือน เป็นต้น ซึ่งยังอาจอยู่ในเกณฑ์ปกติ (โปรดดูข้อ (5) ประกอบ)

(3) พ่อแม่ผู้ปกครอง ผู้ดูแลเด็ก ครูอาจารย์ หรือผู้ใช้เอกสาร หรือผู้อ่านควรเข้าใจว่า พฤติกรรมของเด็กจะต่อเนื่อง ไม่มีพฤติกรรมใดที่แสดงได้ชัดๆ ทันที หรือมี “จุดตัด” ที่ชัดเจน

เช่น เด็กจะค่อยๆ หัดแปร่งฟันไปเรื่อยๆ โดยมีผู้ใหญ่ช่วยเหลือแนะนำ ไม่ใช่อยู่มาวันหนึ่งเด็กจะรู้จักแปร่งฟันได้เองด้วยวิธีที่ถูกต้องร้อยเปอร์เซ็นต์ พฤติกรรมจะค่อยเป็นค่อยไป และค่อยๆ พัฒนา

(4) มีความแตกต่างระหว่างบุคคล และมีความแตกต่างของอัตราการพัฒนาด้านต่างๆ สำหรับเด็ก แต่ละคนก็ถือว่ายังอยู่ในเกณฑ์ปกติ พ่อแม่ผู้ปกครองจึงไม่ควรวิตกมากเกินไป ถ้าเด็กบางคนพัฒนาช้า ยกเว้นในกรณีที่สังเกตเห็นว่าช้ามากไปเกินพอดีก็ควรปรึกษาแพทย์ได้เป็นเรื่องๆ และเป็นรายๆ ไป

การวิจัยที่ได้ข้อมูลเหล่านี้ยังเป็นข้อมูลเบื้องต้น ซึ่งคณะผู้วิจัยยังต้องวิจัยเพิ่มเติมในอนาคต เพื่อให้ทราบชัดเจนยิ่งขึ้นว่า เด็กไทยมีสมรรถนะในการแสดงออกพฤติกรรมต่างๆ เป็น “ปกติสถาน” (norm) ตามอายุต่างๆ ให้มีรายละเอียดมากขึ้น

(5) ที่สำคัญที่สุด คือ เอกสารฉบับนี้ ไม่ใช่ แบบประเมินพฤติกรรมเด็ก และไม่ใช่ แบบประเมินพ่อแม่ ผู้ปกครอง ผู้ดูแลเด็ก ไม่มีการสอบทดสอบได้ แต่เป็นเพียง คู่มือช่วยชี้แนะแนะว่า เด็กมีสมรรถนะแสดงพฤติกรรมต่างๆ ได้เมื่ออายุประมาณเท่าใด และพ่อแม่ผู้ปกครอง ผู้ดูแลเด็ก สามารถสังเกตและจัดกิจกรรมต่างๆ ที่หลากหลายให้เด็ก เพื่อเอื้อให้เด็กพัฒนาพฤติกรรมต่างๆ ได้ตามธรรมชาติ ตามวัย และตามศักยภาพที่เด็กมีได้อย่างไร

อนึ่ง ถ้าผู้อ่านมีข้อสังเกตหรือข้อคิดเห็นเกี่ยวกับการใช้เอกสารฉบับนี้เพิ่มเติม โปรดแจ้งให้สำนักงานฯ ทราบด้วย จะเป็นพระคุณยิ่ง





แนวแนะหลักในการปฏิบัติต่อลูกของพ่อแม่ ผู้ปกครอง ผู้ดูแลเด็ก

ในการอบรมเลี้ยงดูลูก เพื่อให้ลูกสามารถพัฒนาได้อย่างเต็มที่และดีที่สุดเท่าที่พ่อแม่ ผู้ปกครอง และผู้ดูแลเด็กจะทำได้ มีหลักที่น่ายึดถือเป็นแนวแนะพอสังเขปได้อย่างน้อย 10 ข้อ คือ

1. เลี้ยงดูให้อยู่รอดและปลอดภัย

ระยะเด็กแรกเกิดจนประมาณอายุ 1 ปี เป็นช่วงที่พ่อแม่ต้องดูแลใกล้ชิดที่สุด ในเชิงสถิติเป็นช่วงที่เสี่ยงต่อความปลอดภัยและการเสียชีวิตแม่ควรเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ให้นานที่สุดเท่าที่จะทำได้เพราะนมแม่มีคุณค่าทางโภชนาการสูงสุดและปลอดภัยองค์การอนามัยโลกพยายามรณรงค์แม่ทั่วโลกให้เลี้ยงลูกด้วยน้ำนมของตนเองโดยแทบไม่ต้องให้นมอื่นแก่ลูกเลย อย่างน้อยที่สุด 6 เดือน ในประเทศที่พัฒนาแล้ว ทางราชการและทางนายจ้างจะอนุญาตให้ลาคลอด โดยได้รับเงินเดือนเต็มอย่างน้อย 12 เดือน และบางประเทศก็มากกว่านี้ บางประเทศให้พ่อได้ทำงานได้ด้วยเพื่อมาช่วยเลี้ยงลูกในวัยนี้

ความปลอดภัยทุกรูปแบบสำคัญ เพราะเด็กยังเล็กมากและช่วยตนเองไม่ได้ แม้ว่าในตัวพฤติกรรมบ่งชี้และสมรรถนะมิได้กล่าวถึงเรื่องนี้ โดยเชิงพฤติกรรมถือเอาว่าพ่อแม่ต้องทราบและระมัดระวังอยู่แล้ว และเรื่องนี้แม้ไม่ได้เกี่ยวข้องกับลักษณะพัฒนาการตามธรรมชาติของเด็กโดยตรงก็ตาม แต่คณะวิจัยให้ความสำคัญค่อนข้างมากในการเลี้ยงดูลูก จึงต้องนำมากล่าวไว้ในที่นี้

2. รักลูกอย่างไม่มีเงื่อนไข

โดยปกติพ่อแม่รักลูกกันทั้งนั้น อย่างน้อยในจิตใจของพ่อแม่ที่จะสำนึกว่า คน ๆ นี้เป็นลูกของเรา เรารักลูกของเรา แต่ในบางโอกาส พ่อแม่ก็อาจเผลอสร้างเงื่อนไขกับเด็กโดยอาจไม่ตั้งใจ เมื่อเด็กโตพอที่จะเข้าใจได้ และพ่อแม่อาจทำไปโดยที่อาจไม่รู้ตัว เช่น เวลาลูกทำอะไรที่ไม่ถูกใจ ก็อาจพูดว่า “ทำอย่างนี้ไม่ดี ไม่รักแล้วนะ” หรือตัดสินบนโดยใช้ความรัก เช่น “ลูกทำอย่างนี้ สิ แม่ (พ่อ) รักตายเลย”



บางครั้งเงื่อนไขที่ว่านี้กลายเป็นสิ่งของวัตถุหรืออาหาร มากกว่าความอบอุ่นทางใจ เช่น “ลูกทำอย่างนี้สิ แล้วพ่อ(แม่) จะได้ไปซื้อ....ให้ลูกไป เออไหม?”

พ่อแม่คงต้องหัดไม่วางเงื่อนไขในการให้ความรักแก่ลูก แต่แสวงหาวิธีรักลูกที่สร้างความอบอุ่นและความไว้วางใจ พร้อมรักลูกโดยปราศจากเงื่อนไขใด ๆ

3. เข้าใจว่าการเรียนรู้ของลูกเริ่มตั้งแต่ปฏิสนธิ (หรือบางตำราว่าก่อนปฏิสนธิเสียอีก) และการเรียนรู้เป็นแบบค่อยเป็นค่อยไปและต่อเนื่อง

ที่ว่า การเรียนรู้ของลูกเริ่มก่อนปฏิสนธิ คงจะหมายความว่า ก่อนตั้งครรภ์ พ่อแม่ควรมีความพร้อมทั้งด้านกาย ใจ สติ และเศรษฐกิจ ที่จะมียุติ และยินดีที่จะได้มีโอกาสพัฒนามนุษย์ตัวน้อย ๆ นี้ให้ดีที่สุด

วิชาการด้านพัฒนาคนนั้นพยายามบอกพ่อแม่ว่า พ่อเริ่มตั้งครรภ์ต้องทำให้ร่างกายและจิตใจแม่อยู่ในสภาพสมบูรณ์ ระมัดระวังต่าง ๆ ต่อลูกที่ผ่านทางแม่ มีการฝากครรภ์และตรวจครรภ์ตามที่แพทย์กำหนด มีการเฝ้าระวัง ดูแล สร้างสิ่งเร้าที่เหมาะสมนอกครรภ์ที่จะกระทบถึงลูกในครรภ์ ฯลฯ พ่อเองก็มีบทบาทสำคัญที่จะช่วยเอื้อให้แม่มีสุขภาพกาย และสุขภาพจิตที่ดีขณะตั้งครรภ์

เมื่อลูกเกิดแล้วตั้งแต่ชั่วโมงแรก ลูกได้สัมผัสกับสิ่งแวดล้อมใหม่และค่อย ๆ เริ่มการเรียนรู้ตามวัย มีการเรียนรู้ทุกวันทุกนาที ค่อย ๆ ผ่านประสาทสัมผัสทั้งปวงที่นำสู่ “การคิด” ในสมองน้อย ๆ จนลูกสามารถบังคับกล้ามเนื้อต่าง ๆ และประสานการสัมผัสกับการแสดงออกทางร่างกาย ทางวาจา ทางอารมณ์ และทางสังคม การเรียนรู้เหล่านี้เป็นกระบวนการมหัศจรรย์ที่นักวิทยาศาสตร์ยังไม่สามารถสร้างหุ่นยนต์ให้เรียนรู้เหมือนการเรียนรู้ของเด็กเล็ก ๆ ได้

พ่อแม่ต้องทราบและซาบซึ้งว่าตนเองมีส่วนสำคัญที่สุดในการเรียนรู้อันมหัศจรรย์นี้ ต้องเข้าใจว่าทุกวัน ทุกนาที มีความสำคัญกับลูกและต้องเข้าใจว่า กระบวนการการเรียนรู้ต่อเนื่อง และสำคัญมากในปฐมวัย เฉพาะอย่างยิ่งพัฒนาการของสมอง ซึ่งเป็นไปอย่างรวดเร็วในช่วงอายุนี้

4. ในวัยปฐมวัยนี้ พ่อแม่ต้องเข้าใจว่าในการเรียนรู้ทุกอย่าง ต้องให้ลูกมีส่วนร่วม ในการแสดงออกหรือแสดงพฤติกรรม และมีส่วนแสดงความคิดเห็น อาจโดยทำทาง และโดยการพูด

เด็ก ๆ เรียนรู้จากการกระทำของตนเอง เช่น ถ้าลูกจะหัดเดินก็ต้องให้โอกาสลูกเดิน ถ้าจะหัดวิ่งก็ต้องให้โอกาสลูกวิ่ง ถ้าอยากหัดให้แปรงฟัน ลูกก็ต้องมีโอกาสจับแปรงสีฟัน ช่วยบีบยาสีฟันใส่แปรง และใช้แปรงสีฟันของตน ถ้าอยากหัดให้สวมเสื้อ ลูกก็ต้องมีส่วนหยิบเสื้อผ้า จากตู้ มาจับผ้าใส่เองโดยอาจลองผิดลองถูก หรืออยากหัดให้รับประทานอาหารเอง ก็จะต้องจับช้อน ตักอาหารใส่ปาก ซึ่งก็ต้องเลอะเทอะเปรอะเปื้อนบ้างเป็นธรรมดา

ลูกอาจต้องการให้ความคิดเห็นเกี่ยวกับเรื่องต่าง ๆ แม้ว่าเด็กยังพูดไม่ได้เด็กก็จะทำเสียง หรือแสดงท่าทาง เช่น อยากได้ หรือไม่ต้องการ หรือไม่พอใจ หรือชอบใจ เมื่อพูดได้แล้วก็จะใช้คำพูดประกอบกับท่าทางแสดงความคิดเห็นความรู้สึก เช่น ต้องการกินโน่นกินนี่ กับข้าวนี้อร่อยหรือไม่อร่อย เพลงนี้สนุกดี หรือต้องการวิ่งเล่น หรือยังไม่อยากนอน ฯลฯ พ่อแม่ผู้เลี้ยงดูเด็กต้องให้โอกาสเด็กแสดงออกที่ไม่เป็นอันตรายต่อตนเองและผู้อื่น

5. ลูกเรียนรู้ผ่านการฟังพ่อแม่ ครูหรือผู้ดูแลเด็ก หรือผู้ใหญ่คุยด้วย เรียนรู้ผ่านการเล่น การฟังนิทาน การมีผู้อื่นอ่านหนังสือให้ฟัง การดูรูป การเล่าเรื่องหรือประสบการณ์ของตน การมีกิจกรรมศิลปะและดนตรี กิจกรรมในบ้าน และประสบการณ์ตรงอื่น ๆ



การเรียนรู้ผ่านกิจกรรมต่าง ๆ ดังกล่าว เป็นเรื่องที่พ่อแม่ ผู้ปกครองควรสนับสนุน ส่งเสริมอย่างยิ่ง พร้อมแสวงหาโอกาสให้ลูกเรียนรู้

6. พ่อแม่ ผู้ใหญ่ต้องฟังเด็ก ส่งเสริมให้เด็กถามและสังเกต และชี้ชวนกันสนทนา

ลูกในวัยนี้ต้องการมีผู้ฟังเพราะเต็มไปด้วยคำถามในสมองเขากำลังเรียนรู้จากสิ่งแวดล้อมที่เขาสังเกตเห็นและสงสัย พ่อแม่และผู้รอบข้างควรชี้ชวนสนทนากับลูก ลูกอาจยังพูดไม่ได้แต่ลูกจะเข้าใจที่ผู้ใหญ่พูดมากกว่าที่เราคิด คำถามเด็กในวัยนี้มักจะมีว่า “นี่อะไร?” มือก็ชี้

ไปที่สิ่งต่างๆ หรือรูปต่างๆ ในสามปีแรกของชีวิตนี้การเรียนรู้ผ่านการสัมผัสทั้งหมด สำคัญที่สุด เมื่อลูกพบอะไรมา ผู้ใหญ่ควรชวนคุยให้เล่าให้ฟัง ซึ่งสำหรับผู้ใหญ่อาจเป็นเรื่องเล็กน้อยหรืออาจไม่มีสาระ แต่จริงๆ แล้วสำคัญสำหรับเด็ก พ่อแม่ควรตั้งใจฟังและให้ความสนใจลูก เช่น พบไส้เดือนอยู่บนทางเดิน หรือมีหนอนอยู่บนใบไม้ พ่อแม่อาจแสดงความสนใจและถามต่อ เช่น ไส้เดือนตัวยาวไหม? มันทำอะไรอยู่? หนอนนอนเฉย ๆ หรือ มันกำลังกินใบไม้? หนอนสีอะไร? ฯลฯ การเปิดโอกาสให้ลูกได้สังเกตโดยใช้การสัมผัสผ่านการเห็น การดู การฟัง การจับต้องและสัมผัส การสูดกลิ่น การได้ลิ้มรส จะเป็นการตั้งต้นการเรียนรู้ที่ดีที่สุด

7. พ่อแม่ต้องไม่กดดันลูก หรือเร่งลูกให้ทำอะไรๆ หรือเร่งลูกในการพัฒนา

ด้วยความเข้าใจผิดหรือคิดผิดๆ พ่อแม่บางคนต้องการเร่งลูกให้เรียนรู้เร็วๆ จะได้เป็นเด็กเก่งกว่าลูกคนอื่น (ซึ่งพ่อแม่หลายๆ คนต้องการให้ลูกแสดงออกว่า “เก่ง” เพราะนั่นหมายความว่าพ่อแม่ก็เก่งด้วย คือ “ได้หน้า” ไปพร้อมๆ กัน) พ่อแม่บางคนต้องการให้ลูก “เก่ง” ในเรื่องต่างๆ เพื่อจะได้ไป “สอบเข้า” ประถมปีที่หนึ่งในโรงเรียนที่มีชื่อเสียง เป็นต้น อันที่จริงแล้ว การ “เร่ง” ลูก หรือ กดดันให้ลูกเรียนรู้เร็วๆ จนเกินกำลังของเด็กเอง เป็นผลร้ายต่อเด็กมากกว่าจะเป็นผลดี การถูกกดดันจะสร้างความเครียดให้แก่เด็ก และแก่พ่อแม่เองเมื่อเด็กทำไม่ได้ วิธีการที่ดีที่สุด คือสร้างสิ่งแวดล้อมให้เอื้อต่อการเรียนรู้ของเด็ก และให้เด็กพัฒนาไปตามธรรมชาติของเขา

8. ไม่ใช่วิธีบังคับฝึใจ หรือก้าวร้าว หรือทำร้ายทารุณลูก

ในบางกรณี ลูกอาจทำอะไรไม่ถูกใจ ไม่เชื่อฟังหรือที่เราชอบใช้คำว่า “ดื้อ” (ซึ่งไม่ควรใช้กับเด็ก) พ่อแม่หวังดีก็อาจใช้วิธีบังคับฝึใจ เช่น เวลาเด็กไม่ยอมกินยา ไม่ยอมอาบน้ำ ไม่ยอมกินผักผลไม้ เกล่เกล่ออ้างเหตุผลนานาประการ เพื่อจะไม่ทำตามที่ใหญ่อยากให้ทำ ฯลฯ เหล่านี้ล้วนเป็นเรื่องปกติสำหรับเด็กวัยนี้



พ่อแม่คงต้องใช้วิธีหลอกล่อให้เด็กสนใจที่จะทำ อธิบายขยายความให้เข้าใจเหตุและผล ใช้วิธีใจเย็น ๆ ค่อย ๆ พูดจา ชักชวนและหวานล่อมมากกว่าดุด่าว่ากล่าว ประชดหรือเขี่ยนตี พ่อแม่มักรายงานว่า ใช้วิธีที่ “เป็นบวก” ได้ผลแต่คงต้องยอมเหนื่อยเล็กน้อย การใช้วิธีก้าวร้าวรุนแรงมีผลเสียทางจิตใจและสร้างให้ลูกของเรากลายเป็นคนก้าวร้าวรุนแรงไปด้วย ซึ่งเราคงไม่ต้องการให้เป็นเช่นนั้น

9. ลูกอยู่ได้อย่างมีความสุขเมื่อวางใจพ่อแม่ได้ รู้สึกปลอดภัยทั้งทางกาย ทางจิตใจ ทางสังคมและอารมณ์

ความวางใจและความรู้สึกปลอดภัย (security) เป็นเรื่องสำคัญ เป็นความสัมพันธ์ระหว่างลูกกับพ่อแม่ที่ต้องให้ความสำคัญมากขึ้นในการเลี้ยงดูเด็กปัจจุบัน

พ่อแม่ต้องให้ลูกเกิดความมั่นใจว่า ไม่ว่าลูกจะประพฤติปฏิบัติอย่างไร พ่อแม่ก็ยังรัก ให้อภัย หวังดี ให้ความอบอุ่น ให้การยอมรับ ไม่เกลียดชัง ยินดีช่วยเหลือ เอาใจใส่ ห่วงใย เป็นที่พึ่งได้เสมอ ความรู้สึกเหล่านี้เป็นรากฐานที่เสริมสร้างบุคลิกภาพเชิงบวกของเด็กที่เมื่อโตขึ้นเขาจะสามารถมีภูมิคุ้มกันนี้ไปต่อสู้กับชีวิตต่อไปในอนาคตของเขา ถ้าเขารู้สึกบกร่อง หรือรู้สึก “ขาด” ความรู้สึกดีๆ เหล่านี้ไปในช่วงชีวิตนี้ เขาก็จะรู้สึกบกร่องและรู้สึก “ขาด” ไปตลอดชีวิต และด้วยความรู้สึกนี้ เขาก็จะ “ขาดเขย่า” ด้วยวิธีการต่างๆ ที่อาจเป็นไปได้ในทางลบ ที่อาจไม่เป็นผลดีต่อตัวเขาเอง

10. ลูกจะรู้จักความผิดชอบชั่วดีหรือจริยธรรม ลูกจะต้องมีโอกาสฝึกการมีวินัยในตนเอง

วิธี “บังคับ” พฤติกรรมของมนุษย์นั้น มีอยู่หลักๆ 4 วิธี วิธีแรกคือ ใช้กฎหมาย กฎและระเบียบบังคับ วิธีที่สอง ความเชื่อทางศาสนา วิธีที่สามคือ ขนบธรรมเนียมจารีตประเพณี และวิธีที่สี่คือ การบังคับตนเองได้ เรียกว่า บังคับจากภายใน ซึ่งอาจมาจากการสมานวิธีอื่นเข้าด้วยกันก็ได้ เราเรียกว่า “มีวินัยในตนเอง” (self-discipline)

การมีวินัยในตนเอง คือความสามารถในการบังคับพฤติกรรมของตนด้วยตนเอง ซึ่งเป็นคุณลักษณะประเภทหนึ่งที่มนุษย์ทุกคนควรมี

ในระดับปฐมวัย เด็ก ๆ จะเริ่ม หรือควรเริ่มหัดให้มีวินัยในตนเองเกี่ยวกับพฤติกรรมกิจวัตร โดยค่อย ๆ เรียนรู้และบังคับตนเองได้ที่ละน้อย อาทิ การรู้จักเก็บของเล่น การรู้จักทิ้งขยะในที่ทิ้งขยะ การควบคุมตนเองเกี่ยวกับการขับถ่าย การอาบน้ำ การแต่งตัว การควบคุมตนเองให้แปรงฟันอย่างน้อย ก่อนนอน และหลังตื่นนอน การรู้จักล้างมือก่อนและหลังอาหาร การไม่ทุบตีทำร้ายผู้อื่น การรู้จักฟังคนอื่นพูด การมีสัมมาคารวะตามสมควร การไม่แย่งของผู้อื่น การเข้าแถวตามลำดับ ฯลฯ

เด็กจะเริ่มจากการรู้จักปฏิบัติตนในแต่ละด้าน และภายหลังจะเริ่มพัฒนาความเข้าใจ “หลักการ” เชิงจริยธรรมและความรู้สึกผิดชอบชั่วดี เช่น เราไม่ควรรังแกคนอื่น เราควรช่วยคนอื่น และมีเมตตา เราเคารพผู้อื่นในฐานะเขาเป็นบุคคลเหมือนเรา ฯลฯ

พ่อแม่ต้องคอยสนับสนุนและเอื้อให้ลูกได้มีโอกาสฝึกการมีวินัยในตนเอง โดยค่อยๆ ทำค่อยเป็นไป โดยพ่อแม่ก็ต้องมีวินัยในตนเองด้วยเป็นแบบอย่าง



สารบัญ

.....

หน้า

กิตติกรรมประกาศ	3
ความนำ	4
ที่มาของสมรรถนะด้านต่างๆ และพฤติกรรมบ่งชี้	4
วิธีใช้เอกสารนี้	5
แนวแนะหลักในการปฏิบัติต่อลูกของพ่อแม่ ผู้ปกครอง ผู้ดูแลเด็ก สมรรถนะของเด็กด้านต่างๆ	7
■ ส่วนหลัก 1 (Domain 1) : สมรรถนะในการเคลื่อนไหวและสุขภาพร่างกาย (Motor Development / Physical Well-Being)	15
■ ส่วนย่อย (Sub-domain) :	
1.1 การเคลื่อนไหวด้วยกล้ามเนื้อมัดใหญ่ (Gross Motor)	16
■ ส่วนย่อย (Sub-domain) :	
1.2 การเคลื่อนไหวด้วยกล้ามเนื้อมัดเล็ก (Fine Motor)	25
■ ส่วนย่อย (Sub-domain) :	
1.3 การช่วยเหลือและดูแลตนเอง (Personal Care)	32
■ ส่วนหลัก 2 (Domain 2) : สมรรถนะในการรับรู้และเรียนรู้ (Perception and Learning Development)	39
■ ส่วนหลัก 3 (Domain 3) : สมรรถนะด้านภาษาและการสื่อความหมาย (Language Development and Comprehension)	53
■ ส่วนหลัก 4 (Domain 4) : สมรรถนะด้านอารมณ์และสังคม (Emotional and Social Development)	67

ภาคผนวก

.....

ก. คณะผู้วิจัย	78
ข. วิทยากร	78
ค. ผู้สัมภาษณ์ภาคสนาม	78
ง. รายชื่อหน่วยงานที่เก็บข้อมูลภาคสนาม	79
จ. ผู้เข้าร่วมพิจารณาสมรรถนะของเด็กปฐมวัยในการพัฒนาตามวัย 0-3 ปี : แนวแนะสำหรับพ่อแม่ ผู้ปกครอง ผู้ดูแลเด็ก	80

ส่วนหลัก 1 (Domain1) :

สมรรถนะในการเคลื่อนไหวและสุขภาพ:ทางกาย

(Motor Development / Physical Well - Being)



ส่วนหลัก 1 : สมรรถนะในการเคลื่อนไหวและสุขภาวะทางกาย

1



ส่วนย่อย (Sub-domain) :

1.1 การเคลื่อนไหวด้วยกล้ามเนื้อมัดใหญ่ (Gross Motor)

● อายุ 0 - 3 เดือน

พฤติกรรมบ่งชี้ (Indicators)

- 1 เคลื่อนไหวแขนและขาทั้งซ้ายและขวา (แรกเกิด)
- 2 หันหน้าหรือศีรษะได้เวลานอนหงายหรือนอนคว่ำ (1 เดือน)
- 3 เงยคางได้เล็กน้อยเวลานอนคว่ำ (1 เดือน)
- 4 หันหน้าตามเสียงหรือที่มาของเสียงที่อยู่ไกลออกไป (แรกเกิด - 1 เดือน)
- 5 ยกศีรษะหรือชันคอได้เล็กน้อยเวลานอนคว่ำ (2 เดือน)
- 6 กวาดแขนไปมาในท่าอุ้มนั่ง (2 เดือน)
- 7 ยกคอตตามตัว พยุงศีรษะตรงได้ เมื่อตั้งตัวขึ้นจากท่านอนหงาย (2 เดือน)
- 8 ยกแขนยกขาขึ้นลงเร็วๆ 2 ข้าง ได้ (3 เดือน)
- 9 อุ้มพาดบ่า ศีรษะตั้งตรงได้ ไม่ต้องชบบนไหล่ผู้อุ้ม (3 เดือน)



Domain 1 : Motor Development / Physical Well - Being

แนวแนะสำหรับพ่อแม่ ผู้ปกครอง ผู้ดูแลเด็ก (Guidelines)

1. ให้เด็กนอนหงาย บนที่นอนไม่นุ่มมากเกินไป เพื่อเด็กจะได้ยกแขน ยกขา ขึ้น-ลง งอ-เหยียด ด้วยตัวเอง
2. ฝึกเด็กให้คอแข็ง เพื่อชันคอได้ดีขึ้นโดย ขณะตื่น ให้เด็กนอนท่าคว่ำ เรียกชื่อเด็กเขย่าของเล่นมีเสียงเหนือศีรษะเด็ก แล้วชี้ชวนให้เด็กเงยหน้ามอง เมื่อตั้งตัวเด็ก ชันจากท่านอนหงายจะยกศีรษะตามตัว เอียงหน้าไปมาให้เด็กมองตาม อุ้มเด็กพาดบ่า เพื่อให้เด็กชูคอมองสิ่งต่างๆ รอบตัว และอุ้มเด็กโดยหันหน้าออกมองข้างหน้า และพ่อแม่เล่นกับเด็กด้านหน้า หยอกล้อ เล่นกับเด็กอย่างสนุกสนาน พร้อมทั้งกระตุ้นให้เด็กขยับมือ ยกแขน-ขา ขึ้นลง
3. ชูของเล่น แล้วชี้ชวนให้เด็กสนใจมองดู และคว้าของเล่น



● อายุ 4 - 6 เดือน

พฤติกรรมบ่งชี้ (Indicators)

- 10 เวลานอนหรืออุ้มมีแรงเตะด้วยเท้าทั้งสองข้าง (4 เดือน)
- 11 ขยับแขนขึ้นลงและขยับมือได้คล่องในท่าอุมนั่ง (4 เดือน)
- 12 เอี้ยวตัวได้ในท่าอุมนั่ง (4 เดือน)
- 13 บังคับศีรษะให้ตั้งตรงและหันไปหันมาได้ เมื่ออุมนั่ง (4 เดือน)
- 14 นอนคว่ำ ศีรษะตั้งตรง แล้วใช้ท่อนแขนทั้งสองข้างพยุงตัวไว้ และชันคอและยกพื้นพื้นได้ (4 เดือน)
- 15 จากท่านอนหงาย พลิกตะแคงได้ (4 เดือน)
- 16 จากท่านอนคว่ำ พลิกตะแคงข้างเองได้ (5 เดือน)
- 17 นั่งโดยต้องคอยช่วยประคอง (5 เดือน)
- 18 เวลาจับได้รักรำให้ยื่น เท้าทั้งสองข้างรับน้ำหนักได้บ้างเล็กน้อย (5 เดือน)
- 19 ในท่านอนคว่ำเด็กสามารถยืดตัวและเหยียดแขนเอื้อมมือไปคว้าของที่ห่างออกไปเล็กน้อย มาใกล้ตัว (5 เดือน)



ส่วนหลัก 1 : สมรรถนะในการเคลื่อนไหวและสุขภาวะทางกาย

1

- 20 จากนอนคว่ำพลิกไปนอนหงายด้วยตนเองได้ (5 เดือน)
- 21 ยืนออกด้วยมือและแขนทั้งสองข้างเมื่อนอนคว่ำ และดันตัวด้วยขาและแขน (เริ่มจะคืบ) (5 เดือน)
- 22 จากนอนหงายพลิกไปนอนคว่ำด้วยตนเองได้ (6 เดือน)
- 23 นั่งได้ตามลำพังระยะสั้นมาก แล้วต้องเอามือตัวเองยันช่วย (6 เดือน)
- 24 ใช้มือสองข้างยันยกหน้าอกขึ้นได้ในท่านอนคว่ำ (6 เดือน)
- 25 ท่ายืน โดยขาทั้งสองข้างรับน้ำหนักได้ เมื่อช่วยจับแขนไว้ทั้งสองข้าง (6 เดือน)

แนวแนะสำหรับพ่อแม่ ผู้ปกครอง ผู้ดูแลเด็ก (Guidelines)

1. จัดที่นอนที่กว้างโล่งปลอดภัยให้เด็กหัดพลิกคว่ำ พลิกหงาย และคืบได้อย่างอิสระพ่อแม่ช่วยเด็กได้ด้วยการเรียกชื่อเด็ก หรือการใช้เสียงพูดเล่นกับเด็ก หรือใช้ของเล่น สีสดใสมีเสียง หรือกลิ้งไปมาได้ เช่น ลูกบอลนุ่มนิ่ม กระดุน ให้เด็กพลิกคว่ำ พลิกหงาย คืบไปหา
2. อุ้มเด็กนั่ง โดยพ่อแม่ประคองตัวเด็กด้านหลังให้เด็กหันหน้าไปข้างหน้า มองสิ่งต่างๆ เป็นการฝึกให้เด็กทรงตัวนั่ง แล้วเอี้ยวตัวไปหาสิ่งที่สนใจ
3. ประคองตัวเด็กด้วยการจับใต้รักแร้สองข้าง ฝึกเด็กยืนและลงน้ำหนักที่เท้า



ข้อควรระวัง

1. ที่นอนที่ฝึกให้เด็ก คว่ำ หงาย คืบ คลาน ต้องไม่นิ่มเกินไป และถ้าสูงจากพื้นต้องมีที่กั้น
2. ถ้าเด็กอยู่ในท่ายืนออกด้วยมือและแขนทั้งสองข้างเมื่อนอนคว่ำ ต้องอยู่ในสายตาผู้ใหญ่

Domain 1 : Motor Development / Physical Well - Being

● อายุ 7 - 9 เดือน

พฤติกรรมบ่งชี้ (Indicators)

- 26 ทำท่าจะคลาน โดยยกตัวด้วยแขนและเข่า อาจโยกไปมา (8 เดือน)
- 27 ตัวหมุนไปรอบๆ หรือบนพื้นราบ เพื่อมุ่งไปยังจุดที่ต้องการ (8 เดือน)
- 28 ทรงตัวได้ดีในท่านั่งหลังตรง ไม่ต้องพยุง เอื้อมมือหยิบของได้/นั่งถือของมือละชิ้น (8 เดือน)
- 29 ใช้มือเหนี่ยวลูกขึ้นเกาะยืนจากท่านั่ง แต่ยังไม่มั่นคง ขาแยกแกงเล็กน้อย (9 เดือน)
- 30 ลูกขึ้นคุกเข่าจากท่านั่ง โดยยังต้องเกาะ (เช่น เกาะเตียง เกาะแม่) (9 เดือน)



1

แนวแนะสำหรับพ่อแม่ ผู้ปกครอง ผู้ดูแลเด็ก (Guidelines)

1. จัดที่โล่งกว้าง ปลอดภัย ให้เด็กคลาน
2. ฝึกให้เด็กนั่งมั่นคง ด้วยการให้นั่งเล่นเอง เอาของเล่นที่เด็กหยิบจับถนัดมือ วางด้านซ้ายหรือด้านขวา ของเด็ก เพื่อให้เด็กได้เอื้อมตัวไปคว้าของจากหลายๆ ทาง หรือให้เด็กนั่งตักแล้วเล่นโยกเยก โยกซ้าย ขวา และหน้า หลังกับเด็ก
3. ถือของเล่นสีสดใส่ข้างหน้าเด็กในระดับสายตาของเด็กขณะนั่งอยู่บนพื้น ถือให้มองของเล่นแล้วปล่อยของเล่นตกลงบนพื้นใกล้ตัวเด็ก โดยกระตุ้นให้เด็กมองตามของตก และให้โอกาสเด็กเก็บของเล่นที่ตก
4. ฝึกเด็กเหนี่ยวตัวลุกขึ้นยืน โดยให้เกาะตัวพ่อแม่หรือขอบเตียง
5. วางของเล่นบนเตียงหรือตั่ง ชี้ชวนให้เด็กสนใจแล้วกระตุ้นเด็กให้คลานมา นั่งขึ้นเข้าหยิบของเมื่อทำได้ ให้ชมเชยเด็ก ถ้าทำไม่ได้ ควรให้กำลังใจ และให้ลองทำใหม่ครั้งต่อไป

ข้อควรระวัง

1. แม้ว่าเด็กจะทรงตัวนั่งได้ดีแล้ว แต่ยังไม่ล้มคว่ำหรือหงายหลังได้ ดังนั้น ควรดูแลใกล้ชิด โดยเฉพาะเวลาอาบน้ำ
2. เมื่ออายุ 9 เดือน เป็นต้นไป เด็กคลานได้เองแล้ว จึงต้องระวังเด็กหยิบจับหรือสัมผัสสิ่งที่เป็นอันตราย

ส่วนหลัก 1 : สมรรถนะในการเคลื่อนไหวและสภาวะทางกาย

● อายุ 10 - 12 เดือน

พฤติกรรมบ่งชี้ (Indicators)

- 31 ลุกขึ้นนั่งจากท่านอนด้วยตนเอง (10 เดือน)
- 32 เกาะตัวแม่เดินรอบเก้าอี้หรือโต๊ะ ได้ 3 - 4 ก้าว (11 เดือน)
- 33 เดินโดยผู้ใหญ่ช่วยจูงมือ ทั้ง 2 ข้าง (11 เดือน)
- 34 ยืนเองได้นาน 2 วินาที (ตั้งไข่) (12 เดือน)



แนวแนะสำหรับพ่อแม่ ผู้ปกครอง ผู้ดูแลเด็ก (Guidelines)

1. หาที่โล่งกว้าง ให้เด็กหัดเคลื่อนไหว หัดเกาะตัวพ่อแม่ หรือยืน หรือเกาะเดินรอบเก้าอี้ หรือโต๊ะที่แข็งแรงโดยดูแลใกล้ชิด
2. จับมือเด็กทั้ง 2 ข้าง จูงเดิน เมื่อเด็กลงน้ำหนักที่เท้าได้ดีปล่อยมือเด็กให้เด็กฝึกยืนเอง ชมเชยเด็กเมื่อเด็กสามารถยืนเองได้ตามลำพัง อาจให้เด็กเหยียบบนเท้าพ่อแม่



ข้อควรระวัง

1. ไม่ควรใช้รถหัดเดินกับเด็ก เพราะเด็กจะไม่พยายามทรงตัวยืนด้วยตนเองทำให้เด็กยืนทรงตัวได้ช้าและอาจเกิดอุบัติเหตุเพราะรถพลิกล้มง่าย เมื่อเด็กไถรถเล่นไปมา
2. ไม่ควรให้เด็กเหนียวหรือดึงชายผ้าปูโต๊ะ ผ้าม่าน

Domain 1 : Motor Development / Physical Well - Being

● อายุ 13 - 18 เดือน

พฤติกรรมบ่งชี้ (Indicators)

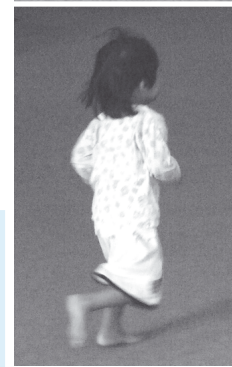
- 35 ยืนตามลำพังอย่างน้อย 5 วินาที (13 เดือน)
- 36 ก้าวเดิน 2 - 3 ก้าว จากที่หนึ่งไปอีกที่หนึ่ง (จากโต๊ะหรือตัวบุคคล) (13 เดือน)
- 37 นั่งยองและลุกขึ้นเอง (14 เดือน)
- 38 จากทำยืนหย่อนตัวนั่งยอง (15 เดือน)
- 39 จากทำนั่งเก้าอี้เปลี่ยนเป็นลุกขึ้นยืนได้คล่องแคล่ว (15 เดือน)
- 40 คลานขึ้นบันไดเองได้ 2 - 3 ขั้น (15 เดือน)
- 41 เดินถอยหลังได้ 2 - 3 ก้าว แต่ไม่คล่อง (17 เดือน)
- 42 ก้มลงหยิบของที่พื้นและลุกขึ้นโดยไม่ล้ม (18 เดือน)
- 43 เดินเองไปข้างหน้าได้คล่องประมาณ 10 ก้าว (18 เดือน)
- 44 เดินลากจูงของเล่นโดยดึงเชือก (18 เดือน)
- 45 เดินเร็ว ๆ คล้ายวิ่ง (18 เดือน)
- 46 ถอยหลังลงจากเตียงหรือเก้าอี้เตี้ยๆ หรือที่สูงที่เป็นขั้นเดียว (18 เดือน)

แนวแนะสำหรับพ่อแม่ ผู้ปกครอง ผู้ดูแลเด็ก (Guidelines)

1. จัดที่โล่งกว้างให้เด็กนั่ง เดิน วิ่งเล่น อย่างปลอดภัย อาจมีพื้นผิวที่หลากหลาย เช่น พื้นไม้บนบ้าน พื้นทราย
2. เล่นกับเด็ก ขวนเด็ก เดิน วิ่งเล่น หรือวิ่งไล่ตาม
3. หาของเล่นให้เด็กเล่นผลัดขนาดพอเหมาะกับมือหรือลากจูงไปมา เช่น รถลาก กล้อกระดาษขนาดใหญ่ที่เด็กผลักหรือดันให้เคลื่อนที่ได้
4. ฝึกให้เด็กนั่งเก้าอี้เตี้ย แข็งแรงมั่นคง เพื่อกินอาหาร หรือ เล่นด้วยตนเอง
5. หาเก้าอี้เตี้ยๆ ที่แข็งแรง มั่นคง ให้เด็กนั่งเล่น ปีนป่ายเล่น โดยพ่อแม่อยู่ใกล้ๆ คอยระวัง
6. ฝึกให้เด็กนั่งยองลงหยิบของที่ตกบนพื้น
7. ให้โอกาสเด็กคลานขึ้นบันไดโดยพ่อแม่ระวังด้านหลัง

ข้อควรระวัง

เมื่ออายุ 16 - 18 เดือน เด็กเดินได้เองและชอบสำรวจ เด็กอาจจะเดินออกถนน เดินไปหยิบจับสัมผัสสารพิษ สัตว์เลี้ยง พัดตกบันได พ่อแม่จึงต้องอยู่ใกล้ๆ คอยระวัง



ส่วนหลัก 1 : สมรรถนะในการเคลื่อนไหวและสุขภาวะทางกาย

● อายุ 19 - 24 เดือน

พฤติกรรมบ่งชี้ (Indicators)

- 47 เดินก้าวข้ามสิ่งกีดขวางเตี้ยๆ (19 เดือน)
- 48 วิ่งได้แต่ยังไม่คล่อง ยังมีอาการกางแขน กางขา เพื่อทรงตัว (20 เดือน)
- 49 เดินและหยุดโดยไม่ล้ม (20 เดือน)
- 50 เดิน หยุด และหันกลับได้ตามเสียงเรียก (24 เดือน)
- 51 เดินขึ้นบันได โดยใช้มือจับราวบันได ข้างหนึ่ง และจับมือผู้ใหญ่อีกข้างหนึ่ง ก้าวเท้าโดยมี 2 เท้า อยู่ในขั้นเดียวกัน (24 เดือน)
- 52 เตะลูกบอลลูกใหญ่และเบา โดยเท้าที่เตะพื้นพื้นได้โดยไม่ล้ม (24 เดือน)
- 53 โยนลูกบอลลูกใหญ่ได้ด้วยมือ 2 มือ (24 เดือน)
- 54 วิ่งได้คล่องแคล่ว (24 เดือน)

แนวทางสำหรับพ่อแม่ ผู้ปกครอง ผู้ดูแลเด็ก (Guidelines)

1. ฝึกเด็กให้เดินข้ามสิ่งของเตี้ยๆ ที่วางบนพื้น โดยพ่อแม่ทำให้ดูก่อน แล้วให้เด็กทำตาม ชมเชยทุกครั้งเมื่อเด็กทำได้
2. ชวนเด็กวิ่งเล่น เตะลูกบอล โยนและกลิ้งลูกบอลเล่นในที่โล่งกว้าง โดยเลือกลูกบอล ขนาดต่างๆ ที่พอเหมาะกับเด็ก
3. จูงมือเด็กขึ้นบันได โดยให้เด็กใช้มืออีกข้างหนึ่งจับราวบันไดและบอกให้เด็กมองเท้าของตนเอง



● อายุ 25 - 36 เดือน

พฤติกรรมบ่งชี้ (Indicators)

- 55 ก้าวเดินตามจังหวะ 1 - 2 ได้ต่อเนื่อง 4 ชุต (25 เดือน)
56 เปลี่ยนอิริยาบถจากนั่งแล้วลุกขึ้นยืนแล้วเดินได้คล่อง (25 เดือน)
57 เดินหลบหลีกสิ่งกีดขวางได้ดี เช่น โต๊ะเก้าอี้ (30 เดือน)
58 วิ่งแล้วหยุดได้ทันทีโดยไม่ล้ม (30 เดือน)
59 กระโดดสองขาอยู่กับที่ได้แต่ไม่ตื๊น (30 เดือน)
60 กระโดดสองขาลงจากแท่นหรือบันไดขั้นสุดท้ายได้ โดยมีคนช่วยจับมือข้างเดียว (30 เดือน)
61 เดินเขย่งด้วยปลายเท้าด้วยตนเองได้ 2 - 3 ก้าว (30 เดือน)
62 เดินได้ 1 เมตรครึ่ง ในช่องระหว่างเส้นขนาน 1 ฟุต (30 เดือน)
63 เดินถอยหลังได้ 3-5 ก้าว ได้อย่างคล่องแคล่ว (30 เดือน)
64 เดินขึ้นบันไดเองโดยใช้มือจับราวบันได และก้าวเท้าโดยมี 2 เท้าอยู่ในขั้นเดียวกัน (30 เดือน)
65 เดินขึ้นบันไดโดยใช้มือจับราวบันได ข้างหนึ่ง และจับมือผู้ใหญ่อีกข้างหนึ่ง ก้าวเท้าโดยสลับเท้า (33 เดือน)
66 กระโดดสองขาลงจากแท่นหรือบันไดขั้นสุดท้ายได้เอง โดยไม่ต้องมีคนช่วย (33 เดือน)
67 เดินขึ้นบันไดเองโดยใช้มือจับราวบันได และก้าวเท้าโดยสลับเท้าทีละขั้น (36 เดือน)
68 ยืนบนขาข้างเดียวได้ 3 วินาที (36 เดือน)
69 ขี่จักรยานสามล้อเล็ก (สังเกตเด็ก) (36 เดือน)
70 โยนลูกบอลลูกใหญ่ลงตะกร้าในระยะห่าง 1 เมตร ได้ (36 เดือน)



ส่วนหลัก 1 : สมรรถนะในการเคลื่อนไหวและสุขภาวะทางกาย

แนวแนะสำหรับพ่อแม่ ผู้ปกครอง ผู้ดูแลเด็ก (Guidelines)

1

1. ขวนเด็กวิ่งเล่น ออกกำลังกาย ฝึกการทรงตัว ในที่โล่งกว้าง เช่น เดินเป็นจังหวะ วิ่งไล่จับ กระโดดกระต่ายขาเดียว พ่อแม่ทำเป็นตัวอย่างให้เด็กดู
2. เล่นเกมคำสั่ง ทำท่าทางตามจังหวะเพลง ทำตามคำบอกหรือให้มีการนั่ง ลูก ยืน เขย่ง เดิน กระโดด ตบมือ หมุนตัว โดยพ่อแม่หรือเด็กโตทำเป็นตัวอย่าง เริ่มด้วยท่าทาง 2 - 3 อย่างและจังหวะช้าๆ เมื่อคล่องขึ้นจึงเพิ่มท่าทาง
3. ให้โอกาสเด็กฝึกขึ้นลงบันได เริ่มจากจูงขึ้นลงบันได เมื่อเด็กก้าวมั่นคงแล้ว จึงให้เด็กก้าวขึ้นลงบันไดด้วยตัวเอง โดยพ่อแม่คอยเฝ้าระวังใกล้ชิด
4. ให้เด็กมีโอกาสหัดขี่จักรยานสามล้อหรือสี่ล้อ
5. สอนให้เด็กรู้จักระวังการบาดเจ็บ เช่น ย่อเข้าเวลาจะกระโดด มองรอบด้านเวลาเดิน วิ่ง หรือกระโดด เวลาหมดสติให้ก้มศีรษะไม่ให้ชน
6. ขวนเด็กโยนลูกบอลลงตะกร้า เริ่มจากระยะใกล้ เมื่อเด็กทำได้ให้ขยับตะกร้าห่างออกไป
7. จัดหาสภาพแวดล้อม ของเล่น และเครื่องเล่น ให้เหมาะกับวัย ให้เด็กเล่น

ข้อควรระวัง

1. อุบัติเหตุจากการขึ้นลงบันได ปีนป่าย เครื่องเล่นสนาม และการวิ่งชน
2. พฤติกรรมโลดโผนและการต่อสู้ที่เลียนแบบจากสื่อ



Domain 1 : Motor Development / Physical Well - Being



ส่วนย่อย (Sub-domain) :

1.2 การเคลื่อนไหวด้วยกล้ามเนื้อมัดเล็ก (Fine Motor)

1

● อายุ 0 - 3 เดือน

พฤติกรรมบ่งชี้ (Indicators)

- 71 ตาจ้องที่สิ่งของได้ (แรกเกิด - 1 เดือน)
- 72 กำมือหรือจับนิ้วของผู้ใหญ่ที่เล่นด้วย (reflex) (ใช้ฝ่ามือเด็กข้างขวา) (2 เดือน)
- 73 กำมือหรือจับนิ้วของผู้ใหญ่ที่เล่นด้วย (reflex) (ใช้ฝ่ามือเด็กข้างซ้าย) (2 เดือน)
- 74 กำมือหรือจับนิ้วของผู้ใหญ่ที่เล่นด้วย (แตะหลังมือเด็กข้างซ้าย) (2 เดือน)
- 75 กำมือหรือจับนิ้วของผู้ใหญ่ที่เล่นด้วย (แตะหลังมือเด็กข้างขวา) (2 เดือน)
- 76 มองตามของที่เคลื่อนไหวขณะนอนหงายและวัตถุเคลื่อนไหวอยู่ในระดับสายตาข้ามเส้นกึ่งกลางลำตัวอยู่ในระดับสายตา (2 เดือน)
- 77 เวลามอง ลูกตาสองข้างเคลื่อนไปในทิศทางเดียวกัน (2 เดือน)
- 78 กำมือแล้วคลายมือที่กำไว้ได้ (3 เดือน)
- 79 กำวัตถุที่ใส่ไว้ในมือได้ชั่วคราว (3 เดือน)
- 80 มองตามของที่เคลื่อนไหวขณะนอนหงายและวัตถุเคลื่อนไหวอยู่ในระดับกึ่งกลางลำตัวซ้าย - ขวา และ ขึ้น - ลง (3 เดือน)

ส่วนหลัก 1 : สมรรถนะในการเคลื่อนไหวและสภาวะทางกาย

แนวแนะสำหรับพ่อแม่ ผู้ปกครอง ผู้ดูแลเด็ก (Guidelines)

1

1. ในขณะที่เด็กตื่นอยู่อย่างสงบ ให้พ่อแม่อุ้มเด็กโดยข้อศอกศีรษะและตัวอย่างอ่อนโยนให้ใบหน้าหันเข้าหากันในระดับสายตาห่างกันประมาณ 9 นิ้ว ยิ้มแล้วคุยเบาๆ ให้เด็กสนใจมองหน้าและนำสิ่งของมาชูให้เด็กดู

2. อุ้มเด็กแนบชิดตัว โอบคอบและหลังให้เด็กหันหน้าไปทางข้างหลังเหนือบ่าผู้อุ้ม เด็กจะลืมหันมอง ให้พ่อแม่หรือคนในครอบครัว ยิ้ม พูดคุยเล่นกับเด็ก

3. ใช้นิ้วมือแตะที่ฝ่ามือของเด็ก แล้วเด็กจะกำนิ้วมือของพ่อแม่ไว้แน่นโดยอัตโนมัติ

4. เมื่อเด็กสบตามองหน้า (ดังข้อ 71) ให้เอียงหน้าซ้ายๆ ไปทางซ้าย ทางขวา และขึ้นลง เด็กจะมองตามได้ชั่วคราว ทำซ้ำและสังเกตว่าเด็กมองตามได้มากขึ้น จนข้ามกึ่งกลางลำตัว ต่อไปจะมองตามได้จากข้างหนึ่งจนสุดอีกข้างหนึ่ง (180 องศา) ประมาณอายุ 3 - 4 เดือน

5. พ่อแม่ชูสิ่งของให้เด็กดู และเคลื่อนสิ่งของเพื่อให้เด็กมองตาม

6. ให้เด็กนอนหงาย ชูหรือแขวนของสีสดตัดกัน เช่น แดง ดำ ขาวให้เด็กมองแล้วเลื่อนซ้ายๆ ไปทางซ้าย ทางขวา และขึ้นลง เด็กจะมองตามได้ชั่วคราว ทำซ้ำและสังเกตว่าเด็กมองตามได้มากขึ้นจนข้ามกึ่งกลางลำตัว ต่อไปจะมองตามได้จากข้างหนึ่งจนสุดอีกข้างหนึ่ง (180 องศา) พ่อแม่ควรสังเกตว่าดวงตาของลูกทั้งสองข้างมองตามกัน

7. เวลาเข็ดตัวหรืออาบน้ำ ให้คลายมือของเด็กออกเบาๆ เพราะช่วงเดือนแรกเด็กมักจะกำมือไว้ เด็กจะคลายมือได้เองเมื่ออายุ 2 - 3 เดือน

8. ใช้นิ้วมือแตะที่ฝ่ามือของเด็ก แล้วเด็กจะกำนิ้วมือของพ่อแม่ไว้แน่นโดยอัตโนมัติ



Domain 1 : Motor Development / Physical Well - Being

● อายุ 4 - 6 เดือน

พฤติกรรมบ่งชี้ (Indicators)

- 81 เมื่อเอาของใส่/ใกล้มือเด็ก เด็กสามารถถือของโดยใช้ทั้งสองมือ (4 เดือน)
- 82 เล่นนิ้วตัวเอง (4 เดือน)
- 83 เอามือ (อาจหลายๆ นิ้ว) เข้าปาก (4 เดือน)
- 84 มองตาม 180 องศา (4 เดือน)
- 85 คว่ำของตัวเองและจับของด้วยสองมือช่วยกันได้ (5 เดือน)
- 86 จับของเข้าปาก (5 เดือน)
- 87 กัดของ (อาจเพราะฟันทำท่าจะขึ้น) (5 เดือน)
- 88 ใช้ฝ่ามือเดียวจับของ (6 เดือน)
- 89 เปลี่ยนมือถือของได้ที่ละมือ (6 เดือน)
- 90 ดึงเท้าตนเองมาเข้าปากได้ (6 เดือน)



แนวแนะสำหรับพ่อแม่ ผู้ปกครอง ผู้ดูแลเด็ก (Guidelines)

1. ถือของเล่นที่มีรูปทรงกระบอกขนาดเหมาะกับมือของเด็ก ให้อยู่ตรงหน้าในระดับสายตาของเด็ก ชี้ชวนให้เด็กสนใจ เอื้อมมือมาจับ หากเด็กยังไม่ยื่นมือมาจับ ให้นำของนั้นไปที่ระดับกึ่งกลางอก ใกล้มือ แล้วกระตุ้นให้เด็กเอามือทั้งสองข้างมาจับ
2. พ่อแม่ใช้มือสัมผัสที่มือและนิ้วมือของเด็กเบาๆ อย่างอ่อนโยน
3. ในขณะที่เด็กตื่นอยู่อย่างสงบ อุ้มเด็กโดยซันศิริชะและตัวอย่างอ่อนโยน ให้ใบหน้าหันเข้าหากันในระดับสายตา ห่างกันประมาณ 9 นิ้ว ยิ้มและคุยเบาๆ ให้เด็กสนใจมองหน้า
4. อุ้มเด็กแนบชิดตัว โอบคอและหลังให้เด็กหันหน้าไปทางข้างหลังเหนือบ่าผู้อุ้ม เด็กจะลืมตาขึ้นมอง ให้พ่อแม่หรือคนในครอบครัว ยิ้ม และพูดคุยเล่นกับเด็ก
5. หาของเล่นให้เด็กกัดกัด ซึ่งพ่อแม่ต้องเลือกชนิดที่ปลอดภัย ไม่มีส่วนแหลมคม แตกหักง่าย หรือมีขนาดใหญ่เกินกว่าที่เด็กจะอมเข้าปากได้ และต้องล้างให้สะอาดอยู่เสมอ
6. นำของเล่นที่เด็กสนใจไปวางไว้ทางขวาบ้าง ซ้ายบ้าง เพื่อให้เด็กหัดจับที่ละมือ
7. ส่งของให้เด็กทางข้างหนึ่งซึ่งเด็กจะใช้มือข้างนั้นมาจับของ แล้วส่งของที่น่าสนใจมากกว่า เช่น มีสีสดกว่า หรือมีเสียงเวลาเขย่าให้ข้างเดิม เด็กจะนำของข้างเดิมเปลี่ยนไปถืออีกมือหนึ่ง ทำให้มือนั้นว่างสามารถจับของข้างที่สองได้ เด็กอาจจะใช้มือถือของข้างละข้างได้ชั่วคราว
8. ให้เด็กนอนหงาย ยกเท้าของเด็กขึ้นให้เด็กมองเห็น เด็กจะเอื้อมมือมาจับขา และเท้าของตนเอง

ส่วนหลัก 1 : สมรรถนะในการเคลื่อนไหวและสภาวะทางกาย

● อายุ 7 - 9 เดือน

พฤติกรรมบ่งชี้ (Indicators)

- 91 เอื้อมมือหยิบของที่เห็นและต้องการได้ โดยใช้นิ้วอื่นๆ และหัวแม่มือ (โดยใช้ฝ่ามือช่วย) (7 เดือน)
- 92 กวาดสายตาหรือสอดสายตาสงสัยสิ่งแวดล้อมอย่างมีจุดมุ่งหมาย (7 เดือน)
- 93 มองตามของตก (8 เดือน)
- 94 ใช้มือถือของข้างละอัน แล้วจับมากระทบกันได้ (9 เดือน)
- 95 เขย่าของเล่นอย่างคล่องแคล่ว (8 เดือน)
- 96 ใช้นิ้วมือเขี่ยของชิ้นเล็กๆ (8 เดือน)
- 97 ถือของเล่นมือละชิ้น ได้พร้อมกันทั้งสองมือได้ระยะหนึ่ง (9 เดือน)
- 98 ใช้นิ้วหัวแม่มือ นิ้วชี้ และนิ้วกลางด้วยกันทั้งสามนิ้ว หยิบของชิ้นเล็กๆ ได้ (9 เดือน)



แนวแนะสำหรับพ่อแม่ ผู้ปกครอง ผู้ดูแลเด็ก (Guidelines)

1. วางของที่มือสั้น หรือมีส่วนแบน เช่น บล็อก มันท้มหันเป็นชิ้นขนาด 1 นิ้ว ในระยะห่างพอที่เด็กสามารถเอื้อมมือมาหยิบได้
2. ชี้ชวนและพูดคุยให้เด็กสนใจมองดู คน สิ่งของหรือภาพที่ติดอยู่ เช่น ญาติ สมูที่ใช้เวลาอาบน้ำ สัตว์เลี้ยง ต่อมาสังเกตว่าเด็กมองหาหรือไม่ โดยพ่อแม่อาจกระตุ้นเด็กให้สนใจมองโดยพูดถึงสิ่งนั้น หรือบอกให้หาดู
3. ชูของที่เด็กสนใจชิ้นสูงกว่าระดับสายตาเล็กน้อย แล้วปล่อยให้ร่วงลงมา สังเกตว่าเด็กมองตามของว่าตกไปอยู่ที่ไหน
4. ส่งของให้เด็กทางข้างหนึ่งซึ่งเด็กจะใช้มือข้างนั้นมาจับของ แล้วส่งของที่น่าสนใจมากกว่า เช่น มีสีสดกว่า หรือมีเสียงเวลาเขย่าให้ข้างเดิม เด็กจะนำของชิ้นเดิมเปลี่ยนไปถืออีกมือหนึ่ง ทำให้มีมือว่างจึงสามารถใช้จับของชิ้นที่สองได้ เด็กอาจจะใช้มือถือของข้างละชิ้นได้ชั่วคราว แล้วสังเกตดูว่าเด็กยังไม่ทำ พ่อแม่อาจหยิบของมือละชิ้นมาเคาะกันให้ดูเป็นตัวอย่าง
5. ให้เด็กเล่นกรังกรัง หรือ ของเขย่าอื่นๆ
6. อุ้มเด็กนั่งตักหน้าโต๊ะ วางของชิ้นเล็ก เช่น ขนมฝั ง กั ล้วยสุกหั่นเป็นลูกเต๋า ตรงหน้าเด็ก ระยะห่างเกือบสุดเอื้อม ให้เด็กใช้นิ้วเขี่ย

Domain 1 : Motor Development / Physical Well - Being

ข้อควรระวัง

1. ของเล่นต้องไม่เป็นอันตรายต่อเด็ก
2. ของที่ใช้ต้องปลอดสารพิษ ไม่มีส่วนแหลมคมแตกหักง่าย หรือมีขนาดใหญ่เกินกว่าที่เด็กจะอมเข้าปากได้ และต้องล้างให้สะอาดอยู่เสมอ
3. ของชิ้นเล็กอาจหลุดติดคอ ทำให้เด็กสำลักได้

● อายุ 10 - 12 เดือน

พฤติกรรมบ่งชี้ (Indicators)

- 99 หยิบของชิ้นเล็กๆ ด้วยปลายนิ้วหัวแม่มือและนิ้วชี้ด้วยกันทั้งสองนิ้ว (10 เดือน)
- 100 หยิบของออกจากภาชนะได้ (11 เดือน)
- 101 หยิบของใส่ถ้วยหรือใส่ขันได้ (12 เดือน)



แนวแนะสำหรับพ่อแม่ ผู้ปกครอง ผู้ดูแลเด็ก (Guidelines)

1. วางของที่มีสัน หรือมีส่วนแบนให้ห่างภายในระยะมือเอื้อมให้เด็กเอื้อมมือมาหยิบ ตัวอย่างบล็อกไม้ ลูกปิงปอง มันต้มหั่นเป็นชิ้นขนาด 1 นิ้ว ซึ่งของที่ใช้ต้องปลอดสารพิษ ไม่มีส่วนแหลมคมหรือแตกหักง่าย มีขนาดใหญ่เกินกว่าที่เด็กจะอมเข้าปากได้ และต้องล้างให้สะอาดอยู่เสมอ
2. เอาขัน ถ้วยพลาสติก หรือกล่องใส่ของเล่น เช่น ไม้หนีบผ้า หรือบล็อกไม้ 3 - 4 ชิ้นวางต่อหน้าเด็ก หากเด็กไม่หยิบออกมาเอง พ่อแม่ช่วยหยิบออกจากภาชนะให้เห็นเป็นตัวอย่าง แล้วชวนลูกช่วยกันเก็บของ เช่น หยิบผลไม้ใส่ตะกร้า เก็บไม้หนีบผ้าใส่ขัน เก็บของเล่นใส่กล่อง



● อายุ 13 - 18 เดือน

พฤติกรรมบ่งชี้ (Indicators)

- 102 ผลัก ดึง หรือบิดหมุนวัตถุต่างๆ ด้วยการใช้นิ้วมือ (13 เดือน)
- 103 ใช้นิ้วชี้สิ่งที่ต้องการ (13 เดือน)
- 104 ถือของ 2 ชิ้นได้ในมือเดียว (14 เดือน)
- 105 เปิดฝากล่องที่ครอบไว้ (15 เดือน)

ส่วนหลัก 1 : สมรรถนะในการเคลื่อนไหวและสุขภาวะทางกาย

แนวแนะสำหรับพ่อแม่ ผู้ปกครอง ผู้ดูแลเด็ก (Guidelines)

1. หาของเล่นที่มีกลไกง่าย ๆ เช่น รถของเล่นที่มีล้อให้โถงเดินหน้า หรือถอยหลัง มาให้เด็กเล่น
2. ใช้นิ้วชี้สิ่งที่ต้องการให้เด็กสนใจและพูดถึงสิ่งนั้น ชี้ให้เด็กมองสิ่งที่บอกให้เด็กทำ เช่น เอารองเท้ามาใส่และชี้ที่รองเท้าของลูก เพื่อเป็นแบบในการสื่อสารด้วยท่าทาง
3. ตอบสนองเมื่อเด็กใช้นิ้วชี้สิ่งที่ต้องการ (ในสิ่งที่ทำได้โดยไม่เป็นอันตราย) ควรพูดว่า ลูกอยากได้... (สิ่งที่เด็กชี้) พ่อจะหยิบ...(สิ่งที่เด็กชี้) ให้ลูกจะ
4. ส่งของให้เด็กทางข้างหนึ่งซึ่งเด็กจะใช้นิ้วชี้ข้างนั้นมาจับของ แล้วส่งของที่นำสนใจมากกว่า เช่น มีสีสดกว่า หรือมีเสียงเวลาเขย่าให้ข้างเดิม เด็กจะนำของขึ้นเดิมเปลี่ยนไปถืออีกมือหนึ่ง ทำให้มือนั้นว่างจึงสามารถใช้จับของขึ้นที่สองได้ เด็กอาจจะใช้นิ้วมือถือของข้างละขึ้นได้ชั่วคราว แต่เพิ่มจำนวนขึ้น เด็กอาจลองใช้นิ้วมือเดียวหยิบทีละสองขึ้นเอง หรือพ่อแม่ทำให้เด็กดูเป็นแบบอย่าง
5. นำกล่องหรือถ้วยที่มีฝาครอบแบบต่างๆ ใส่ของเล่น หรือขนม มาเล่นกับเด็ก ชวนให้เด็กเปิดเองโดยเขย่าเบาๆ แล้วพูดว่ามีอะไรอยู่ในนี้ และให้เด็กเปิดฝาครอบ เพื่อหยิบของออกมาเล่น หรือหยิบขนมออกมากิน

● อายุ 19 - 24 เดือน

พฤติกรรมบ่งชี้ (Indicators)

- 106 ใช้นิ้วมือหยิบของออกจากกล่อง (19 เดือน)
- 107 ใช้นิ้วชี้ข้างที่ถนัด (ซ้ายหรือขวา) ชี้ดเป็นเส้น (24 เดือน)



แนวแนะสำหรับพ่อแม่ ผู้ปกครอง ผู้ดูแลเด็ก (Guidelines)

1. นำกล่องเปล่าที่มีฝาปิดเปิดแบบต่างๆ ใส่ของเล่น ให้เด็กเล่น ชวนให้เด็กเปิดกล่องแล้วเอามือหยิบของเล่นจากกล่องออกมาเล่น หรือเอาขนมใส่กล่องแล้วให้เด็กหยิบขนมออกมากิน
2. ใช้นิ้วชี้เขียนแท่งใหญ่ ชี้ดเขียน และวาดรูปเป็นเส้นแบบต่างๆ บนกระดาษประกอบการเล่นกับเด็ก หรือเล่าเรื่องให้เด็กฟัง ควรวางดินสอไว้ตรงกลางให้เด็กเอื้อมมือที่ถนัดมาหยิบไปชี้ดเขียนเอง ซึ่งในวัยนี้เด็กอาจลองใช้ทีละมือ ขวาบ้าง ซ้ายบ้าง จนกว่าจะรู้ว่าถนัดมือข้างไหน พ่อแม่ไม่ควรบังคับให้ใช้มือขวาข้างเดียว

Domain 1 : Motor Development / Physical Well - Being

● อายุ 25 - 36 เดือน

พฤติกรรมบ่งชี้ (Indicators)

108 กระดิกนิ้วหัวแม่มือขึ้นลงได้ตามแบบ (36 เดือน)

109 กระดิกนิ้วหัวแม่มือไปทางซ้ายขวาได้ตามแบบ (36 เดือน)

แนวแนะสำหรับพ่อแม่ ผู้ปกครอง ผู้ดูแลเด็ก (Guidelines)

1. ขวนเด็กให้ใช้นิ้วจุ่มน้ำวาดบนพื้นกระดาน ใช้นิ้วขีดเส้นๆ ขีดเขียนบนพื้นทรายหรือดิน
2. กำมือ ชูนิ้วหัวแม่มือขึ้นมา ขยับขึ้นลง เล่นกับเด็ก อาจเพิ่มความน่าสนใจด้วยเพลง เช่น “นิ้วโป้งอยู่ไหน” หรือ เล่นกับเด็กด้วยการชี้ชวนให้ขยับหัวแม่มือไปทางซ้ายและขวาพร้อมกัน ซึ่งเด็กมักจะลองทำตามแต่ครั้งแรกๆ ยังไม่คล่อง ต่อเมื่อเด็กรู้สึกสนุกและทำบ่อยๆ จนคล่อง
3. ใช้สีที่ปราศจากสารพิษวาดหน้ายิ้มที่หัวแม่มือ หรือใช้นิ้วนิ้วให้เด็กสวมที่หัวแม่มือ



ส่วนหลัก 1 : สมรรถนะในการเคลื่อนไหวและสุขภาวะทางกาย

1



ส่วนย่อย (Sub-domain) :

1.3 การช่วยเหลือและดูแลตนเอง (Personal Care)

- อายุ 4 - 6 เดือน

พฤติกรรมบ่งชี้ (Indicators)

110 เริ่มเคี้ยวและกลืนอาหารที่บดละเอียดได้ (6 เดือน)



แนวแนะสำหรับพ่อแม่ ผู้ปกครอง ผู้ดูแลเด็ก (Guidelines)

ใช้ช้อนขนาดเล็กป้อนข้าวบด อาหารบดหรือกล้วยครูดในปริมาณน้อยๆ โดยให้เด็กกินในท่านั่ง

Domain 1 : Motor Development / Physical Well - Being

● อายุ 7 - 9 เดือน

พฤติกรรมบ่งชี้ (Indicators)

- 111 แสดงท่าทางอยากกินอาหาร (7 เดือน)
- 112 เคี้ยวและกลืนอาหารที่บดหยาบได้ (8 เดือน)



1

แนวแนะสำหรับพ่อแม่ ผู้ปกครอง ผู้ดูแลเด็ก (Guidelines)

ทำอาหารที่มีประโยชน์ให้ครบ 5 หมู่ มีสีส้มและลักษณะน่ากิน โดยหั่นละเอียดหรือบดหยาบ ๆ ป้อนเด็ก ควรหมุนเวียนเปลี่ยนอาหารเพื่อให้เด็กกินอาหารหลากหลายชนิด

ข้อควรระวัง

1. ให้เด็กกินอาหารที่สะอาด และป้องกันโรคติดต่อได้จากการกิน เช่น ไม่ควรเป่าหรืออมอาหาร หรือใช้ช้อนร่วมกัน เป็นต้น
2. ให้เด็กรู้จักดูแลสภาพช่องปากและฟันโดยให้ดื่มน้ำหลังอาหาร ทำความสะอาดช่องปากโดยใช้แปรงสีฟันเล็กและนิ่ม หรือใช้ผ้าอ้อมสะอาดเช็ดเหงือกและฟัน

● อายุ 10 - 12 เดือน

พฤติกรรมบ่งชี้ (Indicators)

- 113 ใช้นิ้วหยิบของกินเองได้ (12 เดือน)
- 114 เด็กสามารถเคี้ยวอาหารชิ้นเล็ก ๆ ที่อ่อนนุ่มได้ (12 เดือน)
- 115 ประคองถ้วยน้ำ และดื่มน้ำจากถ้วยได้ โดยได้รับการช่วยเหลือ (12 เดือน)



แนวแนะสำหรับพ่อแม่ ผู้ปกครอง ผู้ดูแลเด็ก (Guidelines)

1. ชี้ชวนให้เด็กหยิบขนมฝั ง ลูกเกด หรือผลไม้เนื้อนิ่มกินเอง
2. นำถ้วยน้ำ ชนิดมีหู 1 หรือ 2 หู หรือไม่มีหูก็ได้ ให้เด็กยกดื่มเอง โดยมีพ่อแม่คอยช่วยประคองถ้วยน้ำ ควรเปิดโอกาสให้เด็กได้ทำด้วยตนเอง

ส่วนหลัก 1 : สมรรถนะในการเคลื่อนไหวและสภาวะทางกาย

● อายุ 13 - 18 เดือน

พฤติกรรมบ่งชี้ (Indicators)

- 116 ให้ความร่วมมือในการแต่งตัว โดยยกแขนยกขา เวลาถอดและใส่เสื้อ ใส่กางเกง (13 เดือน)
- 117 ถีบประคองถ้วยน้ำ และดื่มเองได้ อาจหกบ้าง (15 เดือน)
- 118 ถีบถ้วยน้ำดื่มเองได้ (18 เดือน)
- 119 เลียนแบบช่วยทำงานบ้านง่าย ๆ เช่น ช่วยกวาดบ้าน ใช้ผ้าเช็ดหรือถูพื้น จัดของเข้าที่ (18 เดือน)
- 120 ใช้ช้อนกินอาหารเองได้ แต่ยังหกบ้าง (18 เดือน)



แนวทางสำหรับพ่อแม่ ผู้ปกครอง ผู้ดูแลเด็ก (Guidelines)

1. ขณะที่แต่งตัวให้เด็ก พ่อแม่ควรพูดคุยถึงวิธีการใส่เสื้อผ้า เช่น บอกให้เด็กยกแขนขณะใส่แขนเสื้อ หรือยกขาขณะใส่กางเกง โดยพ่อแม่ให้ความช่วยเหลือก่อน เมื่อเด็กทำได้ ควรชมเชย
2. ให้เด็กจับและยกถ้วยน้ำชนิดมีหู 1 หรือ 2 หูดื่มเอง
3. ให้โอกาสเด็กช่วยทำงานบ้านง่ายๆ เช่น ถีบของ เก็บของเล่นเข้าที่ กวาดบ้าน ถูบ้าน บัดฝุ่นเครื่องเรือน รดน้ำต้นไม้ ช่วยล้างรถ นำจานไปเก็บในที่ล้างจาน พับ เก็บและแขวนเสื้อผ้า ตากเสื้อผ้า ซักเสื้อผ้าของตัวเอง (ชุดชั้นใน) จัดโต๊ะเก้าอี้ จัดของเข้าที่ ฯลฯ
4. พ่อแม่เป็นแบบอย่างที่ดีในการดูแลบ้านและเก็บของเข้าที่ ฯลฯ
5. ให้โอกาสเด็กหัดกินอาหารด้วยตนเองให้เป็นที่โดยจัดชามพลาสติกกันกว้างที่หกยากและไม่แตก ช้อนมีด้ามจับได้ง่ายขอบมนขนาดเหมาะกับปากของเด็ก โดยพ่อแม่ชมเชยเมื่อเด็กตักอาหารกินเองได้แม้จะหกบ้าง
6. พูดคุยกับเด็กเรื่องอาหาร เช่น ชื่ออาหาร รสชาติ พร้อมให้โอกาสเด็กหัดสังเกต คิดและมีส่วนร่วมในการซื้อหา ช่วยทำกับข้าว จัดโต๊ะและภาชนะ
7. เป็นตัวอย่างในการกินอาหารเพื่อสุขภาพ เช่น กินผัก ผลไม้ และดื่มน้ำสะอาดให้เพียงพอ
8. เป็นแบบอย่างการกินอาหารอย่างสุภาพ และมีมารยาท ได้แก่ การใช้ช้อนกลางตักอาหารในสำรับที่กินด้วยกัน การแบ่งปันอาหารที่ชอบให้ การช่วยเสิร์ฟจานอาหารหรือตักอาหารให้กัน การแสดงความเอาใจใส่ต่อกันระหว่างการกินอาหาร ตลอดจนการขอบคุณและชื่นชมที่ทำอาหารให้หรือช่วยเหลือ ฯลฯ

Domain 1 : Motor Development / Physical Well - Being

ข้อควรระวัง

เตรียมอาหารสะอาด ที่มีประโยชน์ครบ 5 หมู่ และหลากหลาย ตัดเป็นชิ้นให้เด็กตักป้อนตัวเอง ซึ่งควรเป็นอาหารที่กัด เคี้ยว กลืนได้ง่าย เริ่มจากชนิดที่เด็กชอบ แล้วค่อยเพิ่มให้ชิมอย่างอื่น จนมีความหลากหลายตามอาหารของครอบครัว แต่ควรละเว้นของหมักดอง อาหารที่มีรสจัด อาหารที่ใส่ผงชูรส สีจัดฉูด ขนมกรุบกรอบ และ น้ำอัดลม

1

● อายุ 19 - 24 เดือน

พฤติกรรมบ่งชี้ (Indicators)

- 121 ใช้ช้อนตักกินอาหารเองได้ ทกเพียงเล็กน้อย (21 เดือน)
- 122 สามารถเท้าตนเองได้ (22 เดือน)
- 123 แสดงท่าทางบอกเมื่อต้องการปัสสาวะ (24 เดือน)
- 124 แสดงท่าทางบอกเมื่อต้องการอุจจาระ (24 เดือน)
- 125 ถอดกางเกงขาสั้นเอวอย่างยัดเองได้ (24 เดือน)
- 126 ล้างมือและเช็ดมือได้ โดยผู้ใหญ่ช่วย (24 เดือน)



แนวแนะสำหรับพ่อแม่ ผู้ปกครอง ผู้ดูแลเด็ก (Guidelines)

1. ช่วยให้เด็กได้เรียนรู้ทักษะการใส่รองเท้า โดยให้โอกาสเด็กได้ลองใส่รองเท้าเองก่อน โดยพ่อแม่ช่วยเหลือหากเด็กทำไม่ได้
2. ชี้ชวนให้เด็กหัดสังเกตรองเท้าข้างซ้ายและขวา หัดจับคู่รองเท้าให้ถูกต้องก่อนสวมใส่ (เด็กอาจลองผิดลองถูกได้)
3. พุดคุยแสดงความรับรู้เมื่อเด็กแสดงท่าทางบ่งบอกถึงความต้องการที่จะปัสสาวะหรืออุจจาระ
4. จัดที่让孩子ขยับถ่ายได้โดยไม่ต้องกลัวตก เช่น ชักโครกที่มีฝาแคบ มีเก้าอี้รองเท้า หรือมีที่จับถ้าใช้ส้วมนั่งยอง หัดให้นั่งข้าง ๆ หรือหาไม้พาดกลางให้เหยียบได้มั่นคง
5. พาเด็กไปนั่งถ่าย เมื่อสังเกตเห็นหน้าตา ท่าทางแสดงอาการอยากถ่าย
6. ช่วยให้เด็กได้เรียนรู้ทักษะการแยกกางเกงด้านหน้า ด้านหลัง
7. ชี้ชวนให้เด็กหัดสังเกตด้านหน้า ด้านหลัง ด้านนอก ด้านในของกางเกง แล้วให้ลองใส่เอง โดยพ่อแม่ให้ความช่วยเหลือก่อน เมื่อเด็กทำได้ควรชมเชยและให้ทำเอง
8. ให้โอกาสเด็กได้ลองถอดกางเกงด้วยตนเอง ถ้าทำไม่ได้ให้พ่อแม่ให้ความช่วยเหลือ

ส่วนหลัก 1 : สมรรถนะในการเคลื่อนไหวและสภาวะทางกาย

9. พูดคุยกับเด็กเรื่องความสำคัญของการล้างมือ โดยให้เด็กมีส่วนร่วมในการเตรียมอุปกรณ์
เสื่อผ้า ผ้าเช็ดตัว สบู่ ขัน แปรงสีฟัน ฯลฯ

10. ล้างมือให้เด็กด้วยน้ำกับสบู่ อนุญาตให้ทั่วทั้งฝ่ามือ หลังมือ ซอกนิ้วและเล็บ แล้วเช็ดด้วยผ้าสะอาด
โดยฝึกให้เด็กทำอย่างเป็นขั้นตอน และชมเชยให้กำลังใจเมื่อเด็กทำได้ พ่อแม่ควรปฏิบัติตนให้เป็น
ตัวอย่างที่ดีในการสร้างสุขปฏิบัติในการล้างมือก่อนกินอาหาร และหลังขับถ่ายทุกครั้ง

11. ให้พ่อแม่เป็นแบบอย่างที่ดีแก่ลูก

ข้อควรระวัง

เมื่อเด็กเดินได้คล่องแล้ว ควรฝึกเด็กให้ขยับถ่ายให้เป็นเวลา ในกรณีที่ใช้ห้องน้ำสาธารณะ
ควรสอนให้เด็กใช้อย่างระมัดระวังทั้งในเรื่อง ความปลอดภัย ความสะอาด และอนามัยส่วนตัว และ
ฝึกให้เด็กเตรียมตัวในการขยับถ่ายก่อนการเดินทางที่ใช้เวลานาน

● อายุ 25 - 36 เดือน

พฤติกรรมบ่งชี้ (Indicators)

127 ใส่เสื้อผ้าหน้าและกางเกงขาสั้นได้ โดยมีคนช่วย (30 เดือน)
โดยทั่วไปเด็กมักจะถอดถุงเท้า รองเท้า กางเกง และเสื้อ
สวมศีรษะได้เองเมื่ออายุ 36 เดือน หากมีโอกาสหัดทำ

128 แปรงฟันได้ โดยผู้ใหญ่ช่วย (30 เดือน)

129 บอกได้ว่าต้องการปัสสาวะ
(30 เดือน)

130 บอกได้ว่าต้องการอุจจาระ
(30 เดือน)

131 ถอดกางเกงได้ก่อนขยับถ่าย
(36 เดือน)

132 เปิดก๊อกน้ำเองได้ (36 เดือน)

133 พฤติกรรมที่แสดงว่าง่วงนอน
คืออะไร (36 เดือน)



แนวแนะสำหรับพ่อแม่ ผู้ปกครอง ผู้ดูแลเด็ก (Guidelines)

1. ช่วยให้เด็กได้เรียนรู้ทักษะการแยกเสียด้านหน้า ด้านหลัง ถอดและติดกระดุมแป๊ะหรือแถบปะติด ถอดและใส่กระดุมที่มีรูปร่างจากเม็ดแรกจนถึงเม็ดสุดท้าย ทั้งนี้เด็กมักใช้วิธีลองผิดลองถูก พ่อแม่ต้องไม่ตำหนิแต่ควรค่อยๆ ชี้แนวทาง หากพ่อแม่ทำให้เลย โดยเด็กไม่ได้ทำเอง เด็กอาจรู้สึกขัดใจ
2. ชี้ชวนให้เด็กหัดสังเกตด้านหน้า ด้านหลัง ด้านนอก ด้านในของเสื้อผ้าแล้วให้ลองใส่เอง โดยพ่อแม่ให้ความช่วยเหลือก่อน เมื่อเด็กทำได้ควรชมเชยและให้ทำเอง
3. สอนวิธีการการแปรงฟันที่ถูกต้อง โดยใช้นิทานหรือพ่อแม่ทำเป็นตัวอย่าง ให้เด็กดู
4. ให้เด็กทดลองทำเองก่อน จากนั้นพ่อแม่ช่วยเหลือเมื่อมีส่วนที่ไม่สะอาด โดยจับมือเด็กเพื่อแปรงฟัน
5. เด็กที่แปรงฟันด้วยตนเอง พ่อแม่ยังคงต้องช่วยแปรงฟันให้สะอาด
6. ฝึกให้เด็กเรียนรู้ที่จะช่วยเหลือ ดูแลตนเองอย่างถูกสุขลักษณะ โดยเด็กจะเริ่มหัดควบคุมการขับถ่ายอุจจาระระหว่างอายุ 24 - 36 เดือน และปัสสาวะระหว่างอายุ 36 - 48 เดือน เด็กจะรู้สึกดีที่ทำเองได้และเกิดภาคภูมิใจ พ่อแม่ ผู้ปกครอง ควรดูแลห้องส้วมให้สะอาด มีแสงสว่าง ปลอดภัย และมีอากาศถ่ายเท ไม่เหม็น หรืออับทึบ
7. จัดที่让孩子ขับถ่ายได้โดยไม่ต้องกลัวตก เช่น ชักโครกที่มีฝาแคบ มีเก้าอี้รองเท้า หรือมีที่จับถ้าใช้ส้วมนั่งยอง หัดให้นั่งข้างๆ หรือหาไม้พาดกลางให้เหยียบได้มั่นคง โดยตอนแรกพ่อแม่อาจช่วยเหลือก่อนแล้วให้เด็กทำเอง
8. พาเด็กไปนั่งถ่าย เมื่อสังเกตเห็นหน้าตา ท่าทางแสดงอาการอยากถ่าย
9. สอนหรือเสริมด้วยหนังสือภาพในการทำความสะดวกเมื่อขับถ่าย (เช่น การราดน้ำ การทิ้งขยะลงถัง ดูแลไม่ให้เลอะเทอะ) รวมทั้งการทำความสะดวกร่างกายหลังการขับถ่าย เมื่อเด็กเข้าใจแล้วให้ซ้อมจนคล่อง สะอาดหมดจด และให้เด็กล้างมืออย่างถูกต้องทุกครั้งหลังขับถ่าย
10. เมื่อเด็กขับถ่ายไม่เป็นที่ อย่าทำกิริยารังเกียจ หรือดูว่า แต่พาเด็กไปดูว่าจะต้องนำอุจจาระไปใส่ในส้วม และทำความสะอาดร่างกาย ชี้ให้ดูว่าควรจะปัสสาวะ อุจจาระที่ไหน แล้วพูดคุยกับเด็กให้บอกเวลาปวดท้องอยากอุจจาระ(อึ อี้ ฯลฯ) และปัสสาวะ (ฉี่ ชิ่งฉ่อง ฯลฯ หรือใช้คำสุภาพที่คุ้นเคยในครอบครัว)
11. ชมเชยให้กำลังใจเมื่อเด็กพยายามทำตามที่สอนแม้จะยังไม่เรียบร้อย พ่อแม่ควรช่วยเหลือและแนะนำให้เด็กทำจนสำเร็จ

ส่วนหลัก 1 : สมรรถนะในการเคลื่อนไหวและสุขภาวะทางกาย

12. ในกรณีที่ใช้ห้องน้ำสาธารณะควรสอนให้เด็กใช้อย่างระมัดระวังทั้งในเรื่อง ความปลอดภัย ความสะอาด และอนามัยส่วนตัว ฝึกให้เด็กเตรียมตัวในการขยับถ่ายก่อนการเดินทางที่ใช้เวลานาน

13. ให้เด็กสร้างสุขปฏิบัติในการล้างมือก่อนกินอาหารและหลังขยับถ่ายทุกครั้ง ด้วยการล้างมือด้วยน้ำกับสบู่ ถูให้ทั่วทั้งฝ่ามือ หลังมือ ซอกนิ้วและเล็บ แล้วเช็ดด้วยผ้าสะอาด โดยฝึกให้เด็กทำอย่างเป็นขั้นตอน และให้โอกาสเด็กเปิด-ปิดก๊อกน้ำด้วยตนเอง และสอนให้รู้จักปิดก๊อกน้ำเมื่อเลิกใช้น้ำ โดยพ่อแม่ชมเชยให้กำลังใจเมื่อเด็กทำได้

14. พ่อแม่ประพฤติตนเป็นแบบอย่างในการควบคุมอารมณ์และการแสดงออกอย่างเหมาะสมของตนเอง และพุดคุย แนะนำเด็กให้บอกเมื่อต้องการที่จะนอน และแสดงความรู้สึกของตนเองอย่างไม้อึดใจ โยเยหรืออแง

ข้อควรระวัง

ในการทำ ความสะอาดอวัยวะหลังการขยับถ่าย ให้ทำความสะอาดจากหน้าไปหลัง



ส่วนหลัก 2 (Domain2) :

สมรรถนะในการรับรู้และเรียนรู้
(Preception and Learning Development)



ส่วนหลัก 2 : สมรรถนะในการรับรู้และเรียนรู้

2



● อายุ 0 - 3 เดือน

พฤติกรรมบ่งชี้ (Indicators)

- 134 มองหน้าคนอุ้มที่อยู่ห่างประมาณ 9 - 10 นิ้ว (แรกเกิด)
- 135 หันหน้าตามเสียงพูดของแม่ (พ่อหรือคนคุ้นเคย) ที่อยู่ใกล้ (แรกเกิด - 1 เดือน)
- 136 หันหน้าไป - มา เพื่อดูสิ่งต่าง ๆ รอบตัว (1 - 2 เดือน)

แนวทางสำหรับพ่อแม่ ผู้ปกครอง ผู้ดูแลเด็ก (Guidelines)

1. อุ้มเด็กให้หันหน้ามาทางพ่อแม่ สบตาเด็ก ยิ้มและพูดคุยกับเด็กบ่อยๆ พูดคุยกับเด็กอย่างสม่ำเสมอด้วยน้ำเสียงที่อ่อนโยน
2. แววนของเล่น เช่น ปลาตะเพียน โมบายต่างๆ เหนือที่นอนของเด็ก หรือในระยะที่เด็กมองเห็นได้

ข้อควรระวัง

1. การพูดคุยกับเด็กควรใช้ภาษาที่ชัดเจนและถูกต้อง ไม่ควรพูดในลักษณะที่พูดไม่ชัดกับเด็ก และควรพูดคุยกับเด็กด้วยใบหน้ายิ้มแย้มเสมอ
2. ควรระวังของที่แขวน ขึ้นส่วนอาจหลุด หรือของแขวนตกลงมาเป็นอันตราย

Domain 2 : Preception and Learning Development

● อายุ 4 - 6 เดือน

พฤติกรรมบ่งชี้ (Indicators)

- 137 แสดงความสนใจคนด้วยการมองตา จ้องหน้า และมองปากคนที่พูดด้วย ทำท่าทางและ
ส่งเสียงโต้ตอบ (4 เดือน)
- 138 สนใจแสงไฟ ของเล่น มือ นิ้วมือ ผม แว่นตา หรือต่างหู ของผู้ที่มาเล่นด้วย ด้วยการมอง
หรือพยายามเอื้อมมือมาจับต้อง (5 เดือน)
- 139 ใช้มือแกว่ง พลัก หรือตีของเล่นต่าง ๆ รวมทั้งการใช้มือตีโต๊ะ หรือเคาะของ (4 เดือน)
- 140 สนใจมองตัวเองในกระจกเงา (และบางทีเล่นด้วย โดยเอามือไปเคาะ เอาหน้าไปแนบ หรือ
ทำท่าทาง) (6 เดือน)
- 141 เริ่มเล่นหรือ “ดู” ของเล่นแต่ละอย่างได้นานประมาณ 20 - 30 วินาที (6 เดือน)
- 142 จำหน้าพ่อหรือแม่หรือผู้ดูแลใกล้ชิดได้ โดยแสดงอาการจำได้ เช่น การยิ้ม ส่งเสียง หรือ
แสดงความพอใจ กางแขนอ้ารับ (6 เดือน)
- 143 สนใจสิ่งเร้าใหม่ ๆ เช่น เล่นกับของเล่นใหม่ ๆ หรืออยากจับต้องวัตถุอื่น ๆ ที่วางอยู่
ใกล้เคียง (เช่น ขัอนบนโต๊ะ ผ้ารองจาน เชือกผูก หมอนข้าง กระดาษสี กระดาษที่มีเสียง
ต่าง ๆ) (6 เดือน)
- 144 เล่นเสียงพ่นน้ำลาย (6 เดือน)



ส่วนหลัก 2 : สมรรถนะในการรับรู้และเรียนรู้

แนวแนะสำหรับพ่อแม่ ผู้ปกครอง ผู้ดูแลเด็ก (Guidelines)

1. สบตาเด็ก ยิ้ม พูดคุยกับเด็ก เมื่อเด็กส่งเสียงอ้อแอ้ ต้องคุยกับเด็ก โดยเว้นจังหวะให้เด็กได้โต้ตอบบ้าง หรือส่งเสียงตอบโต้กับเด็กเหมือนคุยกับเด็ก แม้ว่าเด็กจะยังไม่เข้าใจ

2. พูดคุยกับเด็กถึงสิ่งที่เด็กมองเห็นด้วยน้ำเสียงที่อ่อนโยน และให้เด็กจับต้องหากสิ่งนั้นสะดวกและไม่เป็นอันตราย

3. ให้เด็กได้เล่นกับของเล่น หรือสิ่งของหลากหลาย เช่น ขวดพลาสติก กริ่งกริ่ง แต่ต้องไม่เป็นอันตราย เมื่อเด็กนำมาเคาะเล่น

4. อุ้มเด็กมาส่งกระจกเงา หรือเอากระจกเงาที่ผลิตขึ้นเพื่อเป็นของเล่นสำหรับเด็กเล็ก (ไม่แตกหักแล้วเป็นอันตรายต่อเด็ก) มาให้เด็กส่องดูตัวเอง

5. ให้เด็กได้เล่นของเล่นใหม่ๆ หรือสิ่งของต่างๆ ที่ปลอดภัยและมีความหลากหลายที่ละชนิด เช่น ข้อนพลาสติก ลูกบอลนุ่มนิ่ม

6. เมื่อเด็กส่งเสียงทักทาย หรือยิ้มให้ ให้พ่อแม่พูดคุยกับเด็กอย่างนุ่มนวล และควรพูดแสดงความรัก ด้วยการหมั่นบอกเด็กว่าเป็นเด็กที่น่ารักและพ่อแม่รักเด็กมาก อย่าลืมที่จะสัมผัสเด็กอย่างอ่อนโยนจะทำให้เด็กรู้สึกมั่นคงทางอารมณ์และรู้ว่าพ่อแม่คือผู้ที่คอยโอบอุ้ม ดูแล และตอบสนองความต้องการของตน

7. จัดหาของเล่นใหม่ๆ หรือให้เล่นของใกล้ตัวที่ปลอดภัยสำหรับเด็ก ขวนให้เด็กสัมผัส จับต้อง และพูดคุยกับเด็กถึงสิ่งที่เด็กมองเห็น ได้ยิน และสัมผัส

8. เด็กกำลังสนุกกับการส่งเสียง เล่นพ่นน้ำลาย (เพื่อพัฒนาต่อไปเป็นการทำเสียงพูดคุยโดยใช้ริมฝีปาก) และวัยนี้ยังควบคุมน้ำลายไม่ให้ไหลย่อยได้ ให้ใช้ผ้าสะอาดและนุ่มเช็ดน้ำลายให้เด็ก ไม่ควรดุว่าเมื่อเด็กทำเลอะเทอะ



Domain 2 : Preception and Learning Development

● อายุ 7 - 9 เดือน

พฤติกรรมบ่งชี้ (Indicators)

- 145 มองดูรูปภาพกับพ่อแม่ จับหนังสือ ช่วยเปิดหนังสือ (8 เดือน)
- 146 ทำท่าทางขัดขึ้นเมื่อไม่ต้องการหรือไม่อยากทำ (ไม่รวมเรื่องกิน) (8 เดือน)
- 147 ค้นหาของที่ซ่อนไว้แต่ให้เห็นครึ่งหนึ่ง โดยเด็กย้ายสิ่งกีดขวางออก เพื่อหยิบของที่ซ่อนนั้น (9 เดือน)
- 148 หยิบของส่งให้เมื่อขอ (9 เดือน)



2

แนวทางสำหรับพ่อแม่ ผู้ปกครอง ผู้ดูแลเด็ก (Guidelines)

1. หาหนังสือภาพ ที่มีเนื้อกระดาษหนา ไม่ฉีกขาดง่ายให้เด็กได้เปิดดูหรือเล่น อุ้มหรือโอบเด็กไว้ขณะที่พ่อแม่ชี้ภาพและชวนเด็กพูดคุยถึงสิ่งที่เด็กเห็น และชี้ชวนให้เด็กอ่านหนังสือด้วยกันบ่อยๆ
2. แสดงท่าทีว่ารับทราบถึงสิ่งที่เด็กไม่ต้องการ แล้วปลอบโยนให้เด็กสงบ หรือให้เด็กห่างจากสิ่งที่เด็กปฏิเสธชั่วคราว หากเด็กร้องไห้หงุดหงิด ควรตอบสนองโดยการโอบกอด หรืออุ้มและปลอบโยน ด้วยน้ำเสียงที่อ่อนโยนพร้อมกับสัมผัสเด็กเบาๆ เด็กจะสงบลง
3. เล่นหาของที่ซ่อนไว้ โดยเอาผ้าคลุมไว้ครึ่งหนึ่ง แล้วให้อีกครึ่งหนึ่งโผล่มานอกผ้า เด็กจะดึงผ้าออก พร้อมกับหัวเราะชอบใจ ให้พ่อแม่สนุกร่วมไปกับเด็ก และเอ่ยปากชมเมื่อเด็กหยิบของที่ซ่อนนั้นได้ หรือเล่นจะเอื้อมเด็ก จะทำให้เด็กหัวเราะเสียงดังและมีความสุขขณะเล่นกับพ่อแม่
4. ให้เด็กสำรวจสิ่งต่างๆ รอบตัว พร้อมจัดหาของให้เด็กได้เล่น ได้หยิบจับ แล้วบอกเด็กบ่อยๆ ว่าสิ่งที่เห็นนั้นเรียกว่าอะไร เด็กจะได้รู้จักชื่อสิ่งของรอบตัว หมั่นบอกให้เด็กส่งของให้ เช่น “ขอหมวกให้แม่หน่อยนะ” เมื่อเด็กส่งของให้ (เด็กในวัยนี้ยังไม่สามารถปล่อยของในมือให้ผู้อื่นได้อย่างตั้งใจ) ต้องยืมให้เด็กและชมเด็กว่า “เก่งมากจ้ะลูก”

ส่วนหลัก 2 : สมรรถนะในการรับรู้และเรียนรู้

● อายุ 10 - 12 เดือน

พฤติกรรมบ่งชี้ (Indicators)

- 149 ค้นหาของเล่นซ่อนใต้ผ้าได้ (10 เดือน)
- 150 เมื่อได้ยินเสียงของหล่นใกล้ตัวเด็ก เริ่มมองหาระยะสั้นๆ แต่ไม่จำเป็นต้องหาเจอ (10 เดือน)
- 151 เลียนแบบการเคลื่อนไหวหน้าตา แลบลิ้น ปากจู๋ (11 เดือน)
- 152 เมื่อเอ่ยชื่อคนหรือสัตว์ที่คุ้นเคย เด็กจะมองหา (12 เดือน)

2

แนวแนะสำหรับพ่อแม่ ผู้ปกครอง ผู้ดูแลเด็ก (Guidelines)

1. เล่นเกมซ่อนของ โดยเอาของเล่นให้เด็กดู หรือหยิบจับ จากนั้นให้เอาผ้าคลุมจนมิด เด็กจะค้นหาของที่ซ่อนไว้ ให้พ่อแม่สนุกๆ ไปด้วยกับเด็ก และเอ่ยปากชมเมื่อเด็กหยิบของที่ซ่อนนั้นได้ เด็กจะหัวเราะเสียงดังและมีความสุขขณะเล่นกับพ่อแม่ เด็กจะได้เรียนรู้ว่าของที่เห็นนั้นเมื่อมีสิ่งอื่นมาคลุมไว้ ของนั้นไม่ได้หายไป
2. เมื่อเด็กทำของหล่น อย่าเพิ่งด่วนหยิบให้ ควรให้เด็กได้มองหาก่อน ถ้าเด็กหยิบได้ควรปล่อยให้หยิบเอง เด็กจะเรียนรู้ว่าของที่ตกไปนั้นไม่ได้หายไปไหน แต่อยู่ที่ใดที่หนึ่ง
3. เล่นสนุกกับเด็กด้วยการเคลื่อนไหวหน้าตา แลบลิ้น ทำปากจู๋ แล้วให้เด็กทำตาม เด็กจะสนุกสนานและขบขันกับใบหน้าของพ่อแม่มาก การเล่นเกมนี้จะทำให้เด็กได้ฝึกการสังเกต และฝึกการบังคับและยับยั้งกล้ามเนื้อบนใบหน้า เด็กเรียนรู้ว่าแม้บางส่วนของหน้าจะเปลี่ยนไป แต่ยังเป็นพ่อแม่คนเดิมของเด็กนั่นเอง
4. ขวนเด็กพูดคุยบ่อยๆ เกี่ยวกับผู้คนและสัตว์เลี้ยงในบ้าน เพื่อเด็กจะได้เรียนรู้ว่าผู้คน สัตว์ที่รู้จักมีชื่อที่เรียกเฉพาะ

ข้อควรระวัง

ถ้ามีสัตว์เลี้ยงในบ้าน ควรระมัดระวังเรื่องความปลอดภัย และความสะอาด

Domain 2 : Preception and Learning Development

● อายุ 13 - 18 เดือน

พฤติกรรมบ่งชี้ (Indicators)

- 153 ต่อบล็อกไม้ 2 ชั้นได้ (15 เดือน)
- 154 ขีดเขียนเส้นยุ่ง ๆ ได้ (17 เดือน)
- 155 เปิดหนังสือได้ที่ละหน้า (18 เดือน)
- 156 ต่อบล็อกไม้ 4 ชั้นได้ (18 เดือน)
- 157 หาชของที่ซ่อนไว้ที่ซับซ้อนขึ้น (ได้แก่ การย้ายที่ซ่อน 2 ครั้ง แล้วให้เด็กหาว่าอยู่ที่ใด) (18 เดือน)
- 158 ปิด - เปิดสวิตช์ไฟและรู้ว่าทำให้ไฟปิด - เปิด (18 เดือน)
- 159 ปิด - เปิด รีโมทและรู้ว่าทำให้ปิด - เปิดโทรทัศน์ หรือกดปุ่ม ปิด - เปิด วิทยุได้ (18 เดือน)

2

แนวแนะสำหรับพ่อแม่ ผู้ปกครอง ผู้ดูแลเด็ก (Guidelines)

1. จัดหาสิ่งของที่ซ้อนต่อกันได้ เช่น บล็อกไม้ / กล่อง ให้เด็กได้ต่อเล่น
2. ชวนเด็กต่อสิ่งของนั้นๆ ให้สูงขึ้นเป็น 2 ชั้น เมื่อเด็กทำได้สำเร็จให้ชมเชย และเมื่อเด็กต่อ 2 ชั้นได้จนคล่องแล้วเด็กก็จะพยายามต่อชั้นที่สูงขึ้นไปอีก เด็กจะเพลิดเพลินกับการเล่น และหัวเราะชอบใจ เมื่อต่อสิ่งของได้หลายชั้นแล้ว สิ่งของนั้นล้มลงมา ทุกครั้งของการทำซ้ำ เด็กเรียนรู้ที่จะลองผิดลองถูก และฝึกฝนให้เกิดความชำนาญ
3. ชี้ชวนให้เด็กขีดเขียนเล่น เช่น ใช้ดินสอ ดินสอสี ฯลฯ ขีดเขียนลงบนกระดาษ ใช้นิ้วหรือไม้ขีดเขียนลงบนพื้นดินพื้นทราย หรือพ่อแม่เขียนนำให้เด็กดู
4. ให้ความสนใจกับสิ่งที่เด็กขีดเขียน ให้เด็กรู้สึกสนุกกับการขีดเขียน เด็กจะตื่นเต้นที่สามารถทำให้เกิดลายเส้นได้ด้วยตนเอง แม้การขีดเขียนในวัยนี้จะมีลักษณะเป็นเส้นยุ่ง แต่ถือเป็นการเริ่มต้นให้เกิดความรู้สึกรอยขีดเขียน
5. อ่านหนังสือกับเด็กทุกวันเพื่อให้เด็กสังเกตเห็นการเปิดหนังสือทีละหน้า ทุกครั้งที่อ่านหนังสือด้วยกันบอกเด็กด้วยว่าเราจะหยิบจับและค่อยๆ เปิดหนังสืออย่างระมัดระวังหรือไม่ให้หนังสือฉีกขาด



ส่วนหลัก 2 : สมรรถนะในการรับรู้และเรียนรู้

6. จัดหาหนังสือใส่ในชั้นหรือตะกร้าแล้วเก็บไว้เป็นที่ เมื่อเด็กอยากอ่านเมื่อใดจะได้นำออกมาเปิดดูเอง พ่อแม่ควรให้คำแนะนำและแสดงให้เด็กดูวิธีการเปิดหนังสือทีละหน้า อย่าลืมนำหนังสือมาให้เด็กเก็บเข้าที่เมื่อเด็กอ่านจบ

7. ชวนเด็กเล่นช้อนของ แล้วย้ายที่ช้อนให้เด็กทำ เด็กจะหัวเราะขบขันเมื่อเด็กพบของที่ช้อนเด็กเรียนรู้ว่าของนั้นคงอยู่ ไม่ได้หายไปไหน

8. เด็กจะเรียนรู้ความสัมพันธ์ระหว่างการกระทำของตนกับผลที่เกิดขึ้น เช่น ทุกครั้งที่เปิด-ปิดสวิตช์ไฟ ไฟก็จะสว่างและดับลง การเปิด-ปิดวิทยุ โทรทัศน์ หรือคอมพิวเตอร์ พ่อแม่คุยกับเด็ก ชี้ชวนให้สังเกตผลที่เกิดขึ้นจากการกระทำ

ข้อควรระวัง

1. การบังคับให้เด็กคัด ก ไก่ ข ไข่ ไม่เหมาะกับเด็กวัยนี้เพราะยังบังคับมือได้ไม่ดี จะทำให้เด็กรู้สึกว่าการเขียนเป็นเรื่องยากและยุ่งยาก

2. ก่อนเปิด-ปิดสวิตช์ต่างๆ ควรระวังว่ามีที่ไขเปิด-ปิดนั้นต้องแห้ง และขณะเดียวกัน เพื่อความปลอดภัย ทุกส่วนของร่างกายทั้งตัวต้องแห้ง เพราะน้ำเป็นสื่อไฟฟ้า

3. ระวังไม่ให้เด็กเล่นสวิตช์ไฟฟ้าที่เป็นอันตราย เช่น เตารีด พัดลม กาน้ำ และอื่นๆ

● อายุ 19 - 24 เดือน

พฤติกรรมบ่งชี้ (Indicators)

160 เลียนแบบการตบไล่อมไม้เรียงต่อเป็นแถวยาว 4 ชิ้น (19 เดือน)

161 รู้จักเทของออกจากขวดปากแคบที่เด็กเอามือใส่ไม่ได้ (19 เดือน)

162 เลียนแบบเทของออกจากขวดปากแคบที่เด็กเอามือใส่ไม่ได้ (19 เดือน)

163 ร้อยลูกปัดลูกใหญ่ได้ 5 ลูก (22 เดือน)



Domain 2 : Preception and Learning Development

- 164 เลียนแบบร้อยลูกบิดลูกใหญ่ได้ 5 ลูก (22 เดือน)
- 165 วาดเส้นตั้งฉากตามแบบได้แต่ไม่ตรง (22 เดือน)
- 166 เสียบหมุดในกระดานปักหมุดได้ (22 เดือน)
- 167 สนใจ สำรวจ ทดลอง แสดงจินตนาการกับของเล่น โดยนำมาสัมผัส จับต้อง ทดสอบต่อ
สร้าง รื้อ และทลาย เช่น เล่นกับบล็อกไม้ ตุ๊กตา (22 เดือน)
- 168 ฟังเพลงและแสดงความสนใจ อาจร้องคลอตามเพลงที่คุ้นเคย (22 เดือน)
- 169 ไข่ของไข่ต่างๆ ได้ถูกต้อง ในกิจวัตรง่าย ๆ (24 เดือน)
- 170 ร้องเพลงง่ายๆ ได้ 1 เพลง โดยไม่จำเป็นต้องจำเนื้อเพลงได้ถูกต้อง (24 เดือน)
- 171 เลียนแบบการต่อบล็อกไม้เรียงต่อเป็นแถวยาว 6 ชั้น (24 เดือน)
- 172 จับคู่สีเหมือนกันได้ (จากตัวเลือก 3 ตัว ให้เลือก 1 ตัว จับคู่กับโจทย์) (24 เดือน)
- 173 จับคู่รูปทรงที่เหมือนกันได้ (ทรงกลม) (จากตัวเลือก 3 ตัว ให้เลือก 1 ตัว จับคู่กับโจทย์)
(24 เดือน)
- 174 จับคู่ภาพที่เหมือนกันได้ (จากตัวเลือก 4 ตัว ให้เลือก 2 ตัว มาจับ 2 คู่) (24 เดือน)
- 175 เจตนาแสดงพฤติกรรมทั้งฟังประสงค์และไม่ฟังประสงค์เพื่อให้ผู้ใหญ่สนใจ (เช่น เล่นกับ
ของที่ตกแตก รู้ว่าไม่ควรเข้าใกล้เตาร้อนๆ) (24 เดือน)

2

แนวแนะสำหรับพ่อแม่ ผู้ปกครอง ผู้ดูแลเด็ก (Guidelines)

1. เล่นสิ่งของต่างๆ ที่สามารถเรียงต่อกันได้ เช่น ก้อน บล็อกไม้ กับเด็ก ขวนเด็กให้ลอง
ต่อเรียงกันเป็นแถวยาว เล่นสมมุติเป็นรถไฟ และให้เด็กลองต่อเรียงเป็นแถวด้วยตนเอง เมื่อเด็ก
ทำได้ให้ชมเชย สนับสนุนให้เด็กต่อให้ยาวขึ้น
2. ลองให้เด็กพยายามนำของชิ้นเล็กๆ เช่น ขนมหึง ขนมหิงบองกรอบชิ้นเล็กๆ ออกจากขวด
ปากแคบ ด้วยตัวเอง (ต้องเป็นขวดที่เด็กใช้มือล้วงลงไปไม่ได้) ให้เด็กลองพยายามสักพัก ถ้าเด็ก
นำออกไม่ได้ ให้พ่อแม่เทออกให้เด็กดูสักครั้งสองครั้ง แล้วลองให้เด็กทำดูใหม่
3. เล่นร้อยลูกบิดกับเด็ก โดยใช้ลูกบิดขนาดใหญ่เส้นผ่าศูนย์กลางประมาณ 1 นิ้ว ไม่น้อยกว่า
5 ลูก และเชือกสำหรับร้อย ยาวประมาณ 12 นิ้ว ให้เด็ก เมื่อเริ่มเล่นให้พ่อแม่ร้อยให้เด็กดูก่อน
ทีละลูก เด็กจะสังเกตและลองพยายามทำดูบ้าง ระยะเวลาพ่อแม่อาจช่วยประคองมือก่อน แต่
ไม่นานเด็กจะทำได้ด้วยตนเอง และเพลิดเพลินกับการเล่นร้อยลูกบิดซึ่งมีประโยชน์อย่างยิ่งต่อการ
ฝึกการใช้มือตาให้สัมพันธ์กัน รวมทั้งฝึกการกะระยะ และการแก้ปัญหาด้วยตนเอง
4. จัดเตรียมกระดาษ ดินสอ หรือดินสอสีให้เด็กได้วาดเล่นอยู่บ่อยๆ

ส่วนหลัก 2 : สมรรถนะในการรับรู้และเรียนรู้

5. ขวนให้เด็กสนุกกับการลากเส้นต่างๆ เช่น เส้นตรง เส้นเฉียง และขวนให้เด็กวาดเส้นตั้งฉากตามแบบ (ความยาวเส้นประมาณ 1 นิ้ว) โดยพ่อแม่วาดให้ดู แล้วให้วาดตามแบบ

6. ขวนเด็กเล่นของเล่น “กระดานปักหมุด” (หรือของที่เล่นได้อื่นๆ ที่มีลักษณะใกล้เคียงกันที่ปลอดภัย (ที่ไม่เป็นอันตราย) เช่น ที่เสียบแปรงสีฟัน แผ่นรังผึ้งเตาถ่าน) โดยพ่อแม่ปักหมุดให้ดูก่อน เด็กจะสังเกตแล้วลองทำดูบ้าง ครั้งแรกๆ เด็กอาจยังทำไม่ได้ดีนัก แต่เมื่อเด็กทำได้ให้ชมเชยด้วยคำพูดและ/หรือสัมผัสตัวเด็กเบาๆ ให้รู้ว่าพ่อแม่กำลังชื่นชม หากครั้งแรกทำแล้วไม่สำเร็จอาจทำให้เด็กหมดความสนใจ อย่าเข้าชี้จนเด็กรำคาญ ให้เก็บของเล่นไว้ก่อนแล้วค่อยชวนเด็กมาทดลองเล่นด้วยกันใหม่ อีกไม่นานเด็กจะเพลิดเพลินกับการเล่นกระดานปักหมุดด้วยตนเอง

7. หาของเล่นมาให้เด็กเล่นอย่างหลากหลาย เช่น ถ้าเป็นบล็อกไม้ เด็กจะนำมาสร้าง รื้อ และทำลายลง ถ้าเป็นกล่องกระดาษเด็กจะนำมาเล่นสมมติเป็นตู้เสื้อผ้า เป็นบ้าน หรืออาจนำมาเล่นร่วมกับตุ๊กตา และเศษผ้า ที่พ่อแม่จัดหาไว้ให้ นอกจากนี้ยังอาจนำภาชนะเครื่องใช้ในครัว เช่น จาน ถ้วย ช้อน หม้อพลาสติกขนาดเล็กๆ ที่พ่อแม่ไม่ใช้แล้ว มาให้เด็กไว้เล่นสมมติ

8. ร้องเพลงหรือเปิดเพลงที่เหมาะสมสำหรับเด็กให้เด็กฟัง ขวนให้เด็กร้องและเคลื่อนไหวตามจังหวะร่วมกับพ่อแม่อย่างมีความสุข แรกๆ เด็กอาจจะร้องตามไม่ได้ แต่สังเกตให้ดีจะเห็นว่าเด็กพยายามจะเลียนแบบการร้องเพลงของพ่อแม่ และพยายามร้องคลอตามไปด้วย เมื่อพ่อแม่ร้องเพลงเดิมซ้ำๆ เด็กจะรู้สึกคุ้นเคย และร้องคลอตามได้ดีขึ้น และไม่นานเด็กจะจดจำเนื้อร้อง และร้องเพลงนั้นให้พ่อแม่ฟังได้ โดยอาจจะจำเนื้อร้องได้ไม่ถูกต้องทั้งหมด หรือถ้าต้องร้องเพลงต่อหน้าคนอื่น โดยเฉพาะคนที่ไม่คุ้นเคย เด็กอาจจะเก้อเขินบ้าง พ่อแม่ควรให้กำลังใจ และชื่นชมเมื่อเด็กทำได้

9. เด็กวัยนี้ชอบทำอะไรด้วยตนเอง และชอบช่วยทำงานบ้าน จึงควรถือเป็นโอกาสดีที่จะให้เด็กได้เรียนรู้วิธีใช้เครื่องมือต่างๆ ในการทำงาน และควรจัดหาอุปกรณ์และเครื่องมือเครื่องใช้ที่มีขนาดและน้ำหนักพอเหมาะกับเด็ก เช่น ให้เด็กรู้ว่าจะจับด้ามหวีหวีมมอย่างไรให้ถูกต้อง จับช้อนหรือส้อมอย่างไร ถ้าเด็กทำน้ำหก เด็กจะนำอะไรมาเช็ดให้แห้ง เป็นต้น

10. ขวนเด็กเล่นจับคู่สิ่งๆ ที่เหมือนกันจากของจริง ของเล่น และเกมฝึกคิดสำหรับเด็กวัยนี้ (ดูวิธีเล่นและอายุที่ระบุไว้ข้างกล่อง) ให้เล่นกับเด็กที่ละเงื่อนไข อย่าเพิ่งให้สองเงื่อนไข จะเน้นเรื่องสี ก็ให้เน้นอย่างเดียว เช่น วางของที่เหมือนกัน 3 ชิ้น มีสีที่เหมือนกัน 2 ชิ้น อีกชิ้นเป็นสีอื่น บอกกับเด็กว่า “ดูนะ หนูว่าอันไหนบ้างที่มีสีเหมือนกัน หยิบอันที่สีเหมือนกันมาให้หน่อยนะ”

11. จัดของเล่นที่มีรูปทรงต่างกันเพื่อให้เด็กจับคู่ของที่มีรูปทรงเหมือนกันเช่นมะนาวคู่กับส้ม เป็นต้น

12. ขวนเด็กเล่นจับคู่ภาพที่เหมือนกันจาก เกม “จับคู่ภาพเหมือน” (ต้องดูอายุที่ระบุไว้ข้างกล่อง) หรือพ่อแม่อาจจะทำขึ้นเองได้ง่าย โดยตัดภาพที่เหมือนกัน 2 ภาพ เป็นคู่ๆ กัน แล้วฉีกลงบน

Domain 2 : Preception and Learning Development

กระดาษ สำหรับเด็กวัยนี้ ควรให้เด็กเลือกจับคู่ 2 คู่ จาก 4 ตัวเลือก เมื่อเด็กทำได้คล่องแล้วอาจเพิ่มตัวเลือกให้มากขึ้นทีละ 2 ตัวเลือก

13. เด็กกำลังเรียนรู้ว่าอะไรทำได้ อะไรทำไม่ได้ แต่บ่อยครั้งที่เด็กตั้งใจที่จะทำสิ่งที่พ่อแม่ห้ามไม่ให้ทำเพื่อให้พ่อแม่หันมาสนใจ ดังนั้น ถ้าเป็นสิ่งที่ไม่เป็นอันตราย เช่น ตะโกน กวาดของลงจากชั้น ให้พ่อแม่ลุกไปเตือนหรือทบทวนกฎกับเด็กสั้น ๆ ถ้าเด็กหยุดส่งเสียง หรือยอมเก็บของเข้าที่ ให้พ่อแม่ชมเชยเด็ก แต่หากเด็กยังคงทำผิดซ้ำทันที ให้พ่อแม่เพิกเฉยกับสิ่งที่เด็กทำ แล้วค่อยพูดคุยและชวนเด็กเก็บของเมื่อเด็กสงบลงแล้ว ทั้งนี้ เพื่อให้เด็กเรียนรู้ว่า เราจะไม่สนใจต่อพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ แต่จะให้ความสนใจกับพฤติกรรมที่เหมาะสม และชมเชยเมื่อเด็กทำสิ่งที่ดี หรือทำตามข้อตกลง

ข้อควรระวัง

1. การเล่นร้อยลูกปัดควรเล่นบนพรม บนเสื่อ หรือบนพื้นที่มีผ้าปูรองเพื่อไม่ให้ลูกปัดกลิ้งไปไกลและระวังอย่าใช้ลูกปัดขนาดเล็ก
2. ควรดูแลเด็กอย่างใกล้ชิดเพราะขณะเล่นร้อยลูกปัด เด็กอาจนำเข้าปากและจมน้ำ อาจหลุดไปอุดหลอดลม หรือหลุดอาหาร ซึ่งเป็นอันตรายอย่างมาก
3. พ่อแม่ไม่ควรเปิดเพลงเสียงดังเกินไป เพราะมีผลเสียต่อการได้ยิน

● อายุ 25 - 36 เดือน

พฤติกรรมบ่งชี้ (Indicators)

- 176 ใช้ของใช้ต่างๆ ได้ถูกต้องในกิจวัตรที่ยากขึ้น เช่น ไม่กวาดไว้กวาดบ้าน ร่มไว้กันแดดหรือกันฝน ฯลฯ (30 เดือน)
- 177 วาดหรือขีดเขียนเป็นภาพ (หรืออาจดูไม่เป็นภาพ) และอธิบายภาพได้ (30 เดือน)
- 178 เข้าใจเหตุผลมากขึ้น เช่น กวาดบ้านเพื่อให้บ้านสะอาด ล้างมือเพื่อให้มือสะอาด (36 เดือน)
- 179 เข้าใจลำดับของเหตุการณ์ว่าอะไรต้องทำก่อน อะไรต้องทำทีหลัง (36 เดือน)
- 180 รู้จัก “อนาคต” และเข้าใจว่าจะเกิดอะไรถัดไป (36 เดือน)
- 181 รู้จัก “ใกล้”, “ไกล” (36 เดือน)
- 182 รู้จัก “บน”, “ล่าง” (36 เดือน)
- 183 หมุนเกลียวฝาขวดได้ (36 เดือน)



ส่วนหลัก 2 : สมรรถนะในการรับรู้และเรียนรู้

2

- 184 ลอกรูปเส้นแนวตั้งตามแบบได้ (เตรียมแบบ) (36 เดือน)
- 185 ลอกรูปกากบาทตามแบบได้ (เตรียมแบบ) (36 เดือน)
- 186 ลอกรูปวงกลมตามแบบได้ (เตรียมแบบ) (36 เดือน)
- 187 เลียนแบบขีดเส้นแนวตั้ง (เตรียมแบบ) (36 เดือน)
- 188 เลียนแบบขีดเส้นกากบาท (เตรียมแบบ) (36 เดือน)
- 189 เลียนแบบวาดรูปวงกลม (เตรียมแบบ) (36 เดือน)
- 190 จับคู่สีที่เหมือนกัน 3 คู่ (36 เดือน)
- 191 จับคู่ภาพที่เหมือนกัน 3 คู่ (36 เดือน)
- 192 ลากเส้นภายในช่องรูปตัววีได้ เส้นห่าง 2 เซนติเมตร (36 เดือน)
- 193 จับคู่สิ่งของประเภทเดียวกัน 2 คู่ (36 เดือน)
- 194 บอกได้ว่าเมื่อถึงบ้านแล้วเอารองเท้าวางไว้ที่ไหน (36 เดือน)
- 195 ชี้ได้ว่า บล็อกไม้ก่องไหนมีชิ้นเดียว ก่องไหนมีหลายชิ้น (36 เดือน)
- 196 เด็กหยิบของตามคำสั่งได้หนึ่งชิ้น (36 เดือน)
- 197 เด็กหยิบของตามคำสั่งได้สองชิ้น (36 เดือน)
- 198 เด็กหยิบของตามคำสั่งได้สามชิ้น (36 เดือน)
- 199 ต่อภาพตัดต่อที่มีชิ้นส่วน 4 ชิ้นได้ (36 เดือน)
- 200 ต่อภาพตัดต่อที่มีชิ้นส่วน 6 ชิ้นได้ (36 เดือน)
- 201 สามารถอธิบายลักษณะของสิ่งต่างๆ โดยใช้คำขยายประกอบคำนามได้ เช่น ลูกบอลสีแดง ลูกนี้แข็ง (36 เดือน)

แนวแนะสำหรับพ่อแม่ ผู้ปกครอง ผู้ดูแลเด็ก (Guidelines)

1. ให้โอกาสเด็กได้เป็นผู้ช่วยทำสิ่งต่างๆ ในบ้านตามความสามารถ เช่น ช่วยเตรียมอาหาร (เด็ดผัก ตอกไข่) ทำความสะอาดบ้าน ล้างรถ ฯลฯ เด็กจะเรียนรู้ที่จะทำงานและใช้ของใช้ต่างๆ ได้อย่างถูกวิธี
2. จัดเตรียมอุปกรณ์การขีดเขียนและกระดาษให้เด็กได้วาดรูปเล่นเมื่อเด็กต้องการ
3. ชวนให้เด็กวาดรูป และให้เด็กเล่าถึงสิ่งที่วาด “หนูวาดอะไร เล่าให้ฟังหน่อยนะคะ” ขอให้พ่อแม่รับฟังอย่างตั้งใจ อาจตั้งคำถามเพื่อต่อยอดความคิดของเด็กออกไปอีก (เช่น “แล้วกระดาษมันวิ่งไปที่ไหนล่ะคะ”) แม้ว่าสิ่งที่เด็กวาดจะยังดูไม่ออก หรือสิ่งที่เด็กเล่าไม่ค่อยจะเกี่ยวข้องกับก็ตาม อย่าตำหนิหรือคอยแย้งสิ่งที่เด็กกำลังเล่า ปล่อยให้เด็กพรั่งพรูจินตนาการของเด็กออกมา

Domain 2 : Preception and Learning Development

4. ขวนเด็กคุยถึงเหตุและผลในเรื่องใกล้ตัว โดยเฉพาะในเรื่องกิจวัตรประจำวัน เด็กจะเข้าใจมากขึ้นวันละเล็กละน้อย ว่าทำไมเด็กจึงต้องทำอะไรต่างๆ ทำแล้วจะมีผลอย่างไรต่อตัวเด็ก หรือต่อผู้อื่น

5. จัดตารางประจำวันให้ชัดเจน ที่บอกว่าเด็กจะได้ทำอะไรก่อนและจะได้ทำอะไรต่อจากนี้

6. บอกเด็กถึงแผนกิจกรรมของวันนี้ / พรุ่งนี้

7. ก่อนให้เด็กเริ่มลงมือทำกิจกรรม ให้บอกลำดับขั้นตอน การทำงานกับเด็กเช่น วันนี้เราจะปั้นแป้งโดว์ หรือปั้นดินเหนียวด้วยกัน บอกให้เด็กรู้ถึงลำดับขั้นตอนการทำงาน จนถึงการเก็บทำความสะอาด ถ้ามีหลายขั้นตอน ให้แบ่งเป็นขั้นตอนย่อย เพื่อง่ายต่อการลำดับความคิดของเด็ก

8. ให้เด็กฝึกคาดเดาว่าสิ่งที่เด็กทำ ต่อไปจะเป็นอย่างไร แล้วให้ติดตามผล เช่น เอาเมล็ดถั่วฝังดิน รดน้ำแล้ว อะไรจะเกิดขึ้นต่อไป “ถ้าเราตื่นสาย อะไรจะเกิดขึ้น”

9. ขวนเด็กเล่นสนุกด้วยการตั้งคำถามให้เด็กฝึกการคาดเดา โดยไม่ต้องมุ่งว่าเด็กจะถูกหรือผิด เช่น “ถ้ากระต่ายเปียกฝนหนูว่ามันจะทำอย่างไร” “ในนิทานเรื่องนี้ ถ้าเกิดกระต่ายไม่นอนหลับไป หนูว่าจะเกิดอะไรขึ้น”

10. ให้เด็กทำตามคำสั่งหรือเล่นเกมที่ได้ใช้คำบุพบทแสดงตำแหน่งและระยะ เช่น “หนูเอากระเป๋าวางบนเก้าอี้จะ “หนูต้องโยนลูกบอลลงตะกร้าที่วางไว้ใกล้ๆ แม่” ถ้าเด็กยังไม่เข้าใจให้พ่อแม่สาธิตให้เด็กดูก่อน ว่า ใกล้-ไกล บน-ล่าง หมายถึงอะไร

11. เก็บขวดเกลียวพลาสติกที่ไม่มีคมและความสะอาดแล้ว ขวนเด็กเล่นสนุกกับการเปิดปิดขวดฝาเกลียวพลาสติก เป็นการเรียนรู้ที่จะบังคับกล้ามเนื้อ นิ้วมือ รู้จักสังเกต และยังได้เรียนรู้เกี่ยวกับทิศทาง และการแก้ปัญหา

12. จัดเตรียมกระดาษ ดินสอ ดินสอสี ให้เด็กขีดเขียนเล่น เมื่อเด็กต้องการ

13. วาดรูปให้เด็กดูและชวนให้เด็กขีดเขียนเลียนแบบตามการเขียนเส้นของพ่อแม่ เส้นแนวตั้ง กากบาท (เส้นยาวประมาณ 1 นิ้ว) และวงกลม (เส้นผ่าศูนย์กลาง 1 นิ้ว)

14. เขียนรูปเส้นตั้ง กากบาท (เส้นยาวประมาณ 1 นิ้ว) และวงกลม (เส้นผ่าศูนย์กลาง 1 นิ้ว) บนกระดาษ แผ่นละ 1 รูป ขวนให้เด็กลอกตามแบบที่เห็น อาจสมมติเป็นรถไฟ ฝนตก ลูกบอล ฯลฯ ชมเชยเมื่อเด็กพยายามขีดเขียน แม้ว่าจะทำได้ไม่ดีนัก

15. เมื่อเด็กสามารถจับคู่สิ่งของหรือรูปภาพได้บ้างแล้ว ให้เพิ่มจำนวนคู่ของสิ่งของและภาพทีละคู่ตามลำดับ

16. ขวนเด็กเล่นเกมลากเส้นผ่านเส้นตรง โดยลากเส้นระหว่างเส้นตรง โดยไม่ให้โดนเส้นตรงที่ลากไว้ หากเด็กยังทำไม่ได้ ลองให้เริ่มจากนั้นให้เด็กลากเส้นภายในช่องระหว่าง เส้น 2 เส้น ห่างกัน 2 เซนติเมตร เมื่อทำได้แล้ว ลองให้เล่นกับรูปตัว □ ⊃ ∇ เป็นการฝึกให้เด็กควบคุมการใช้ นิ้วขีดเส้นไม่ให้แตะเส้นขอบที่ห่างกัน 2 เซนติเมตร การเล่นเกมนี้เพื่อให้เด็กสามารถบังคับการทำงานของนิ้วเวลาขีดเขียนได้

ส่วนหลัก 2 : สมรรถนะในการรับรู้และเรียนรู้

17. ขวนเด็กเล่นจับคู่สิ่งของประเภทเดียวกัน (ประเภทหมายถึงสิ่งของที่ใช้ด้วยกัน) เช่น ดินสอกับกระดาษ ยาสีฟันกับแปรงสีฟัน เลือกับกางเกง/กระโปรง ช้อนกับส้อม โดยอธิบายวิธีเล่นและสาธิตให้เด็กดูก่อน เด็กจะทดลองทำดูบ้าง เด็กจะขบใจทุกครั้งที่ทำได้แล้วพ่อแม่ชื่นชมเขา

18. จัดวางของของเด็กให้เป็นที่เป็นทาง และสอนให้เด็กเรียนรู้ว่าเด็กจะต้องเก็บอะไรไว้ที่ไหน โดยเฉพาะของใช้ของเด็กเอง เช่น รองเท้า แปรงสีฟัน เสื้อผ้าที่ใส่แล้ว ดูแลให้เด็กทำเป็นประจำ

19. เล่นเกมเกี่ยวกับจำนวนโดยจัดให้มีของที่วางขึ้นเดียวกับที่วางกองไว้หลายๆ ชั้น ให้เด็กบอกว่าสิ่งของกองไหนมีชั้นเดียว กองไหนมีหลายชั้น เพื่อให้เด็กเรียนรู้เกี่ยวกับการประมาณในเรื่องของจำนวน

20. สอนให้เด็กสนุกกับการนับนิ้วหรือสิ่งของรอบตัวจำนวน 1-3 อยู่เสมอๆ หากเด็กนับได้ก็เพิ่มจำนวนให้มากขึ้น

21. บอกให้เด็กหยิบของส่งให้พ่อแม่ตามจำนวนที่บอก ถ้าเด็กทำได้ถูกต้องก็เอ่ยชมเชยเด็ก แต่ถ้าหยิบผิดก็ชวนให้เด็กนับทีละชิ้น อย่าดูหรือตำหนิเมื่อเด็กทำผิด เพราะเด็กวัยนี้ยังไม่แม่นยำในเรื่องของค่าและจำนวน การฝึกฝนบ่อยๆ ภายใต้บรรยากาศที่ผ่อนคลายจะช่วยให้เด็กทำได้ดีขึ้น

22. ให้เด็กเล่นภาพตัดต่อจำนวน 4-6 ชั้นที่ภาพไม่ซับซ้อน โดยอธิบายวิธีเล่น วิธีสังเกต และสาธิตให้ดูก่อน จากนั้นให้เด็กทดลองทำเอง ถ้าทำได้คล่องแคล่วดีแล้ว ให้เพิ่มจำนวนชั้นให้มากขึ้น ในกรณีที่ไม่มีภาพตัดต่อสำเร็จรูป ให้พ่อแม่ตัดภาพที่เหมาะสมที่มีอยู่แล้วให้กับเด็ก โดยให้เด็กดูภาพเต็มก่อน อาจเริ่มจาก 2 ชั้น และเมื่อเด็กทำได้แล้ว ค่อยเพิ่มจำนวนชั้น

23. ขวนให้เด็กสังเกตลักษณะของสิ่งรอบตัวโดยผ่านประสาทสัมผัสทั้งหมด และพูดคุยอธิบายให้เด็กฟัง (เช่น สี เสียง กลิ่น รส พื้นผิว รูปทรง ขนาด ความแข็ง-นุ่ม) จากนั้นให้เด็กทดลองหยิบจับดู

24. เมื่อเด็กต้องการอะไรให้เด็กบอกลักษณะของสิ่งนั้น โดยใช้คำขยายประกอบคำนาม เช่น หนูอยากได้ตุ๊กตาหมี สีขาว นุ่มๆ ตัวนั้นมาก



ส่วนหลัก 3 (Domain3) :

สมรรถนะด้านภาษาและการสื่อความหมาย
(Language Development and Comprehension)



ส่วนหลัก 3 : สมรรถนะด้านภาษาและการสื่อความหมาย



● อายุ 0 - 3 เดือน

พฤติกรรมบ่งชี้ (Indicators)

- 202 ตอบสนองต่อเสียงกระดิ่ง (แรกเกิด)
- 203 ส่งเสียงออกจากในคอ เช่น อือ ออ (2 เดือน)
- 204 ส่งเสียงอู อ่า (3 เดือน)
- 205 หัวเราะเสียงดัง (เปล่งเสียงอารมณ์ดี) (3 เดือน)

3

แนวแนะสำหรับพ่อแม่ ผู้ปกครอง ผู้ดูแลเด็ก (Guidelines)

1. สังเกตการตอบสนองต่อเสียงรอบ ๆ ตัวของเด็ก ทั้งเสียงพูดและเสียงอื่น ๆ ในสภาพแวดล้อมรอบตัว เด็กอาจตอบสนองด้วยปฏิกิริยาหรือท่าทางต่าง ๆ กัน เช่น สะดุ้ง ร้องไห้ หยุดร้องไห้ (เมื่อกำลังร้องไห้อยู่ แล้วได้ยินเสียงที่ดึงดูดความสนใจ) ขยับแขนขามากขึ้น เมื่ออายุมากขึ้นการตอบสนองต่อเสียงของเด็กจะมีความเฉพาะเจาะจงมากขึ้นตามลำดับ และเด็กส่วนมากมักหันหาเสียงที่ได้ยินอย่างชัดเจนเมื่ออายุประมาณ 4 เดือน
2. สังเกตเสียงร้องของเด็กว่ามีความแตกต่างกันใน แต่ละโอกาสอย่างไร และค่อย ๆ ตอบสนองได้อย่างสอดคล้อง ตรงกับความต้องการของเด็ก (เช่น หิว ไม่สบาย เปียก)
3. พูดคุยโต้ตอบเด็กในระยะห่างประมาณเท่ากับระยะให้นมแม่ (ระยะห่างประมาณ 12 นิ้ว) เพราะเป็นระยะที่เด็กเห็นได้ชัดเจน เมื่อพูดคุยกับเด็ก ควรหยุดรอเพื่อให้เด็กทำเสียงโต้ตอบบ้าง เด็กอาจทำท่าเลียนแบบการเคลื่อนไหวของปากและใบหน้า เสียงที่ควรหัดเล่นในระยะแรกควรเริ่มจากสระเสียงยาว ได้แก่ อ่า อู อี้ และเน้นการเคลื่อนไหวปากอย่างชัดเจน เพราะจะเป็นพื้นฐานแรกที่ช่วยให้เด็กทำเสียงอื่นได้ง่ายยิ่งขึ้นในระยะถัดไป
4. ตอบสนองด้วยการเลียนแบบเสียงต่าง ๆ ที่เด็กทำบ้างเป็นครั้งคราว จะช่วยให้เด็กทำเสียงคล้ายพูดคุยต่อเนื่องมากยิ่งขึ้น

Domain 3 : Language Development and Comprehension

5. พูดคุยกับเด็กโดยใช้คำพูดปกติในการทำกิจวัตรประจำวันต่าง ๆ แม้เสียงที่เด็กทำได้เกือบทั้งหมดจะยังเป็นเสียงสระหรือเสียง “อิ” แต่การได้ยินเสียงคำพูดที่มีความหมายกำลังเกิดขึ้นและอยู่ในความสนใจของเด็ก จะช่วยให้สมองของเด็กเกิดการเชื่อมโยงหน่วยความจำและเสียงของคำพูดกับสิ่งที่กำลังมองเห็นหรือสัมผัส

6. พูดคุยหยอกล้ออย่างสนุกสนาน เพื่อให้เด็กมีโอกาสหัวเราะ การมีพี่หรือน้องอื่นมาเล่นหยอกล้อด้วย มักช่วยให้เกิดอารมณ์สนุกสนานได้ง่ายขึ้น

7. พาเด็กออกจากสภาพแวดล้อมภายในบ้านไปสัมผัสธรรมชาติรอบ ๆ บ้านที่ไม่มีมลภาวะ เพื่อให้โอกาสเด็กได้ฟังเสียงต่างๆ ที่เกิดขึ้นในธรรมชาติซึ่งแตกต่างจากเสียงที่ได้ยินภายในบ้าน เช่น เสียงลม เสียงนก เสียงใบไม้ไหว เป็นต้น

8. จัดหาของเล่นที่ปลอดภัยและเหมาะสมกับวัยให้แก่เด็ก ควรเป็นประเภทที่มีส่วนประกอบกระตุ้นประสาทสัมผัสที่หลากหลาย ได้แก่ ผิวสัมผัส สี ลักษณะรูปทรง เสียง เช่น โมบายสี ลูกบอลผ้าที่มีเสียงเมื่อเคลื่อนไหว เป็นต้น

9. ให้พ่อแม่แหกกล่อง หรือเปิดเสียงดนตรีให้เด็กฟังเพื่อ เป็นการเสริมสร้างทักษะการมีสมาธิในการฟัง และความสามารถในการแยกแยะเสียงต่าง ๆ ของเด็กได้เป็นอย่างดี

3



ข้อควรระวัง

1. ไม่เปิดโทรทัศน์หรือสื่อทำนองเดียวกันให้เด็กดู เนื่องจากเด็กในสองขวบปีแรกยังจำเป็นต้องพัฒนาทักษะต่างๆ อย่างรอบด้าน แต่สื่อโทรทัศน์เป็นตัวขัดขวางโอกาสในการพัฒนาเด็กและรบกวนการนอนหลับของเด็ก

2. ในห้องที่เด็กอยู่ ควรหริ่เสียงและไม่เปิดโทรทัศน์ หรือวิทยุตลอดเวลา

ส่วนหลัก 3 : สรรณ:ด้านภาษาและการสื่อความหมาย

● อายุ 4 - 6 เดือน

พฤติกรรมบ่งชี้ (Indicators)

- 206 หันและมองหาแหล่งที่มาของเสียง (5 เดือน)
- 207 เปล่งเสียงในลำคอ หรือทำเสียงสูงๆ ต่ำๆ ได้ โดยเหมือนอยากคุยด้วย (5 เดือน)
- 208 เปล่งเสียงโต้ตอบผู้พูด เริ่มจะคุยด้วย เช่น อะกืออะกือ (5 เดือน)
- 209 เลียนเสียงผู้อื่น (6 เดือน)



3

แนวแนะสำหรับพ่อแม่ ผู้ปกครอง ผู้ดูแลเด็ก (Guidelines)

1. กระตุ้นให้เด็กหันและมองหาแหล่งที่มาของเสียง และบอกให้เด็กรู้จักแยกแยะเสียงที่ต่างกัน และเชื่อมโยงกับความหมายต่างๆ เช่น เสียงเรียกของคนในบ้านที่มีลักษณะน้ำเสียงหรือสำเนียงที่หลากหลายในสถานการณ์ต่างๆ จะช่วยฝึกการเรียนรู้เพื่อแยกแยะของเด็กว่าเสียงต่างๆ ดังกล่าวเป็นของใครเกิดขึ้นในสถานการณ์ใดบ้าง
2. สังเกตและพยายามตอบสนองต่อเสียงพูดคุยหรือเสียงร้องของเด็กอย่างมีความหมายเฉพาะเจาะจงมากขึ้น หากพ่อแม่เอาใจใส่ดูแลใกล้ชิด จะสังเกตและแยกแยะเสียงร้องที่สื่อความหมายต่างกันของเด็กได้ตั้งแต่ในช่วง 3 เดือนแรก การตอบสนองของพ่อแม่ที่สอดคล้องกับการสื่อสารที่ต้องการบอกของเด็ก จะช่วยเสริมทักษะความเข้าใจและอยากสื่อสารของเด็กได้เป็นอย่างดี
3. สังเกตทักษะการสื่อสารโดยรวมของเด็ก ทั้งน้ำเสียง การใช้สายตา การแสดงสีหน้าท่าทาง รวมทั้งการเคลื่อนไหวของร่างกายส่วนต่างๆ ที่จะช่วยทำให้พ่อแม่เข้าใจความหมายของสิ่งที่เด็กต้องการสื่อสารมากยิ่งขึ้น ควรชมเชยเมื่อเด็กส่งเสียงและใช้ท่าทางที่ทำให้พ่อแม่เข้าใจความต้องการได้โดยง่าย รวมทั้งอาจเลียนเสียงและท่าทางของเด็กเป็นครั้งคราว เพราะจะเป็นแรงเสริมให้เด็กสนใจ จดจำและทำซ้ำในครั้งต่อไป
4. พูดคุยโต้ตอบเด็กในระหว่างประมาณเท่ากับระยะให้นมแม่ (ระยะห่างประมาณ 12 นิ้ว) เพราะเป็นระยะที่เด็กเห็นได้ชัดเจน จะช่วยทำให้เด็กมองเห็นการเคลื่อนไหวของปากขณะพูด และการเคลื่อนไหวของใบหน้าที่มีอารมณ์ต่างๆ กันของพ่อแม่เด็กจะค่อยๆ เกิดการเรียนรู้ว่า

Domain 3 : Language Development and Comprehension

การสื่อสารหมายถึงการส่งเสียงโต้ตอบระหว่างกันร่วมกับการแสดงสีหน้าท่าทางที่เกิดขึ้นตามธรรมชาติ

5. พูดคุยในเรื่องกิจวัตรประจำวันที่เด็กกำลังสนใจด้วยคำพูดที่สั้น กระชับ ได้ใจความ ด้วยการใช้น้ำเสียงที่สอดคล้องกับสถานการณ์ โดยเว้นจังหวะให้เด็กได้ตอบเสมอ

6. เมื่อเด็กเริ่มทำเสียงอื่นนอกจากเสียงสระ ซึ่งได้แก่ อู ออ หรือการเลียนเสียงผู้อื่น หมายถึงเด็กมีความสามารถในการทำเสียงเพิ่มขึ้น จึงควรสังเกตและชมเชยทันทีเมื่อเด็กทำเสียงที่หลากหลาย เช่น อากือ เป็นต้น

7. พาเด็กออกจากสภาพแวดล้อมภายในบ้านไปสัมผัสธรรมชาติที่ไม่มีมลภาวะรอบๆ บ้าน เพื่อให้โอกาสเด็กได้ฟังเสียงต่างๆ ที่เกิดขึ้นในธรรมชาติ ซึ่งแตกต่างจากเสียงที่ได้ยินภายในบ้าน ทั้งยังเป็นการฝึกทักษะการฟังในบรรยากาศที่ผ่อนคลาย นอกจากนี้ยังเป็นช่วงเวลาที่ดีสำหรับการสังเกตสายตาสายหรือการมองของเด็กที่อาจบ่งชี้ถึงความสนใจหรืออารมณ์ เช่น เมื่อเด็กเห็นนกกำลังบินอยู่บนท้องฟ้าแล้วมองด้วยความสนใจ เด็กมองไปที่นกแล้วหันกลับมามองพ่อแม่คล้ายการสื่อสารชวนให้ดูด้วย หรือเมื่อเห็นคนแปลกหน้า เด็กอาจมองด้วยความกังวลใจ แล้วหันกลับมามองพ่อแม่พร้อมทำท่าซุกตัว เพื่อบ่งชี้ความรู้สึกไม่แน่ใจของตนเอง เป็นต้น การสื่อสารระหว่างพ่อแม่กับเด็กโดยใช้ภาษาท่าทางอย่างเข้าใจ จะเป็นพื้นฐานของการส่งเสริมภาษาพูดในระยะต่อไป

8. จัดหาของเล่นที่ปลอดภัยและเหมาะสมกับวัยให้แก่เด็ก พ่อแม่ควรพูดคุยโต้ตอบในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับสิ่งที่กำลังเล่นกับเด็ก ในระหว่างการเล่นเป็นช่วงเวลาเหมาะสมที่จะสังเกตการตอบสนอง โดยเฉพาะด้านอารมณ์ความรู้สึกของเด็ก หากพ่อแม่สามารถพูดบอกอารมณ์ความรู้สึกของเด็กหรือของตนเองที่เกิดขึ้นได้ จะเป็นการสอนเรื่องการรับรู้อารมณ์ขั้นพื้นฐาน ผ่านการเรียนรู้ด้านภาษาได้เป็นอย่างดี

9. ให้เด็กฟังเพลงที่มีท่วงทำนองสบายๆ เพื่อช่วยเสริมสร้างทักษะการฟังและพัฒนาการด้านอารมณ์

ข้อควรระวัง

1. ไม่เปิดโทรทัศน์หรือสื่อทำนองเดียวกันให้เด็กดู เนื่องจากเด็กในสองขวบปีแรกยังจำเป็นต้องพัฒนาทักษะต่างๆ อย่างรอบด้านแต่สื่อโทรทัศน์เป็นตัวขัดขวางโอกาสในการพัฒนาเด็กและรบกวนการนอนหลับของเด็ก

2. ในห้องที่เด็กอยู่ ควรหริ่เสียงและไม่เปิดโทรทัศน์หรือวิทยุตลอดเวลา

ส่วนหลัก 3 : สรรณ:ด้านภาษาและการสื่อความหมาย

● อายุ 7 - 9 เดือน

พฤติกรรมบ่งชี้ (Indicators)

- 210 ทำเสียงพยางค์เดียว โดยใช้ริมฝีปากออกเสียงตัว บ. ไปไม้ (7 เดือน)
- 211 ทำเสียงพยางค์เดียว โดยใช้ริมฝีปากออกเสียงตัว ป. ปลา (9 เดือน)
- 212 ขยับปากและใบหน้าเหมือนจะพยายามสื่อสารอะไรบางอย่าง (9 เดือน)
- 213 ปรบมือ (9 เดือน)
- 214 ทำเสียงอื่น ๆ ที่ซับซ้อน เช่น ทำเสียงจากการเล่นลิ้น (9 เดือน)

แนวณะสำหรับพ่อแม่ ผู้ปกครอง ผู้ดูแลเด็ก (Guidelines)

1. สังเกตการตอบสนองของเด็กเมื่อต้องการสื่อสารหรือเมื่อมีคนคุยด้วย ด้วยความสามารถในการควบคุมกล้ามเนื้อต่างๆ ที่ดีขึ้น เด็กจะใช้การแสดงสีหน้าท่าทางได้อย่างเฉพาะเจาะจงและสอดคล้องกับสถานการณ์มากขึ้นตามลำดับ ซึ่งรวมถึงการเคลื่อนไหวของอวัยวะในช่องปาก และริมฝีปาก เพื่อส่งเสียงสื่อสารได้เพิ่มเติม จึงมีเสียงที่เกิดขึ้นจากการใช้ริมฝีปาก ได้แก่ บ ป ม พ
2. กระตุ้นให้เด็กทำเสียงดังกล่าวให้มีเพิ่มมากขึ้น แล้วเด็กจึงค่อย ๆ พัฒนา สามารถทำเสียงต่อเนื่องยาว ๆ เช่น ปาปาปา มามามา เป็นต้น ซึ่งอาจฟังคล้ายเสียงเรียกพ่อหรือแม่ในระยะต่อไป
3. พูดคุยในเรื่องกิจวัตรประจำวันที่เด็กกำลังสนใจด้วยคำพูดที่สั้น กระชับ ได้ใจความ มีน้ำเสียงสอดคล้องกับสถานการณ์ โดยเว้นจังหวะให้เด็กได้ตอบเสมอ ๆ
4. พาเด็กออกจากสภาพแวดล้อมภายในบ้านไปสัมผัสธรรมชาติที่ไม่มีมลภาวะรอบ ๆ บ้าน เพื่อให้โอกาสเด็กได้ฟังเสียงต่างๆ ที่เกิดขึ้นในธรรมชาติ ซึ่งแตกต่างจากเสียงที่ได้ยินภายในบ้าน ทั้งยังเป็นการฝึกทักษะการฟังในบรรยากาศที่ผ่อนคลาย นอกจากนี้ยังเป็นช่วงเวลาที่ดีสำหรับการสังเกตสายตา หรือการมองของเด็กที่อาจบอถึงความสนใจหรืออารมณ์ เช่น เมื่อเด็กเห็นนกกำลังบินอยู่บนท้องฟ้าแล้วมองด้วยความสนใจ เด็กมองไปที่นกแล้วหันกลับมามองพ่อแม่คล้ายการสื่อสารบอกชวนให้ดูด้วย หรือเมื่อเห็นคนแปลกหน้า เด็กอาจมองด้วยความกังวลใจ แล้วหันกลับมามองผู้เลี้ยงดูพร้อมทำท่าซุกตัว เพื่อบอกถึงความรู้สึกไม่แน่ใจของตนเอง เป็นต้น การสื่อสารระหว่างพ่อแม่กับเด็กโดยใช้ภาษาท่าทางอย่างเข้าใจ จะเป็นพื้นฐานของการส่งเสริมภาษาพูดในระยะต่อไป

Domain 3 : Language Development and Comprehension

5. นอกจากของเล่นที่ปลอดภัยและเหมาะสมกับวัย ควรจัดหาพื้นที่ให้เด็กเล่นและเคลื่อนไหวได้อย่างอิสระ เมื่อเด็กเริ่มนั่งได้มั่นคงพ่อแม่ควรพูดคุยโต้ตอบขณะนั่งเล่นกับเด็ก โดยเน้นให้เด็กมีโอกาสมองเห็นหน้าและปากของผู้ที่กำลังเล่นและคุยด้วยได้ชัดเจน

6. เล่นเกมต่างๆ กับเด็ก เช่น ปลูกต้นไม้ จ๊ะเอ๋ หรือตบมือฉ่า ๆ พูดคุยและทำเสียงเล่นเป็นจังหวะที่สอดคล้องกับเกม

7. ให้เด็กฟังเพลงที่มีท่วงทำนองสบายๆ หรือที่มีจังหวะสนุกสนาน เคลื่อนไหวร่างกายตามจังหวะเสียงเพลงบ้าง

8. เล่าเรื่องจากหนังสือภาพให้เด็กฟังอย่างสม่ำเสมอ โดยใช้คำพูดที่สั้นและฟังชัดเจน ในระยะแรกใช้เวลาอย่างเหมาะสมสอดคล้องกับความสนใจของเด็ก

ข้อควรระวัง

1. ไม่เปิดโทรทัศน์หรือสื่อทำนองเดียวกันให้เด็กดู เนื่องจากเด็กในสองขวบปีแรกยังจำเป็นต้องพัฒนาทักษะต่างๆ อย่างรอบด้าน แต่สื่อโทรทัศน์เป็นตัวขัดขวางโอกาสในการพัฒนาเด็กและรบกวนการนอนหลับของเด็ก

2. ในห้องที่เด็กอยู่ ควรหริ่เสียงและไม่เปิดโทรทัศน์หรือวิทยุตลอดเวลา

3

● อายุ 10 - 12 เดือน

พฤติกรรมบ่งชี้ (Indicators)

215 เลียนเสียงคำพูดบางคำได้อย่างใกล้เคียง (10 เดือน)

216 พูดเป็นคำ ๆ ที่ชัดเจนและมีความหมาย เช่น ไม่ ไป แม่ หม่า (11 เดือน)

217 ใช้ท่าทางหรือส่งเสียงเพื่อเรียกร้องความสนใจหรือบอกความต้องการ (10 เดือน)

218 แสดงปฏิกิริยาตอบสนองต่อจังหวะและเสียงเพลง (11 เดือน)

219 หยุดการกระทำเมื่อได้ยินเสียงห้าม (12 เดือน)

220 ชี้อวัยวะของคนอื่นได้ 1 ส่วน (12 เดือน)

221 เลียนเสียงพูดคุยสูง ๆ ต่ำ ๆ แบบผู้ใหญ่ (12 เดือน)

222 หันตามเสียงเรียกชื่อตน (12 เดือน)

ส่วนหลัก 3 : สรรณ:ด้านภาษาและการสื่อความหมาย

แนวแนะสำหรับพ่อแม่ ผู้ปกครอง ผู้ดูแลเด็ก (Guidelines)

1. สังเกตการตอบสนองของเด็กเมื่อต้องการสื่อสารหรือมีคนคุยด้วย บางคนจะยกมือหรือชี้ไปในทิศทางของสิ่งที่ต้องการร่วมกับส่งเสียงบอก หากตั้งใจฟัง พ่อแม่มักจะสังเกตได้ว่าบางเสียงฟังคล้ายคำที่มีความหมายฟังเข้าใจได้
2. พูดคำง่าย ๆ ที่มีความหมายในชีวิตประจำวัน เช่น แม่ พ่อ ผู้เลี้ยงดูที่ใกล้ชิด ชื่อสัตว์เลี้ยง เป็นต้น เพื่อให้เด็กเลียนเสียงตาม ควรชมเชยทุกครั้งที่เด็กพยายามเลียนเสียง แม้จะยังฟังได้เป็นคำไม่ชัดเจนนัก
3. สังเกตว่าเด็กเข้าใจความหมายของคำพูดใดบ้างแล้ว พูดบอก หรือถามโดยใช้คำดังกล่าว และรอให้เด็กตอบสนอง เช่น เข็ดปาก หูของหนูอยู่ไหน (สอนให้เด็กชี้หรือจับ) หูของแม่อยู่ไหน ลูกบอลกลิ้งหายไปไหน เด็กหยุดการกระทำได้ชั่วคราวเมื่อถูกห้าม เป็นต้น โดยเฉลี่ยเด็กสามารถเข้าใจความหมายของคำศัพท์ได้ 100-200 คำ ก่อนที่จะเริ่มพูดคำที่มีความหมายได้ เมื่อมีคนเรียกเด็กให้ทำสิ่งใดสิ่งหนึ่ง ควรสังเกตการตอบสนอง เพราะเด็กมักเริ่มแยกแยะได้ว่าจะหันหาเสียงเรียกอย่างทันทีในกรณีใดบ้าง
4. พาเด็กออกจากสภาพแวดล้อมภายในบ้านไปสัมผัสธรรมชาติที่ไม่มีมลภาวะรอบ ๆ บ้าน เพื่อให้โอกาสเด็กได้ฟังเสียงต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในธรรมชาติซึ่งแตกต่างจากเสียงที่ได้ยินภายในบ้าน ทั้งยังเป็นการฝึกทักษะการฟังในบรรยากาศที่ผ่อนคลาย ได้แก่ สวนสาธารณะ ไม่ควรไปห้างสรรพสินค้า หรือสถานที่ที่มีเสียงดังอีกทีก็เป็นประจำ
5. ให้โอกาสเด็กเคลื่อนไหวอย่างอิสระในที่ปลอดภัย รวมทั้งได้เล่นกับเด็กอื่นบ้างตามโอกาส เนื่องจากเด็กเล็กมักคุ้นเคยกับเสียงเด็กด้วยกันมากกว่าเสียงผู้ใหญ่ จึงมีโอกาสเลียนเสียงหรือพยายามสื่อสารมากยิ่งขึ้น
6. เล่นเกมต่าง ๆ กับเด็ก เช่น ปลูกต้นไม้ จ๊ะเอ๋ ซ่อนและหาของ หรือตบมือฉ่า ๆ พูดคุยและทำเสียงเล่นเป็นจังหวะที่สอดคล้องกับเกม
7. เปิดเพลงให้เด็กฟังแล้วชักชวนเด็กให้ทำเสียงคลอตามเพลงที่เด็กชอบ หากเป็นเพลงที่มีเนื้อร้อง ควรเป็นเพลงที่มีเนื้อร้องสั้น ๆ เป็นคำคล้องจอง และถ้าเนื้อเพลงเป็นเสียงเด็กร้อง จะดึงความสนใจของเด็กในช่วงวัยนี้ได้เป็นอย่างดี นอกจากนี้ยังควรชักชวนเด็กขยับตัวเคลื่อนไหวตามจังหวะเพลงบ้าง
8. เล่าเรื่องจากภาพในหนังสือหรืออ่านหนังสือนิทานให้เด็กฟังอย่างสม่ำเสมอ โดยการใช้น้ำเสียงหลากหลายเพื่อดึงความสนใจเด็ก ใช้คำพูดสั้น ๆ และชัดเจน ชักชวนเด็กชี้รูปภาพในหนังสือตาม รวมถึงเปิดโอกาสให้เด็กเล่นกับหนังสือเองตามความสนใจ

Domain 3 : Language Development and Comprehension

9. ในกรณีที่เด็กเคลื่อนไหวได้เองคล่องแคล่วขึ้น ของเล่นที่มีเสียงและเคลื่อนไหวได้ ได้แก่ ลูกบอลที่มีเสียงเมื่อเคลื่อนไหว โมบายที่ไขลานแล้วมีเสียง จะช่วยให้เด็กเชื่อมโยงเสียงกับการเคลื่อนไหว และกลไกของเล่นดังกล่าวได้เป็นอย่างดี

ข้อควรระวัง

1. ไม่เปิดโทรทัศน์หรือสื่อทำนองเดียวกันให้เด็กดู เนื่องจากเด็กในสองขวบปีแรกยังจำเป็นต้องพัฒนาทักษะต่างๆ อย่างรอบด้าน แต่สื่อโทรทัศน์เป็นตัวขัดขวางโอกาสในการพัฒนาเด็กและรบกวนการนอนหลับของเด็ก

2. ในห้องที่เด็กอยู่ ควรหริ้เสียงและไม่เปิดโทรทัศน์ และวิทยุตลอดเวลา

3. ถ้าเด็กดูโทรทัศน์ทำให้ขาดการปฏิสัมพันธ์ด้านภาษา ด้านการสื่อสาร (พูดจาโต้ตอบ) และด้านสังคมกับพ่อแม่และบุคคลอื่น

3

● อายุ 13 - 18 เดือน

พฤติกรรมบ่งชี้ (Indicators)

- 223 ทำตามคำบอกอย่างง่าย ๆ ซึ่งเป็นเรื่องในชีวิตประจำวัน โดยไม่ต้องทำให้ดู (13 เดือน)
- 224 บอกชื่อวัตถุง่าย ๆ ที่เห็นในชีวิตประจำวันได้ถูกต้อง (บอกได้ 2 สิ่งจาก 3 สิ่ง) (15 เดือน)
- 225 ใช้คำพูดบอกความต้องการหรือปฏิเสธ เช่น ไม่, ไป หรือ เอา, ไม่เอา (15 เดือน)
- 226 เลียนคำที่ได้ฟังซ้ำ ๆ หรือคำสุดท้ายของคำพูดได้ (15 เดือน)
- 227 ชื่อวัยวะของตนเองได้ 2 ส่วน (18 เดือน)
- 228 พูดเป็นคำที่มีความหมายได้อย่างน้อย 10 คำ (18 เดือน)
- 229 เลือกรูปภาพสัตว์ตามคำสั่งได้ 2 รูป จาก 4 รูป (18 เดือน)
- 230 เลือกรูปภาพสิ่งของตามคำสั่งได้ 2 รูป จาก 4 รูป (18 เดือน)
- 231 หยิบสิ่งของถูกต้อง เมื่อเอ่ยชื่อที่ละอย่าง (18 เดือน)

ส่วนหลัก 3 : สรรณ:ด้านภาษาและการสื่อความหมาย

แนวแนะสำหรับพ่อแม่ ผู้ปกครอง ผู้ดูแลเด็ก (Guidelines)

1. พูดคุย บอก หรือชักชวนให้เด็กช่วยเหลือเรื่องง่าย ๆ ในชีวิตประจำวัน เช่น บอกให้อ้าปาก ขณะที่พ่อแม่ทำความสะอาดในช่องปากให้เด็ก เอาผ้าไปใส่ในตะกร้าที่อยู่ใกล้ ๆ เป็นต้น ในกรณีที่เด็กต้องการของบางอย่าง พ่อแม่ควรพูดถึงสิ่งนั้นและชักชวนให้เด็กใช้คำพูดแทนการใช้ท่าทางอย่างเดียว

2. ใช้คำถามถามเด็กบ้างตามโอกาส เช่น จะใส่เสื้อตัวนี้หรือตัวนั้น นี้อะไร รองเท้า (คู่ที่กำลังจะใส่ไปนอกบ้าน) อยู่ที่ไหน เป็นต้น แม้จะยังพูดเป็นคำได้ไม่มากนัก แต่เด็กส่วนมากมักตอบสนองด้วยท่าทางหรือการกระทำได้ตรงตามเหตุการณ์ในเรื่องที่เกิดขึ้นเป็นประจำเสมอ ๆ

3. รับฟังสิ่งที่เด็กพยายามสื่อสาร และยืดหยุ่นตามความต้องการของเด็กในโอกาสที่เหมาะสม เช่น เมื่อเด็กปฏิเสธที่จะไม่กินอาหารบางประเภท หรือบางเวลา หากเป็นไปได้ ไม่ควรบังคับหรือบอกซ้ำ ๆ ให้เด็กกิน ควรค่อย ๆ ลองในโอกาสอื่นต่อไป

4. ใช้คำสุภาพในการดำเนินชีวิตประจำวัน เช่น สวัสดี ขอบคุณ ขอโทษ และการใช้ท่าทางตามวัฒนธรรม

5. เมื่อเด็กเข้าใจความหมายของคำศัพท์ที่เป็นสิ่งของต่าง ๆ ที่ใช้ในกิจวัตรประจำวันแล้ว ควรขยายคำศัพท์ประเภทต่าง ๆ เพิ่มเติม เช่น หยิบรองเท้าสีขาว จะเล่นบอลลูกเล็กหรือลูกบอลใหญ่ ตีมนมเสร็จแล้วเอาถ้วยนมไปวางบนโต๊ะ เป็นต้น โดยพยายามไม่ใช้ท่าทางประกอบคำพูด เพื่อเสริมสร้างทักษะการฟังและความเข้าใจภาษาของเด็ก

6. เมื่อเด็กพูดคำบางคำได้แล้ว พ่อแม่ควรพูดขยายความจากคำที่เด็กพูดได้ เช่น เมื่อเด็กพูดว่า “ไป” หมายถึงต้องการออกไปนอกบ้าน พ่อแม่อาจพูดเพิ่มเติมว่า “หนูอยากไป” หรือ “ไปข้างนอก” หรือเด็กเรียก “พ่อ” เมื่อพ่อกลับมาบ้าน พ่อแม่พูดเพิ่มเติมว่า “พอลกลับมาแล้ว” เป็นต้น

7. คนในครอบครัวควรพูดคุยกับเด็ก และพูดคุยระหว่างกันด้วยคำพูดที่ฟังชัดเจน เนื่องจากเป็นช่วงวัยที่เด็กจะมีคำศัพท์เพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว

8. พาเด็กออกไปนอกบ้าน ในสถานที่ที่มีสภาพแวดล้อมตามธรรมชาติที่ไม่มีมลภาวะ ขวนเด็กพูดคุยเกี่ยวกับสิ่งต่าง ๆ ที่ไม่คุ้นเคย เพื่อให้เด็กเรียนรู้คำศัพท์ใหม่ ๆ

9. กิจกรรมที่ควรส่งเสริม ได้แก่ การอ่านหนังสือให้เด็กฟัง ฟังเพลง ส่งเสียงคล้ายร้องเพลง คลอหรือเคลื่อนไหวร่างกายตามจังหวะเสียงเพลง และในระหว่างที่เด็กสนใจฟังนิทานหรือการเล่าเรื่องจากภาพในหนังสือให้พ่อแม่ชี้นิ้วไปตามตัวหนังสือที่กำลังอ่าน หรือชี้บอกที่รูปภาพตามโอกาส ในบางครั้งควรชักชวนให้เด็กคิดเชื่อมโยงสิ่งที่อยู่ในหนังสือกับชีวิตจริง เช่น เมื่ออ่านหรือเล่าเรื่องเกี่ยวกับสัตว์ และถ้าเด็กมีตุ๊กตาของเล่นเป็นสัตว์ต่าง ๆ ดังกล่าว ชี้ชวนให้นำมาเปรียบเทียบ หรือ

Domain 3 : Language Development and Comprehension

เมื่ออ่านเกี่ยวกับสุขอนามัย ได้แก่ แปร่งฟัน ให้ชวนกันทำทำแปร่งฟันร่วมไปด้วย เช่น แปร่งฟันบน แปร่งฟันล่าง เป็นต้น และหาโอกาสทำกิจกรรมต่างๆดังกล่าวร่วมกับเด็กอื่นบ้าง

10. เล่นเกมที่มีการเคลื่อนไหวสอดคล้องกับจังหวะการพูด โดยเล่นร่วมกันหลายคนเพื่อเป็นแบบอย่างให้แก่เด็ก เช่น จีจ้อเจี๊ยบ เป็นต้น

11. ขณะที่เด็กกำลังเพลิดเพลินกับการเล่นหรือทำกิจกรรมใด ๆ ควรพูดคุยและบอกคำศัพท์ใหม่ๆ ที่กำลังอยู่ในความสนใจของเด็ก สอนให้เด็กพูดตามหรือถามให้เด็กตอบบ้างตามโอกาส

ข้อควรระวัง

1. ในวัยนี้เด็กมักจะเลียนแบบทั้งพฤติกรรมและคำพูดของพ่อแม่ พ่อแม่ควรระมัดระวังไม่พูดคำหยาบ คำไม่สุภาพ และใช้น้ำเสียงดุร้าย รุนแรง

2. ไม่เปิดโทรทัศน์หรือสื่อทำนองเดียวกันให้เด็กดู รวมทั้งคอมพิวเตอร์ แต่ถ้าหลีกเลี่ยงไม่ได้ และเด็กไม่มีปัญหาพูดซ้ำ ทุกครั้งที่เด็กดูโทรทัศน์หรือสื่อทำนองเดียวกัน ควรมีผู้ใหญ่นั่งดูโทรทัศน์ร่วมด้วยเสมอ เพื่อชวนพูดคุย ได้ตอบเกี่ยวกับเรื่องที่กำลังดูเป็นระยะ ควรกำหนดช่วงเวลาการดูครั้งละประมาณ 20-30 นาที แล้วเปลี่ยนไปทำกิจกรรมอื่นสลับบ้าง

3. ในห้องที่เด็กอยู่ ควรห้เสียงและไม่เปิดโทรทัศน์หรือวิทยุตลอดเวลา

3

● อายุ 19 - 24 เดือน

พฤติกรรมบ่งชี้ (Indicators)

232 พูด 2 คำติดต่อกันอย่างมีความหมาย เช่น กินข้าว (19 เดือน)

233 บอกชื่อตนเองได้ (ชื่อจริงหรือชื่อเล่นก็ได้) (22 เดือน)

234 เวลาต้องการอะไรจะบอกชื่อของที่ต้องการนั้นได้ (22 เดือน)

235 สนใจฟังนิทานง่าย ๆ สั้น ๆ (22 เดือน)

236 พูดให้ผู้ที่คุ้นเคยเข้าใจได้ (24 เดือน)

237 บอกชื่อวัตถุได้ถูกต้อง 6 ชนิด (24 เดือน)

238 ชื่อวัยวะของตนเองได้ 4 ส่วน (24 เดือน)

ส่วนหลัก 3 : สรรณ:ด้านภาษาและการสื่อความหมาย

แนวแนะสำหรับพ่อแม่ ผู้ปกครอง ผู้ดูแลเด็ก (Guidelines)

1. ขวนเด็กพูดคุยด้วยคำสองคำเชื่อมต่อกันในชีวิตประจำวัน เช่น เมื่อเด็กชี้ไปที่กล่องนมและพูด “นม” พ่อแม่ควรสอนให้เด็กพูด “ขอนม” หรือ “เอานม” เมื่อปวดปัสสาวะ เด็กที่เริ่มพูด “ฉี่” ได้ พ่อแม่ควรพูดขยายเป็น “ปวดฉี่” หรือ “หนูปวดฉี่” เป็นต้น
2. สอนให้เด็กพูดบอกชื่อของตนเองเมื่อถูกถาม ในช่วงแรกควรเลือกสอนในโอกาสที่ผู้ถามเป็นคนคุ้นเคยก่อน ในกรณีที่ผู้ถามเป็นคนแปลกหน้า พ่อแม่อาจช่วยตอบแทนเด็กไปสักระยะหนึ่งก่อน
3. ชมเชยเด็กอย่างสม่ำเสมอเมื่อใช้คำพูดบอกความต้องการ หรือเมื่อสื่อสารในกรณีอื่น ๆ ให้ผู้อื่นเข้าใจได้
4. เมื่อพาเด็กออกไปนอกบ้านควรรหาโอกาสสอบถาม หรือตั้งข้อสังเกตกับสิ่งที่เด็กให้ความสนใจหรือสิ่งแปลกใหม่ที่เกิดขึ้น เพื่อกระตุ้นให้เด็กต้องการสื่อสารโต้ตอบมากกว่าพูดคุยเป็นคำเดียว ๆ
5. อ่านหนังสือ ร้องเพลงหรือเปิดเพลงให้เด็กฟัง และเปิดโอกาสให้เด็กเลือกหนังสือหรือเพลงที่ชอบด้วยตนเองบ้าง ในระหว่างการอ่านหนังสือให้เด็กฟัง ผู้เลี้ยงดูควรชี้นิ้วไปตามตัวหนังสือที่กำลังอ่านบ้าง โดยเฉพาะเมื่ออ่านถึงตอนที่เด็กสนใจมาก เพื่อสร้างความคุ้นเคยกับตัวหนังสือ รวมทั้งควรให้เด็กมีส่วนร่วมในการเปิดหน้าหนังสือ ชี้รูปภาพ หรือร่วมเล่าเรื่องในหนังสือตามความสนใจบ้าง เนื่องจากเด็กในวัยนี้มักมีสมาธิจดจ่อได้นานกว่าเดิม ควรค่อย ๆ ดึงความสนใจให้เด็กฟังนิทานเรื่องสั้น ๆ จนจบได้
6. หากเด็กใช้คำพูดที่ฟังไม่เข้าใจ พ่อแม่ควรพูดซ้ำด้วยคำพูดที่ฟังชัดเจน บอกให้เด็กพูดตามเมื่อมีโอกาส ไม่ควรบ่งคับทุกครั้งเพราะเด็กอาจต่อต้าน

ข้อควรระวัง

1. ไม่เปิดโทรทัศน์หรือสื่อทำนองเดียวกันให้เด็กดู เนื่องจากเด็กในสองขวบปีแรกยังจำเป็นต้องพัฒนาทักษะต่าง ๆ อย่างรอบด้าน แต่สื่อโทรทัศน์เป็นตัวขัดขวางโอกาสในการพัฒนาเด็กและรบกวนการนอนหลับของเด็ก
2. ในห้องที่เด็กอยู่ ควรห้เสียงและไม่เปิดโทรทัศน์หรือวิทยุตลอดเวลา
3. ถ้าเด็กดูโทรทัศน์ทำให้ขาดการปฏิสัมพันธ์ด้านภาษา ด้านการสื่อสาร (พูดจาโต้ตอบ) และด้านสังคมกับพ่อแม่และบุคคลอื่น

Domain 3 : Language Development and Comprehension

● อายุ 25 - 36 เดือน

พฤติกรรมบ่งชี้ (Indicators)

- 239 รู้จักถามว่านี่อะไร (ของที่ไม่รู้จัก) (25 เดือน)
- 240 พูดคุยโต้ตอบเป็นประโยคสั้น ๆ (ถามพ่อแม่ ผู้ดูแลเด็ก) (30 เดือน)
- 241 สื่อสารถึงความรู้สึกของตนเองได้ว่าหิว อร่อย ร้อน หนาว ง่วง หรือสนุก (30 เดือน)
- 242 เรียกชื่อของใช้ สิ่งของในบ้าน หรือสิ่งของรอบตัวได้ 10 อย่าง (30 เดือน)
- 243 บอกชื่อคนอื่นได้ 1 คน (ใครก็ได้) (30 เดือน)
- 244 ทำเสียง เลียนเสียงสัตว์ได้ (เช่น เสียงสุนัขเห่า เสียงไก่ ฯลฯ) (30 เดือน)
- 245 ทำตามคำสั่ง (ทำตามคำสั่งแสดงว่าเข้าใจความหมายของคำ นั่ง ยืน เดิน วิ่ง กระโดด ปรบมือ) (30 เดือน)
- 246 บอกชื่อแม่สีได้ 3 สี (ใช้บล็อกสีที่เตรียมไปด้วย) (30 เดือน)
- 247 พูดและชี้บอกส่วนต่าง ๆ ของร่างกายของตนเองได้ 10 ส่วน (36 เดือน)
- 248 ฟังนิทานแล้วตอบคำถามสั้น ๆ ได้ (ทดสอบโดยเล่านิทานให้ฟัง) (36 เดือน)
- 249 บอกลักษณะของของที่จับหรือคลำได้ (36 เดือน)
- 250 สนใจดูหนังสือนิทานได้นาน 2 นาที (36 เดือน)
- 251 สังเกตและเริ่มถามคำถามต่าง ๆ รอบตัว โดยใช้คำถามว่า ทำไม เช่น ทำไมต้องรดน้ำต้นไม้ ทำไมต้องปิดพัดลม ทำไมโบไม้สีเขียว ฯลฯ (36 เดือน)

แนวแนะสำหรับพ่อแม่ ผู้ปกครอง ผู้ดูแลเด็ก (Guidelines)

1. ในชีวิตประจำวันเมื่อเด็กถามคำถามใด ๆ พ่อแม่ควรให้ความสนใจและตอบคำถามของเด็ก ในกรณีที่คำถามเป็นเรื่องแปลกใหม่ที่น่าสนใจ ให้ชมเชยความช่างสังเกตและอยากรู้อยากเห็นของเด็กด้วย
2. ในกิจวัตรประจำวัน ให้สังเกตว่าเด็กสามารถพูดบอกความรู้สึกของตนเองที่เกิดขึ้น เช่น เมื่อ ง่วงนอน เด็กควรพูดว่า “ง่วง” หรือ “หนูง่วง” แต่ถ้าเด็กยังไม่พูดสื่อสารบอก เพียงแสดงท่าทาง ว่าง่วง พ่อแม่ควรพูดบอกว่า “หนูง่วงนอนแล้ว เป็นต้น นอกจากนี้ให้สังเกตว่าเด็กสามารถใช้คำ กิริยาหรือคำศัพท์ขยายคำนามได้บ้างหรือไม่ เช่น หมาเห่า กบกระโดด เด็กคนนั้นวิ่ง เด็กใส่เสื้อ สีขาวกลม เป็นต้น ถ้าเด็กยังพูดคำศัพท์ที่ใช้ขยายความเชื่อมต่อกับคำนามได้น้อย พ่อแม่ควร พูดเป็นแบบอย่างให้เด็กฟัง โดยเฉพาะเมื่อเด็กกำลังให้ความสนใจสิ่งใดสิ่งหนึ่งอยู่

ส่วนหลัก 3 : สรรณ:ด้านภาษาและการสื่อความหมาย

3. เมื่อพาเด็กออกไปนอกบ้าน และมีสิ่งแปลกใหม่หรือมีเสียงบางอย่างเกิดขึ้นให้พ่อแม่ชักชวนเด็กดูหรือฟัง แล้วถามคำถาม เช่น ถ้าเห็นข้างเดินอยู่ตามถนน เมื่อชี้ชวนให้เด็กสนใจดูร่วมด้วยแล้ว ควรถามเด็กว่าตัวอะไร มันร้องอย่างไร ทำไมมันมาเดินอยู่บนถนน รวมทั้งอาจให้บรรยายลักษณะหรือความแตกต่างจากสัตว์อื่น นอกจากนี้ อาจชี้ชวนกันดูเมฆบนท้องฟ้า แล้วจินตนาการเป็นสัตว์ชนิดต่าง ๆ เป็นต้น

4. กิจกรรมที่ควรส่งเสริม ได้แก่ การอ่านหนังสือให้เด็กฟัง การฟังเพลงโดยเปิดโอกาสให้เด็กเลือกหนังสือหรือเพลงที่ชอบด้วยตนเองบ้าง ในระหว่างการอ่านหนังสือให้เด็กฟังพ่อแม่ควรชี้นิ้วไปตามตัวหนังสือที่กำลังอ่านในบางครั้ง โดยเฉพาะเมื่ออ่านถึงตอนที่เด็กสนใจมาก เพื่อสร้างความคุ้นเคยกับตัวหนังสือ รวมทั้งควรให้เด็กมีส่วนร่วมในการเปิดหน้าหนังสือ ชี้รูปภาพ ได้ตอบซักถามหรือร่วมเล่าเรื่องในหนังสือตามความสนใจบ้าง เนื่องจากเด็กในวัยนี้มักมีสมาธิจดจ่อได้นานกว่าเดิม ควรค่อย ๆ ดึงความสนใจให้เด็กฟังนิทานเรื่องสั้น ๆ จนจบได้ นอกจากหนังสือเด็กทั่วไป หนังสือที่มีคำคล้องจองจะช่วยพัฒนาทักษะเตรียมความพร้อมด้านการอ่านสะกดคำในระยะถัดไปได้เป็นอย่างดี

5. หาโอกาสให้เด็กได้เล่นกับเด็กวัยใกล้เคียงกัน เพื่อฝึกทักษะการสื่อสารเบื้องต้นกับเด็กด้วยกัน ซึ่งแตกต่างจากการพูดคุยสื่อสารกับผู้ใหญ่

ข้อควรระวัง

ไม่เปิดโทรทัศน์หรือสื่อทำนองเดียวกันให้เด็กดู รวมทั้งคอมพิวเตอร์ แต่ถ้าหลีกเลี่ยงไม่ได้ และเด็กไม่มีปัญหาพูดซ้ำ ควรมีผู้ใหญ่นั่งดูโทรทัศน์ร่วมกับเด็กเสมอ เพื่อชวนพูดคุยได้ตอบเป็นระยะ ควรกำหนดช่วงเวลาการดูครั้งละประมาณ 20 - 30 นาที แล้วเปลี่ยนไปทำกิจกรรมอื่นบ้าง

3



ส่วนหลัก 4 (Domain 4) :

สมรรถนะด้านอารมณ์และสังคม
(Emotional and Social Development)



ส่วนหลัก 4 : สมรรถนะด้านอารมณ์และสังคม



● อายุ 0 - 3 เดือน

พฤติกรรมบ่งชี้ (Indicators)

- 252 ยิ้มตอบ (แรกเกิด - 1 เดือน)
- 253 หยุดร้องเมื่ออุ้ม (1 เดือน)
- 254 ยิ้มทักทายเมื่อเห็นหน้าคนที่คุ้นเคย (2 เดือน)
- 255 แสดงความรู้สึก ชอบ ไม่ชอบ หงุดหงิดหรือไม่พอใจ (2 เดือน)

4

แนวทางสำหรับพ่อแม่ ผู้ปกครอง ผู้ดูแลเด็ก (Guidelines)

1. ในขณะที่เด็กตื่นอยู่อย่างสงบ อุ้มเด็กโดยชันศีรษะและตัว อย่างอ่อนโยน ให้ใบหน้าหันเข้าหากันในระดับสายตา ห่างกันประมาณ 9 นิ้ว ยิ้ม คุยเบาๆ ให้เด็กสนใจมองหน้า เด็กมักจะยิ้มตอบและเลียนแบบเผยอปากตาม
2. อุ้มเด็กแนบชิดตัว โอบคอและหลังให้เด็กหันหน้าไปทางข้างหลังเหนือบ่าผู้อุ้ม เด็กจะล้มตามขึ้นมองให้พ่อแม่หรือคนในครอบครัว ยิ้มพูดคุยเล่นกับเด็ก
3. เวลาเด็กร้องให้เป็นการสื่อสารของเด็ก พ่อแม่ควรเอาใจใส่เข้าไปดูแล โดยไม่ต้องตื่นเต้นจนเกินไป และทำเป็นขั้นตอน สังเกตดูการตอบสนองว่าเด็กจะหยุดร้องในขั้นใด ดังนี้
ยื่นหน้าให้เด็กมองเห็น/ส่งเสียงพูดกับเด็ก/วางมือไว้บนหน้าอกของเด็กอย่างอ่อนโยน/กุมมือทั้งสองของเด็กไว้เบาๆ เด็กมักจะสงบลง/หากยังร้องอยู่ให้ชันศีรษะและประคองตัวในท่านั่งขึ้นมา/สุดท้ายจึงอุ้มขึ้นหรือพาดบ่า

Domain 4 : Emotional and Social Development

4. ควรหาสาเหตุการร้องไห้ และแก้ปัญหาอย่างเหมาะสม เช่น ห่างจากมือนม อาจหิว ก็ให้เด็กกินนมแม่ เด็กอยากจับถ้ำอาจทำท่าแบ่ง ถ้าถ้ำแล้วเลอะ ก็คอยให้ถ้ำจนเสร็จแล้วทำความสะอาดอย่างอ่อนโยน หากเด็กร้องเสียงแหลมหรือร้องโดยหาสาเหตุไม่ได้และเด็กตื่นหรือซีดลงหรือมีอาการผิดปกติ อาจเจ็บป่วยควรพาไปพบแพทย์เพื่อรับการตรวจรักษา

5. สังเกตเวลาที่พ่อแม่อยู่กับเด็ก เด็กจะมองและยิ้มทักทาย พ่อแม่ควรตอบสนอง แสดงความดีใจ ด้วยการยิ้มตอบ พูดคุยกับเด็กอย่างร่าเริง จะทำให้เด็กชอบทักทายและสนใจที่จะสร้างความสัมพันธ์ นำไปสู่ความผูกพันต่อกันในอนาคต

6. แม้เด็กจะยังไม่สามารถพูด แต่ก็สามารถแสดงออกได้ด้วยสีหน้าท่าทาง พ่อแม่ควรสังเกตที่ท่า พฤติกรรมของเด็ก เพื่อจะได้ปฏิบัติต่อเด็กได้ด้วยความรักและเข้าใจ เช่น เด็กรู้สึกชอบ หรือสนุกจะยิ้ม ขยับแขนขาแสดงความดีใจและเปล่งเสียง ถ้าเด็กเบื่อหรือเหนื่อยจะมองเมิน เบนหน้า และเอาตัวออก อาจหาว หรือขมวดคิ้ว ถ้ำหิว ตกใจ หรือเจ็บหรือเหงา อาจร้องไห้ ถ้าพ่อแม่สังเกตดี ๆ จะแยกแยะได้ไม่ยาก

ข้อควรระวัง

ห้ามจับตัวเด็กเขย่าหรือไกวเปลเร็ว ๆ แรง ๆ เพราะอาจเป็นอันตรายต่อสมองหรือเสียชีวิตได้



ส่วนหลัก 4 : สมรรถนะด้านอารมณ์และสังคม

● อายุ 4 - 6 เดือน

พฤติกรรมบ่งชี้ (Indicators)

- 256 แสดงอาการกลัว เช่น เบือนหน้าหนี ห่อตัว ฯลฯ (4 เดือน)
- 257 เวลาตื่นตื่นดีใจ ทำตัวสั่น ๆ และส่งเสียงสูง ๆ ต่ำ ๆ (ถามพ่อแม่ ผู้ดูแลเด็ก) (4 เดือน)
- 258 ทำเสียงบ่นหรือไม่พอใจในลำคอ เวลาไม่สบายอารมณ์ (5 เดือน)
- 259 หัวเราะเอิ๊กอ๊ากเป็นระยะ ๆ เวลาที่มีคนเล่นด้วยที่ถูกต้อง (5 เดือน)
- 260 แสดงท่าทางไม่วางใจคนแปลกหน้า เช่น อาจไม่ให้อุ้มหรือเบือนหน้าหนี หรือทำหน้าเบะเมื่อคนแปลกหน้าเข้ามาพูดคุยด้วย (6 เดือน)
- 261 อ้าแขนรับเตรียมให้อุ้มได้ถ้าเป็นผู้คุ้นเคย (6 เดือน)
- 262 แสดงอารมณ์ดี ไม่ร้องไห้ เช่น เมื่อดูหนัง (6 เดือน)

แนวทางสำหรับพ่อแม่ ผู้ปกครอง ผู้ดูแลเด็ก (Guidelines)

1. สังเกตสีหน้าท่าทางของเด็กที่แสดงถึงความรู้สึกที่แตกต่าง เช่น
 - ตกใจกลัว เวลาได้ยินเสียงดัง เช่น พังร่ำง คนพูดเสียงดัง หรือ ประตูกระแทก เด็กจะผงะ เบือนหน้าหนี พ่อแม่ควรเข้ามาปลอบใจ ลูบตัวเบา ๆ อุ้มเด็กขึ้นและปลอบโยนด้วยน้ำเสียงนุ่มนวล
 - ดีใจตื่นเต้น เวลาเห็นพ่อแม่หรือพี่ๆ เดินมาหา เห็นอาหาร หรือของเล่น เด็กจะขยับแขนขา ลืมตาโต ทำเสียงสูง ๆ ต่ำ ๆ พ่อแม่ควรตอบสนอง ยิ้ม พูดคุย เล่นด้วย
 - ไม่ชอบใจเวลาถูกขัดใจ ถูกแย่งของ เด็กจะทำเสียงขู่ ขมวดคิ้ว พ่อแม่ควรรับรู้อารมณ์ และพูดคุยปลอบใจ นอกจากนั้นควรเบี่ยงเบนความสนใจของเด็กไปสู่สิ่งอื่น เช่น นำของเล่นที่เด็กชอบให้เด็กเล่น



Domain 4 : Emotional and Social Development

- สนุกขบใจ เวลามีคนมาเล่นด้วย เช่น จ๊ะเอ๋ ปูไต่ เด็กจะหัวเราะดัง และขยับตัวเข้าหา พ่อแม่ควรตอบสนอง ยิ้ม พุดคุย เล่นด้วย แต่ควรให้เด็กได้พักคลายความตื่นเต้นบ้าง ไม่ควรจิก กะใจเด็กแรงๆ หรือเล่นยกเด็กขึ้นลงเร็วๆ หรือนั่งเก้าอี้หมุนเร็วๆ ซึ่งจะทำให้เด็กตื่นเต้นมากเกินไป
- เด็กอาจแสดงท่าทีหวาดกลัวคนแปลกหน้า พ่อแม่ควรอุ้มเด็กไว้ให้รู้สึกปลอดภัยอบอุ่นใจ และพ่อแม่คุยกับบุคคลนั้นเพื่อให้โอกาสและใช้เวลาเด็กปรับตัว
- แสดงความสนใจอยากเล่นด้วยหรือเข้าไปใกล้คนที่คุ้นเคย พ่อแม่ควรตอบสนองโดยทักทาย ยิ้มด้วยและสัมผัสอย่างอ่อนโยน
- พ่อแม่ควรตอบสนองโดยทักทาย ยิ้มด้วยและสัมผัสอย่างอ่อนโยน ให้ความสนใจเวลาเด็ก มีอารมณ์ดี ไม่โยเย

ข้อควรระวัง

ไม่ควรพาเด็กไปในสถานที่ที่มีเสียงดังอีกทีก เช่น สวนสนุกที่มีเสียงดัง เป็นต้น



● อายุ 7 - 9 เดือน

พฤติกรรมบ่งชี้ (Indicators)

- 263 เล่นเกมจ๊ะเอ๋ (7 เดือน)
- 264 เปลี่ยนสีหน้าตอบสนองต่อการแสดงสีหน้าหรือน้ำเสียงที่นุ่มนวล (9 เดือน)
- 265 เปลี่ยนสีหน้าตอบสนองต่อการแสดงสีหน้าหรือน้ำเสียงโกรธ ห้าม/ดุ ของผู้ใหญ่ (9 เดือน)
- 266 นั่งเล่นของเล่นตามลำพังได้ชั่วคราว (9 เดือน)

ส่วนหลัก 4 : สมรรถนะด้านอารมณ์และสังคม

แนวแนะสำหรับพ่อแม่ ผู้ปกครอง ผู้ดูแลเด็ก (Guidelines)

1. หันมองหน้าสบตาเด็ก เอาฝ่ามือปิดหน้า พูดจ๊ะ แล้วเอามือออก ยิ้มกับเด็กแล้วพูดเอ๋ ทำซ้ำบ่อยๆ (เมื่อเด็กโตขึ้น อาจเล่นโดยการเอาฝ่ามือปิดหน้าแล้วพูดจ๊ะ แต่ไม่ต้องเอามือออกแล้วพูดเอ๋) เด็กจะคาดการณ์มองจ้องหา และดีใจที่เห็นหน้า จะยิ้มหัวเราะและส่งเสียงเลียนคำ
2. หันหน้าเข้าหากันในระดับสายตา ทำหน้าตาพูดคุยกับเด็ก เช่น หมำๆ อ้าๆ จ๊ะจ๋า เด็กเลียนแบบและเลียนเสียง
3. เมื่อเด็กทำสิ่งที่ไม่ควร เช่น เอานิ้วแหย่ปลั๊กไฟ หรือเด็กหยิบของจากพื้นเข้าปาก ฯลฯ พูดห้ามและทำหน้าตาเอาจริง เด็กจะชะงัก หยุดการกระทำและเปลี่ยนสีหน้าสลดลง
4. จัดบริเวณและของเล่นที่ปลอดภัยให้เด็กลงเล่นเอง แต่ยังคงให้อยู่ในสายตา

ข้อควรระวัง

ไม่ควรพูดว่าเด็กหรือใช้เสียงห้ามเด็กที่ดังมากเกินไป

4



● อายุ 10 - 12 เดือน

พฤติกรรมบ่งชี้ (Indicators)

- 267 เมื่อไม่พอใจหรือไม่ได้ตั้งใจแสดงท่าทางยึดยึด ร้องดินเคาะ กระแทกหรือขว้างปาของเวลาเล่น (12 เดือน)
- 268 เมื่อไม่พอใจ ร้องดินรู้จักปฏิเสธเมื่อไม่ต้องการ (12 เดือน)
- 269 แสดงพฤติกรรมเรียกร้องความสนใจ เช่น ทำเสียงต่าง ๆ เพื่อเรียกความสนใจจากผู้ใหญ่ (12 เดือน)

Domain 4 : Emotional and Social Development

แนวทางสำหรับพ่อแม่ ผู้ปกครอง ผู้ดูแลเด็ก (Guidelines)

1. เด็กจะมีอารมณ์หลากหลายมากขึ้น พ่อแม่ควรสังเกตอารมณ์และพูดคุยกับเด็ก แสดงความเข้าใจ และปฏิบัติให้เหมาะสม ทำเป็นตัวอย่างเวลาเด็กทำไม่ได้ อย่างที่ต้องการ เช่น ต้องการของที่อยู่ในกล่องแต่เปิดกล่องไม่ออก พ่อแม่ควรปลอบและสอนวิธีแก้ปัญหาโดยแกะกล่องให้เด็กดูแล้วให้เด็กหยิบของนั้น หลีกเลี่ยงของเล่น หรือสิ่งที่ไม่เหมาะกับระดับพัฒนาการ และเก็บสิ่งของที่เด็กไม่ควรเล่น

2. เมื่อเด็กปฏิเสธและแสดงออกให้เห็นว่าไม่ต้องการ พ่อแม่ควรรับรู้และไม่เข้าชี้ให้ทำต่อ

3. พ่อแม่ควรให้ความสนใจโดยการโอบกอด พูดคุยเล่นกับเด็ก สนใจสิ่งที่เด็กทำ พูดถึงและให้กำลังใจ เอาใจใส่ดูแลกิจวัตรอย่างสม่ำเสมอเพื่อให้เด็กเกิดความไว้วางใจ

เนื่องจากเด็กวัยนี้ต้องการผู้ที่ดูแลเอาใจใส่อย่างใกล้ชิดต้องการสร้างความสัมพันธ์ที่อบอุ่นและจะมีความผูกพันกับผู้เลี้ยงดูใกล้ชิดซึ่งส่วนใหญ่ก็คือพ่อแม่ เด็กจึงมักจะร้องหาเมื่อมองหาไม่พบ โดยเฉพาะตอนจะหลับและเพิ่งตื่นหรือไม่สบายและ/หรือพยายามเข้าไปใกล้ชิดเพื่อเรียกให้พ่อแม่หันมาสนใจ

4. เมื่อสังเกตเห็นหรือได้ยินเด็กแสดงความต้องการ ให้หันไปหาและให้ความสนใจพูดคุยและช่วยเด็กแก้ปัญหาก่อนที่จะรู้สึกถูกทอดทิ้ง มีความโกรธแสดงความก้าวร้าว

5. เมื่อเด็กแสดงพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสม เช่น ร้องไห้เสียงดัง ดิ้นอาละวาด หยิก กัด ดึงผม หรือทำร้ายตัวเอง เช่น โขกศีรษะ หรือทำลายข้าวของ พ่อแม่ควรเบี่ยงเบนความสนใจโดยการอุ้มออกจากบริเวณที่เกิดข้อขัดแย้ง เพื่อให้เด็กผ่อนคลายอารมณ์ให้สงบลง แต่ไม่ควรตามใจโดยให้ของที่ต้องการ มิฉะนั้น เด็กจะเรียนรู้อย่างผิดๆ ว่าถ้าร้องแล้วจะได้ของที่ต้องการ พ่อแม่ควรสอนให้เด็กรู้วิธีการที่เหมาะสม เช่น การขอแทนการแย่ง การขี้ออกแทนการร้องไห้ การเรียกพ่อแม่แทนการโขกศีรษะ เป็นต้น



ส่วนหลัก 4 : สมรรถนะด้านอารมณ์และสังคม

● อายุ 13 - 18 เดือน

พฤติกรรมบ่งชี้ (Indicators)

- 270 ยื่นของเล่นให้ผู้ใหญ่ที่แบมือขอ (14 เดือน)
- 271 เด็กแบมือรับของ และรู้จักขอบคุณ (18 เดือน)
- 272 รู้จักทำกิริยาทักทาย เช่น สาธุตอนสนองการบอกลาด้วยการโบกมือบ้าย ๆ ส่งจูบ สาธุ (18 เดือน)
- 273 รู้จักปฏิเสธด้วยท่าทางหรือพูด (18 เดือน)
- 274 แสดงความดีใจเมื่อตนเองทำสิ่งหนึ่งสิ่งใดได้สำเร็จ เช่น หยิบของได้ กระโดดได้ วิ่งถึงเป้าหมาย และเมื่อได้รับความสนใจหรือคำชมเชย เช่น ตบมือดีใจ หัวเราะ กระโดดเข้าวิ่งใส่วิ่งเข้าหา (18 เดือน)
- 275 แสดงความสนใจเข้าไปใกล้เด็กอื่นที่กำลังเล่นหรือจ้องมองเด็กอื่นที่กำลังเล่นหรืออยากร่วมเล่นด้วย (18 เดือน)

4

แนวทางสำหรับพ่อแม่ ผู้ปกครอง ผู้ดูแลเด็ก (Guidelines)

1. สอนเด็กให้รู้จักแบมือขอสิ่งที่ต้องการ โดยเมื่อเด็กอยากได้สิ่งที่ต้องการพ่อแม่ควรพูดว่า “ขอ” พร้อมกับจับมือเด็กแบมือขอสิ่งนั้น และผู้ใหญ่อีกคนจึงยื่นของสิ่งนั้นให้บนมือเด็ก ทำซ้ำบ่อยๆ จนเด็กรู้จักการขอไม่แย่งของจากมือ ต่อมาจึงสอนให้เด็กรู้จักให้เมื่อคนอื่นขอ เช่น การกลิ้งลูกบอลรับส่งกันเมื่ออีกฝ่ายขอโดยผู้ใหญ่ทำเป็นตัวอย่างก่อน โดยให้เด็กรู้ว่าเมื่อส่งของให้คนอื่นแล้ว เมื่อตนเองก็จะได้รับ
2. สอนให้เด็กรู้จักขอบคุณ โดยจับมือเด็กให้ไหว้หรือทำท่าแสดงความขอบคุณตามวัฒนธรรมของครอบครัว ทั้งนี้สมาชิกในครอบครัวต้องปฏิบัติในลักษณะเดียวกันเพื่อเป็นตัวอย่างให้กับเด็ก
3. พ่อแม่และสมาชิกในครอบครัวทำเป็นตัวอย่างให้เด็กดูตามวัฒนธรรมของครอบครัวเมื่อพบกันและลาจากกัน เช่น สาธุ หรือเรียกผู้ใหญ่ การฝึกฝนเด็กเริ่มด้วยบอกและช่วยจับมือให้เด็กทำ จากนั้นชวนให้เด็กทำด้วยตนเอง เมื่อเด็กทำได้ให้ชมเชย
4. ให้เด็กเล่นสมมติโดยการเล่นิทาน เช่น ใช้ตุ๊กตาหรือหุ่นมือ หรือนิ้วมือ เล่นทักทายสวัสดีกัน

Domain 4 : Emotional and Social Development

5. เมื่อเด็กไม่ต้องการด้วยการบอกว่าไม่เอาหรือทำท่าทางปฏิเสธ หรือสายศีรษะ พ่อแม่ควรรับฟัง ถ้าเป็นสิ่งที่ไม่ควรทำ พ่อแม่ควรให้คำแนะนำและโน้มน้าวให้เด็กทำในสิ่งที่ควร
6. ให้เด็กมีโอกาในการเล่นของชิ้นใดชิ้นหนึ่งอย่างประสบความสำเร็จเพื่อให้เกิดความภาคภูมิใจในตนเอง โดยเลือกของเล่นที่เหมาะสมกับระดับพัฒนาการ เช่น การต่อก้อนไม้ซ้อนกัน สองถึงสามชั้น การวิ่งเก็บลูกบอล
7. แสดงความดีใจและชมเชยเมื่อเด็กทำสิ่งใดสิ่งหนึ่งสำเร็จ เช่น หอมแก้ม กอด
8. เปิดโอกาสให้เด็กเล่นกับเด็กที่อยู่ในวัยใกล้เคียงกัน เช่น พาไปสนามเด็กเล่น
9. ควรสังเกตพฤติกรรมการเล่นของเด็กกับเด็กอื่น และช่วยให้เด็กเล่นด้วยกัน

ข้อควรระวัง

ควรแสดงความชื่นชมเมื่อเด็กพยายามแสดงกิจกรรมายาที่ดีตามที่สอนไว้โดยไม่ควรตำหนิ ท่าทางที่ไม่สมบูรณ์ เช่น เท้าไม่ชิด หัวไม่สวย ไม่ก้มศีรษะ เพราะจะทำให้เด็กรู้สึกไม่อยากทำเกรงว่าทำแล้วจะถูกตำหนิ

● อายุ 19 - 24 เดือน

พฤติกรรมบ่งชี้ (Indicators)

- 276 เรียกถึงความสนใจจากผู้เลี้ยงดู เช่น ร้องเรียกให้มาเล่นด้วย หรือเวลาทำอะไรได้จะเรียกให้พ่อแม่มาดู หรือร้องขอให้ช่วยทำอะไรให้ (22 เดือน)
- 277 ขอบเฝ้าดูการกระทำของคนอื่นที่โตกว่า (22 เดือน)
- 278 แยกกับแม่ชั่วคราว ประมาณ 5 นาที โดยไม่ร้องไห้ (ในสถานที่ที่คุ้นเคย) (24 เดือน)



ส่วนหลัก 4 : สมรรถนะด้านอารมณ์และสังคม

แนวแนะสำหรับพ่อแม่ ผู้ปกครอง ผู้ดูแลเด็ก (Guidelines)

1. เด็กมีความสามารถเพิ่มขึ้นหลายอย่างและต้องการให้พ่อแม่มารู้ในสิ่งที่เด็กทำและต้องการให้พ่อแม่มาทำด้วยกัน เช่นเดียวกันเมื่อเขาเห็นผู้ใหญ่ทำอะไรก็อยากมีส่วนร่วมด้วย เช่น กวาดบ้าน เช็ดโต๊ะ
2. เด็กวัยนี้รับรู้และอยากทำในสิ่งที่ตนยังทำได้ไม่ถนัด เช่น ถอดกระดุมเสื้อ ถอดรองเท้า หยิบของบนที่สูง จึงต้องขอความช่วยเหลือจากผู้ใหญ่ พ่อแม่จึงควรตอบสนองและสอนให้ช่วยเหลือตนเอง เช่น ถือก้นยัดน้ำเอง ใช้ช้อนตักอาหารกินเอง
3. เด็กจะสนใจและอยากเลียนแบบเด็กที่โตกว่า พ่อแม่ควรเปิดโอกาสให้เด็กได้เล่นหรือทำกิจกรรมร่วมกับเด็กที่โตกว่า
4. เปิดโอกาสให้เด็กเล่นของเล่น หรือดูหนังสือรูปภาพ เดินเล่นเองโดยพ่อแม่ผู้เลี้ยงดูอยู่ในบริเวณเดียวกัน
5. หลังจากที่เด็กทำได้แล้วเริ่มแยกจากเด็กในระยะเวลาสั้นๆ ประมาณ 1 นาที โดยบอกเด็กก่อนและค่อยๆ เพิ่มเวลาโดยพ่อแม่ต้องกลับมาหาเด็ก (โดยยังอยู่ในสายตาผู้ใหญ่คนอื่นด้วย)

ข้อควรระวัง

พ่อแม่ควรระมัดระวังการเลียนแบบพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสม

● อายุ 25 - 36 เดือน

พฤติกรรมบ่งชี้ (Indicators)

- 279 ทำท่าทางควบคุมและออกคำสั่งคนอื่นเมื่อเล่นหรือเมื่อต้องการ (25 เดือน)
- 280 บอกความต้องการของตนเองได้ เช่น อยากกินนม อยากเล่นและบอกคนอื่นให้ทำสิ่งที่ตนต้องการ (25 เดือน)
- 281 เล่นเลียนแบบผู้ใหญ่ เช่น พุดโทรศัพท์ ทำกับข้าว เปิดเครื่องเสียง เปิด-ปิด สวิตซ์ไฟฟ้า (25 เดือน)
- 282 แสดงความหวังของ ของตนเอง (25 เดือน)
- 283 พุดคุยกับคนที่คุ้นเคยหรือเพื่อนวัยเด็กด้วยกัน (30 เดือน)
- 284 รู้จักรอคอยได้นาน 1- 3 นาที (36 เดือน)
- 285 บอกได้ว่าตนเองเป็นผู้หญิงหรือผู้ชาย (36 เดือน)
- 286 เล่าเรื่องเกี่ยวกับประสบการณ์ที่ได้รับ (36 เดือน)

Domain 4 : Emotional and Social Development

แนวแนะสำหรับพ่อแม่ ผู้ปกครอง ผู้ดูแลเด็ก (Guidelines)

1. เมื่อเด็กทำท่าทางหรือบอกให้พ่อแม่ทำสิ่งที่ต้องการ เช่น พ่ออุ้ม แม่มา พ่อแม่ควรให้ความสนใจและตอบสนองตามความเหมาะสมถ้าเป็นสิ่งที่ไม่เหมาะสมหรือพ่อแม่ทำให้ไม่ได้ในขณะนั้น ควรอธิบายสั้นๆ และเบี่ยงเบนให้เด็กสนใจอย่างอื่นแทน
2. เมื่อพ่อแม่สังเกตว่าเด็กต้องการอยากได้อะไร ให้พูดแทนเด็กเพื่อสอนให้รู้จักการพูดแสดงความต้องการ เช่น “หนูจะกินน้ำ” และพ่อแม่ก็ยื่นน้ำให้เด็ก
3. จัดหาของเล่นสมมติหรือสิ่งของในบ้านมาให้เด็กเล่นสมมติ
4. เด็กในวัยนี้รู้จักหวงของของตนเอง พ่อแม่ควรเข้าใจและไม่บังคับให้เด็กต้องแบ่งของ
5. แยกเก็บของของเด็ก ให้เด็กรู้ และไม่แย่งของจากเด็ก ถ้าต้องการของสิ่งนั้นควรเอาของอื่นมาแลกเปลี่ยน
6. พ่อแม่ควรเป็นแบบอย่างที่ดีในการแบ่งปัน และเมื่อเด็กเลียนแบบ พ่อแม่ควรชมเชย
7. ให้โอกาสเด็กได้พบปะพูดคุยกับเด็กอื่นๆ และผู้ใหญ่ที่คุ้นเคย
8. ฝึกให้เด็กรู้จักการรอคอย โดยให้เด็กมีส่วนร่วม เช่น จะตีมนม ต้องไปหยิบถ้วยนมก่อน แล้วพ่อแม่รินนมใส่ถ้วยให้จึงจะมาตีได้ ผู้ใหญ่จึงไม่ควรทำให้เด็กทั้งหมดหรือทำให้เด็กทันทันเมื่อเด็กร้องขอ ทั้งนี้เพื่อเป็นการฝึกให้เด็กรู้จักควบคุมตนเองและฝึกการใช้ภาษาและเรียนรู้ขั้นตอนของสิ่งที่ได้มา
9. ถ้าเด็กต้องการของเล่นชิ้นใหม่ให้เก็บของเล่นชิ้นเก่าก่อนแล้วจึงหยิบของเล่นชิ้นใหม่
10. ฝึกให้เด็กสังเกตความแตกต่างของลักษณะหญิง ชาย และกิจกรรมารยาท โดยให้พ่อแม่เป็นแบบอย่างในการใช้ภาษาให้เหมาะสมตามเพศของเด็ก
11. พูดคุยกับเด็กถึงเหตุการณ์ที่เพิ่งผ่านมา ผู้คนและสิ่งต่างๆ ที่เด็กพบ และกระตุ้น ด้วยคำถามเพื่อให้เด็กได้เล่า
12. ให้ความสนใจฟังและพูดคุย ได้ตอบกับลูก ขณะเดียวกันพ่อแม่ก็ควรเล่าและพูดคุยถึงประสบการณ์ของตนเองแลกเปลี่ยนกับลูกด้วย

ข้อควรระวัง

เด็กอาจเลียนแบบในสิ่งที่เป็นอันตราย เช่น เปิดเตาแก๊ส เสียบปลั๊กไฟ ไขของมีคม พ่อแม่ควรระมัดระวังและดูแลอย่างใกล้ชิด ทำตัวเป็นแบบอย่างที่ดีในการปฏิบัติเพื่อความปลอดภัย

ภาคผนวก

ก. คณะผู้วิจัย

1. ดร.สายสุรี จุติกุล

2. นายเรืองศักดิ์ ปิ่นประทีป

3. นางธิดา พิทักษ์สินสุข

4. นางทิพย์สุดา สุขเมธเสนีย์

ที่ปรึกษาด้านเด็กปฐมวัย

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา

กรรมการผู้จัดการ มูลนิธิหนังสือเพื่อเด็ก

กรรมการสมาคมอนุบาลศึกษาแห่งประเทศไทยฯ

หัวหน้ากลุ่มงานพัฒนาเด็กปฐมวัย

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา

ข. วิทยากร

1. ดร.สายสุรี จุติกุล

2. รศ.พญ.นิตยา คชภักดี

3. นายเรืองศักดิ์ ปิ่นประทีป

4. นางธิดา พิทักษ์สินสุข

5. นางทิพย์สุดา สุขเมธเสนีย์

6. พญ.นิพรรณพร วรมงคล

7. รศ.พญ.นิชรา เรืองดารกานนท์

8. นางสาวสุขจริง ว่องเดชากุล

9. พ.ญพรรณพิมล หล่อตระกูล

ที่ปรึกษาด้านเด็กปฐมวัย

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา

ภาควิชากุมารเวชศาสตร์ คณะแพทยศาสตร์

โรงพยาบาลรามาธิบดี

กรรมการผู้จัดการ มูลนิธิหนังสือเพื่อเด็ก

กรรมการสมาคมอนุบาลศึกษาแห่งประเทศไทยฯ

หัวหน้ากลุ่มงานพัฒนาเด็กปฐมวัย

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา

สำนักส่งเสริมสุขภาพ กรมอนามัย

กระทรวงสาธารณสุข

หัวหน้าหน่วยพัฒนาการเด็ก คณะแพทยศาสตร์

โรงพยาบาลรามาธิบดี

สำนักส่งเสริมสุขภาพ กรมอนามัย

กระทรวงสาธารณสุข

ผู้อำนวยการสถาบันราชานุกูล

ค. ผู้สัมภาษณ์ภาคสนาม

1. นางเบญจลักษณ์ เกิดวงศ์หงส์

2. นางสาวสุณีย์ จันทะโก

3. นางจรรุญรัตน์ มั่นนุช

4. นายณัฐพร ศรีมุกด์

5. นายชาติรี แสงพุด

มูลนิธิหนังสือเพื่อเด็ก

มูลนิธิหนังสือเพื่อเด็ก

มูลนิธิหนังสือเพื่อเด็ก

มูลนิธิหนังสือเพื่อเด็ก

มูลนิธิหนังสือเพื่อเด็ก

ภาคผนวก

6. นายพรหมเทพ ฝ่ายป่วน	มูลนิธิหนังสือเพื่อเด็ก
7. นางสาวจรีญา เทียงอวน	มูลนิธิหนังสือเพื่อเด็ก
8. นางสาวนพวรรณ พรหมน้อย	มูลนิธิหนังสือเพื่อเด็ก
9. นางสาวประกายกาญจน์ เหลืองประมวล	มูลนิธิหนังสือเพื่อเด็ก
10. นางสาวสุพรรณิ บุญเกิด	มูลนิธิหนังสือเพื่อเด็ก
11. นางสาวสุมีนา เรือไ้ปะ	มูลนิธิหนังสือเพื่อเด็ก
12. นางสาววิภา พันนุต์ดี	มูลนิธิหนังสือเพื่อเด็ก

ง. รายชื่อหน่วยงานที่เก็บข้อมูลภาคสนาม

กรุงเทพมหานคร

1. สถานประกอบการรับเลี้ยงเด็ก สยามซิลเดรนแคร์
2. ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กชุมชนศิลปะเดชา เขตจอมทอง

ระยอง

1. โรงพยาบาลบ้านค่าย จังหวัดระยอง
2. โรงพยาบาลมาตาพุด จังหวัดระยอง
3. สำนักงานสาธารณสุข 8 จังหวัดระยอง

พิษณุโลก

1. สถานีอนามัยตำบลบ้านคลอง จังหวัดพิษณุโลก
2. โรงพยาบาลพุทธชินราชพิษณุโลก จังหวัดพิษณุโลก
3. องค์การบริหารส่วนตำบลหนองแขม จังหวัดพิษณุโลก
4. สำนักงานสาธารณสุข จังหวัดพิษณุโลก

เชียงใหม่

1. โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพอนามัยที่ 10 จังหวัดเชียงใหม่
2. สถานีอนามัยตำบลสันพระเนตร จังหวัดเชียงใหม่
3. สถานีอนามัยตำบลแมริม จังหวัดเชียงใหม่
4. สำนักงานสาธารณสุข จังหวัดเชียงใหม่

กระบี่

1. โรงพยาบาลจังหวัดกระบี่ จังหวัดกระบี่
2. ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กบ้านจอมขวัญ จังหวัดกระบี่
สำนักงานสาธารณสุข จังหวัดกระบี่

พังงา

1. สำนักงานสาธารณสุข จังหวัดพังงา
2. โรงพยาบาลจังหวัดพังงา จังหวัดพังงา
3. สถานีอนามัยเกาะปันหยี จังหวัดพังงา
4. ชุมชนบ้านท่าด่าน จังหวัดพังงา

ภาคผนวก

เลย

1. โรงพยาบาลสมเด็จพระยุพราช จังหวัดเลย
2. เทศบาลตำบลด่านซ้าย จังหวัดเลย
3. ชุมชนนาหว้า จังหวัดเลย
4. ชุมชนบ้านเดื่อ จังหวัดเลย

นครสวรรค์

1. สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดนครสวรรค์
2. โรงพยาบาลสวรรค์ประชารักษ์ จังหวัดนครสวรรค์
3. โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพ ศูนย์อนามัยที่ 8 นครสวรรค์
4. โรงพยาบาลลาดยาว จังหวัดนครสวรรค์

จ. ผู้เข้าร่วมประชุมพิจารณา

สมรรถนะของเด็กปฐมวัยในการพัฒนาตามวัย 0 - 3 ปี : แนวแนะสำหรับพ่อแม่ ผู้ปกครอง ผู้ดูแลเด็ก

สถานศึกษา

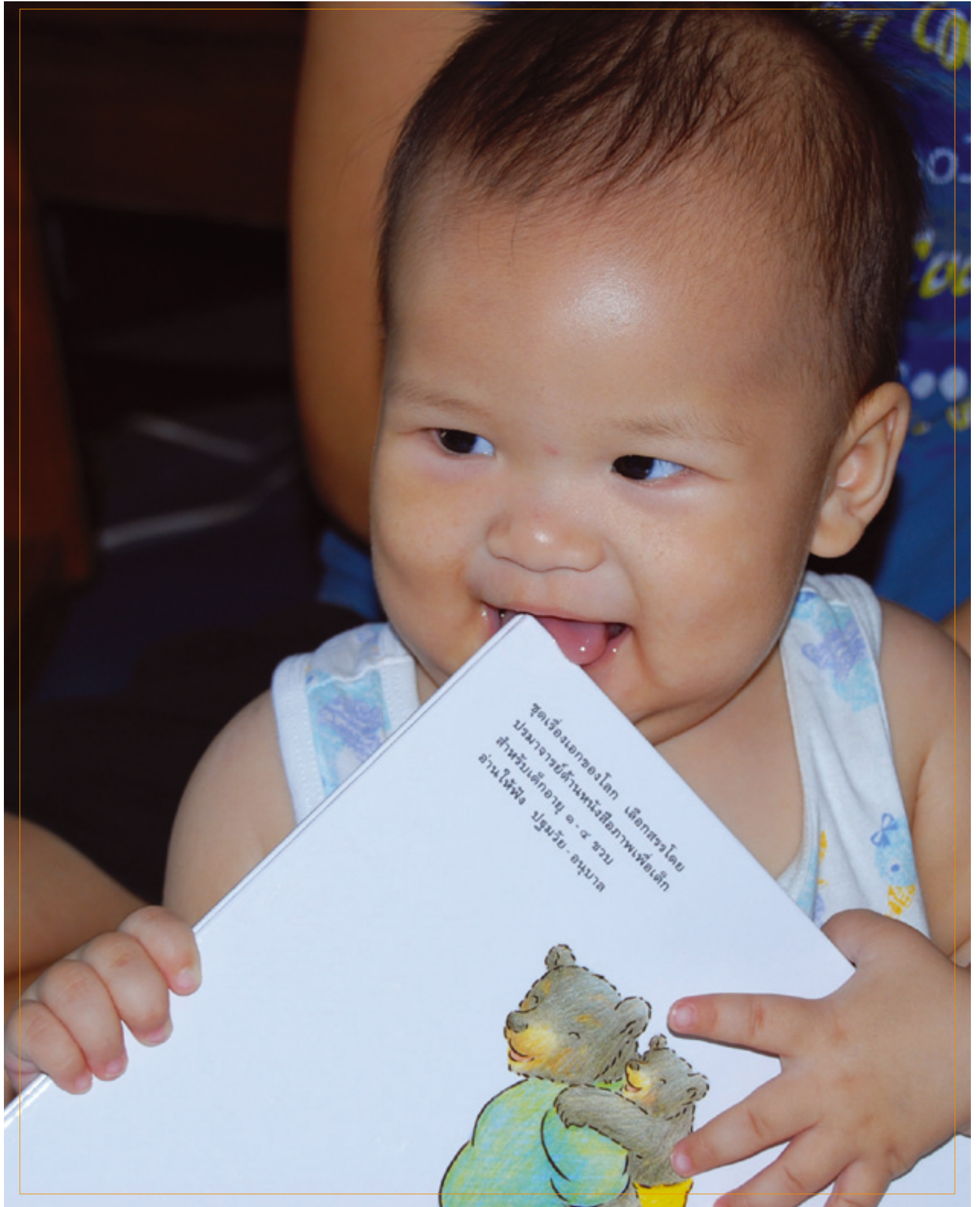
1. สถานรับเลี้ยงเด็กชายดัดเนอสเซอร์
2. สถานรับเลี้ยงเด็กบ้านสันติสุข
3. สถานรับเลี้ยงเด็กคิตตี้เนอสเซอร์
4. สถานรับเลี้ยงเด็กอรุณโรจน์
5. สถานรับเลี้ยงเด็กถนนอมพิศเบบี๋โฮม
6. สถานรับเลี้ยงเด็กศศิภา
7. สถานรับเลี้ยงเด็กชัยพฤกษ์
8. อรอนงค์เนอสเซอร์
9. คริสตจักรอิมมานูเอลลูเธอรันแลนด์
10. สถานรับเลี้ยงเด็กบ้านสรรเสริญ
11. สถานรับเลี้ยงเด็กดารวี
12. สถานรับเลี้ยงเด็กสาริน
13. สถานรับเลี้ยงเด็กเจวดี
14. บ้านสวนเนอสเซอร์
15. คริสเตียนบริการ ธนบุรี
16. สถานรับเลี้ยงเด็กลูกรัก
17. สถานรับเลี้ยงเด็กต้นสน
18. สถานรับเลี้ยงเด็กบ้านมารีพิทักษ์
19. ปรากฏพิชญ์แคร์
20. สถานรับเลี้ยงเด็กวิฑูการบิน

ภาคผนวก

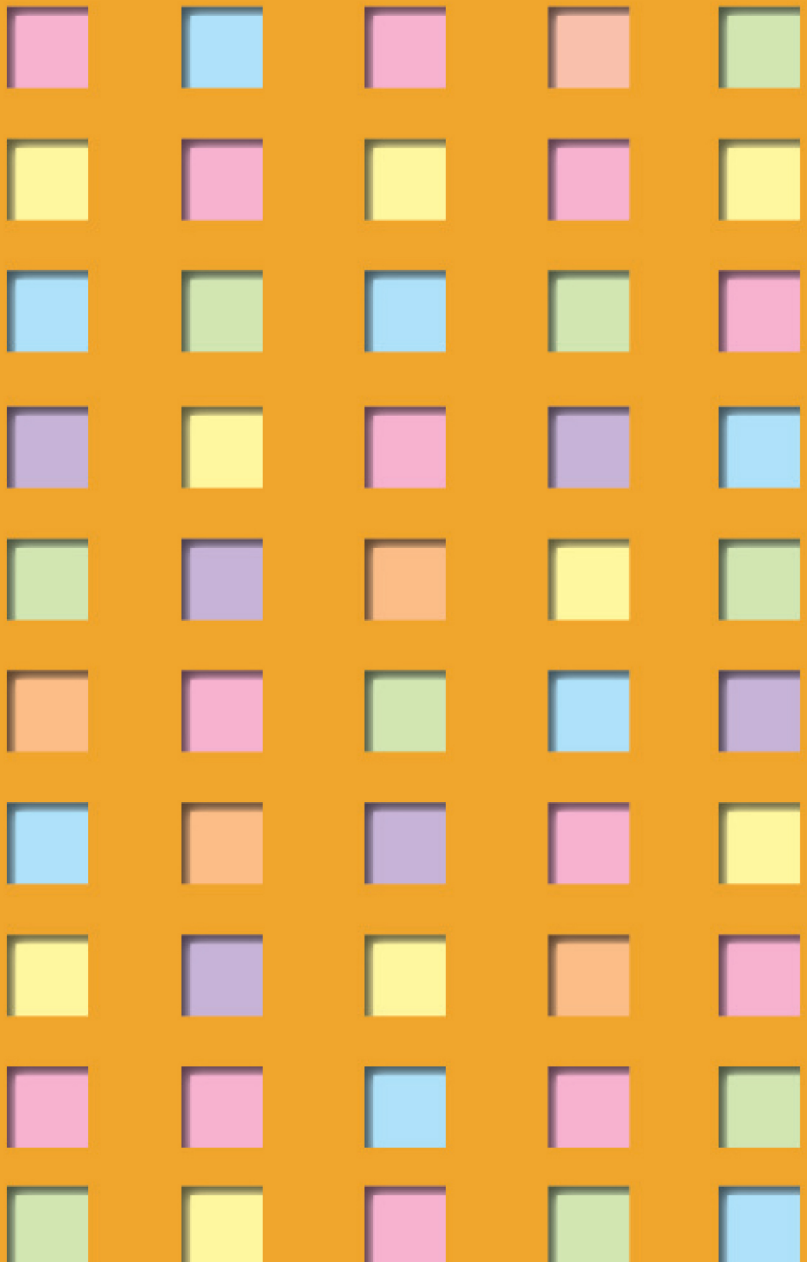
21. โรงเรียนอนุบาลสายสุดา
22. มณีรัตน์เนอสเซอรี่
23. สถานรับเลี้ยงเด็กดุษฎีอนุเคราะห์
24. สถานรับเลี้ยงเด็กมณฑลราชธานี
25. โรงเรียนอนุบาลข้างน้อย
26. สถานรับเลี้ยงเด็กปฐมมาเนอสเซอรี่
27. โรงเรียนบ้านหาดใหญ่

หน่วยงาน / องค์กร

1. สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ
2. สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ
3. สำนักงานบริหารงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน กระทรวงศึกษาธิการ
4. สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน)
5. กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น กระทรวงมหาดไทย
6. กรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการ กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์
7. สำนักส่งเสริมสวัสดิภาพและพิทักษ์เด็ก เยาวชนฯ กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์
8. กรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข
9. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา
10. มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา
11. มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา
12. มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา
13. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา
14. มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา
15. สถาบันราชานุกูล กระทรวงสาธารณสุข
16. สถาบันสุขภาพเด็กแห่งชาติมหาราชินี กระทรวงสาธารณสุข
17. สถาบันแห่งชาติเพื่อการพัฒนาเด็กและครอบครัว มหาวิทยาลัยมหิดล
18. หน่วยพัฒนาการเด็ก โรงพยาบาลรามาธิบดี
19. คณะพยาบาลศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
20. ฝ่ายการศึกษา อัครสังฆมณฑล กรุงเทพฯ ฯ
21. มูลนิธิหนังสือเพื่อเด็ก
22. องค์กรยูนิเซฟ
23. ชมรมสถานรับเลี้ยงเด็ก
24. เครือข่ายพ่อแม่ ผู้ปกครอง



รักลูกอย่างไม่มีเงื่อนไข
เข้าใจว่าการเรียนรู้ของลูกเริ่มตั้งแต่ปฏิสนธิ
และการเรียนรู้เป็นแบบค่อยเป็นค่อยไปและต่อเนื่อง
พ่อแม่ ผู้ใหญ่ต้องฟังเด็ก
ส่งเสริมให้เด็กถามและสังเกต และใช้ชวนกันสนทนา
ไม่ใช่วิธีบังคับฝืนใจ หรือก้าวร้าว หรือทำร้ายทารุณลูก
ลูกจะรู้จักความพิถีพิถันหรือริยธรรม
ลูกจะต้องมีโอกาสฝึกการมีวินัยในตนเอง



สิ่งพิมพ์ สกศ.อันดับที่ 57/2553
ISBN 978-616-7324-56-2